

ग्रामीण पाणीपुरवठा कार्यक्रम-
ग्रामीण नळयोजना-विविध निकष,
प्रशासकीय/सुधारीत प्रशासकीय मान्यता,
मंजुरीच्या आर्थिक मर्यादा व
कार्यान्वयनाच्या अन्य अटी/शर्तीबाबत.

महाराष्ट्र शासन
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग
शासन निर्णय क्र.ग्रापापु १०९८/प्र.क्र.२४५/पापु-०७
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक :- ११ जानेवारी, १९९९

संदर्भ :-

- १) शासन परिपत्रक, ग्राम विकास विभाग, क्र.व्हीडब्ल्यूएस-३९८३/१६४३/(४८९७)/४०,
दि.१४ जून, १९८३
- २) शासन परिपत्रक, ग्राम विकास विभाग, क्र.ग्रापापु १०८६/सीआर-८२४२/३९,
दि. १५ ऑक्टोबर, १९८६
- ३) शासन निर्णय, ग्रामविकास विभाग क्र.ग्रापापु-१०८६/सीआर-८३००/३९,
दि.२२ जानेवारी, १९८७
- ४) शासन पत्र, ग्राम विकास विभाग, क्र.ग्रापापु १०८९/सीआर-९०२३/३९/
दि.१ फेब्रुवारी, १९८९
- ५) शासन निर्णय, ग्राम विकास विभाग, क्र.ग्रापापु-१०८८/सीआर-८९३४/३९/
दि.१४ मार्च, १९८९
- ६) शासन आदेश, ग्राम विकास विभाग, क्र.ग्रापापु-१०८९/सीआर-१४/३९-अ/
दि.७ एप्रिल, १९९०
- ७) शासन पत्र, ग्राम विकास विभाग, क्र.ग्रापापु-१०९०/सीआर-७४/३९-अ/
दि.२१ एप्रिल, १९९०
- ८) अ.शा.पत्र, ग्राम विकास विभाग, क्र.ग्रापापु १०८९/सीआर-१४/३९-अ/
दि.२५ एप्रिल, १९९०
- ९) शासन निर्णय, ग्राम विकास विभाग, क्र.ग्रापापु-१०९०/सीआर-११३/३९-अ/
दि.२० जुलै, १९९०
- १०) शासन निर्णय, ग्राम विकास विभाग, क्र.ग्रापापु १०९०/सीआर-१६६/३९-अ/
दि.७ डिसेंबर, १९९०
- ११) शासन निर्णय, ग्राम विकास विभाग, क्र.ग्रापापु १०९०/सीआर-७५/३९-अ/
दि.१८ डिसेंबर, १९९०
- १२) शासन पत्र, ग्राम विकास विभाग, क्र.ग्रापापु १०९१/सीआर-१८०/३९-अ,
दि.०८ फेब्रुवारी, १९९०
- १३) शासन पत्र, ग्राम विकास विभाग, क्र.ग्रापापु १०९१/१०१/३९-अ,
दि.२९ एप्रिल, १९९१
- १४) शासन परिपत्रक, ग्राम विकास विभाग, क्र.ग्रापापु १०९१/सीआर-२७२/३९-अ,
दि.२० सप्टेंबर, १९९१

- १५) शासन पत्र, ग्राम विकास विभाग, क्र.ग्रापापु १०९१/सीआर-१९१४/३९-अ,
दि.२२ जानेवारी, १९९२
- १६) शासन निर्णय, ग्राम विकास विभाग, क्र.ग्रापापु १०९२/सीआर-४४५/३९-अ,
दि.३ नोव्हेंबर, १९९२
- १७) शासन पत्र, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्र.ग्रापापु १०९३/सीआर-३३२/४०-ब,
दि.४ एप्रिल, १९९३
- १८) शासन पत्र, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्र.ग्रापापु १०९३/सीआर-६१३/३९-अ,
दि.७ मे, १९९३
- १९) शासन पत्र, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्र.ग्रापापु १०९३/सीआर-६२६/३९-अ,
दि.७ जून, १९९३
- २०) शासन पत्र, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्र.ग्रापापु १०९३/मं.-२८/३९-अ,
दि.९ जुलै, १९९३
- २१) शासन पत्र, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्र.ग्रापापु १०९३/सीआर-६१३/३९-अ,
दि.१८ ऑगस्ट, १९९३
- २२) शासन परिपत्रक, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्र.ग्रापापु १०९३/सीआर-६२५/३९-अ,
दि.२५ जानेवारी, १९९४
- २३) शासन परिपत्रक, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्र.ग्रापापु १०९३/सीआर-७६७/३९-अ,
दि.१४ फेब्रुवारी, १९९४
- २४) शासन पत्र, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्र.ग्रापापु १०९४/सीआर-९१५/३९-अ,
दि.१२ जुलै, १९९४
- २५) शासन पत्र, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्र.ग्रापापु १०९४/सीआर-७६७/३९-अ,
दि.२५ जुलै, १९९४
- २६) शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्र.ववेका-१०९२/सीआर-५०८/३९-अ,
दि.१२ सप्टेंबर, १९९४
- २७) शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्र.ग्रापापु १०९३/सीआर-४४८/३९-अ,
दि.१६ सप्टेंबर, १९९४
- २८) शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्र.ग्रापापु १०९३/सीआर-४४८ (अ)/३९-अ,
दि.१७ सप्टेंबर, १९९४
- २९) शासन पत्र, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्र.ग्रापापु १०९३/सीआर-४४८/३९-अ,
दि.९ जानेवारी, १९९५
- ३०) शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, क्र.ग्रापापु १०९५/सीआर-१०७५/३९-अ,
दि.१३ नोव्हेंबर, १९९५
- ३१) शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.ग्रापापु १०९५/सीआर-११५/३९-अ/पापु-०७,
दि.८ मार्च, १९९६
- ३२) शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.ग्रापापु १०९५/सीआर-११२४/पापु-०७,
दि.१८ मे, १९९६
- ३३) शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.ग्रापापु १०९५/सीआर-१०८४/पापु-०७,
दि.३ जून, १९९६
- ३४) शासन परिपत्रक, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग क्र.ग्रापापु १०९३/सीआर-७२५/पापु-०७,
दि.११ सप्टेंबर, १९९६

- ३५) शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.ग्रापापु १०९५/सीआर-१०८७/पापु-०७,
दि.९ ऑक्टोबर, १९९६
- ३६) शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.ग्रापापु १०९७/प्र.क्र.-१५/पापु-०७,
दि.३१ मार्च, १९९७
- ३७) शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.ग्रापापु १०९६/प्र.क्र.-१२५२/पापु-०७,
दि.११ जून, १९९७
- ३८) शासन परिपत्रक, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.ग्रापापु १०९६/प्र.क्र.-१२५६/पापु-०७,
दि.१३ ऑगस्ट, १९९७
- ३९) शासन परिपत्रक, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.जसंप्र-१०९७/प्र.क्र.-८६/पापु-०७,
दि.१८ ऑक्टोबर, १९९७
- ४०) शासन परिपत्रक, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.ग्रापापु १०९६/प्र.क्र.-१२५६/पापु-०७,
दि.२९ नोव्हेंबर, १९९७
- ४१) शासन परिपत्रक, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.ग्रापापु १०९७/प्र.क्र.-१०५/पापु-०७,
दि.३ डिसेंबर, १९९७
- ४२) शासन पत्र, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.ग्रापापु १०९७/प्र.क्र.-९३/पापु-०७,
दि.४ डिसेंबर, १९९७
- ४३) शासन परिपत्रक, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.ग्रापापु १०९७/प्र.क्र.-१०४/पापु-०७,
दि.११ डिसेंबर, १९९७
- ४४) शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.ग्रापापु १०९६/प्र.क्र.-१२५६/पापु-०७,
दि.१९ मे, १९९८
- ४५) शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.ग्रापापु १०९६/सीआर-१२५९/पापु-०७,
दि.१९ मे, १९९८
- ४६) महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, परिपत्रक क्र.मजीप्रा/सस/मुअ(बा.अ.)/प्र.क्र.७०४/२३०७,
दि.३१ जुलै, १९९८
- ४७) शासन पत्र, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, क्र.ग्रापापु १०९६/सीआर-१२५६/३९-अ/पापु-०७,
दि.११ ऑक्टोबर, १९९६

प्रस्तावना - संदर्भाकीत विविध आदेशाद्वारे ग्रामीण नळ योजनांसाठी विहित करण्यात आलेले निकष प्रशासकीय तथा सुधारित प्रशासकीय मान्यता देण्यापूर्वी/देताना/दिल्यावर अवलंबावयाची कार्यपध्दती, नळ योजनांना प्रशासकीय/सुधारीत प्रशासकीय/तांत्रिक मान्यता देण्याच्या तसेच निविदा स्वीकृतीच्या आर्थिक मर्यादा, नळ योजनातून ग्रामस्थास नियमितपणे पाणी पुरवठा उपलब्ध व्हावा या हेतूने करावयाची उपाययोजना, इत्यादीबाबत सूचना देण्यात आल्या आहेत. ग्रामीण नळ योजनांबाबतची कार्यवाही, कसलीही उणीव न रहाता, सहजगत्या करता यावी ह्या हेतूने कार्यान्वयन यंत्रणांना याबाबतच्या सर्व सूचना एकत्रितपणे उपलब्ध करणे अत्यावश्यक आहे.

निर्णय - प्रस्तावनेत नमूद केलेल्या परिस्थितीचा विचार करून, संदर्भाकीत अ.क्र. (१) ते (४५) वरील आदेश अधिक्रमित करण्यात येत असून, ग्रामीण नळ योजनांबाबत कार्यान्वयनासाठी शासन पुढीलप्रमाणे सर्वकष आदेश देत आहे.

(१) ग्रामीण नळ योजनांसाठी गावांची निवड -

विहीत निकषानुसार, पिण्याच्या पाण्याच्या दृष्टीने जिल्हयातील समस्याग्रस्त अशा सर्व गांवे/वाडयांसाठी जिल्हा पाणी पुरवठा समिती/कार्यकारी समितीने किमान किमान खर्चाच्या उपाययोजना ठरवाव्या व जिल्हयाचा ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रमाचा बृहत आराखडा निश्चित करावा.

तद्नंतर उक्त समित्यांनी मंजूर वार्षिक तरतुदीचा विचार करुन बृहत आराखडयातील समस्याग्रस्त गांवे/वाडयांपैकी किती गांवे/वाडयाचा प्रश्न (विहीत अग्रक्रमानुसार) संपूर्ण आर्थिक वर्षात सोडविणे शक्य आहे हे ठरवून, अगोदरच्या आर्थिक वर्षाच्या डिसेंबरमध्ये जिल्हयाचा वार्षिक कृती आराखडा मंजूर करावा. या कृती आराखडयात टॅकरफेड गांवे/वाडया, दुर्गम व आदीवासी उपयोजना क्षेत्रातील गांवे/वाडया व सार्वजनिक पाणी पुरवठा व्यवस्था नसल्यामुळे, ज्या गांवे/वाडयात रोग वा साथीचा प्रादुर्भाव/उद्रेक होतो अशा गांवे/वाडया यांचा विचार अग्रक्रमाने करावा. समस्याग्रस्त गांवे/वाडयात फक्त वार्षिक कृती आराखडयानुसार जिल्हा पाणी पुरवठा/कार्यकारी समितीने शिफारस केलेल्या उपाययोजनांच घेण्याची कार्यान्वयन यंत्रणाना अनुमती आहे, व त्याच उपाययोजनांचा अवलंब केला जाईल याची कार्यान्वयन यंत्रणेने खबरदारी घ्यावी.

ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रमांतर्गत राज्यस्तर व स्थानिक स्तरावरील नळ योजनांस प्रशासकीय मान्यता देण्याचे अधिकार शासन, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाचे शासनाने प्राधिकृत केलेले सक्षम अधिकारी व जिल्हा परिषदा यांना आहेत. मात्र प्रशासकीय मान्यता देणा-या अधिका-यांनी फक्त जिल्हा पाणी पुरवठा समितीने वार्षिक कृती आराखडयात समाविष्ट केलेल्या ज्या गावात/वाडयात पिण्याच्या पाण्याचा प्रश्न सोडविण्यासाठी नळ योजना घेण्याची शिफारस केली आहे, त्याच गावांच्या/वाडयांच्या नळ योजनांस प्रशासकीय मान्यता दिली जाईल याची दक्षता घ्यावी. यासाठी नळ योजनेच्या प्रत्येक प्रस्तावासमवेत कार्यान्वयन यंत्रणेने सोबतच्या **परिशिष्ट-१** मधील नमुन्याप्रमाणे प्रमाणपत्र सक्षम प्राधिका-यांना सादर करावे. या प्रमाणपत्राशिवाय योजनेस प्रशासकीय मान्यता देऊ नये.

(२) लोकसंख्या वाढीचे प्रमाण -

सध्या ग्रामीण भागातील नळ योजना आखताना लोकसंख्येतील वाढ ही दरवर्षी १.०८ टक्के या प्रमाणात धरली जाते. मात्र जनगणना आकडेवारीचा अभ्यास केला असता लोकसंख्येतील प्रत्यक्ष वाढ ही त्यापेक्षा जास्त असल्याचे दिसून येते. त्यामुळे १.०८ टक्के या दराने लोकसंख्या वाढ अंदाजित करुन योजना, आखल्यास त्या लवकरच अपु-या पडू लागतात व पर्यायाने त्या ठिकाणी पुरक योजना घ्याव्या लागतात. योजना वस्तुनिष्ठ होण्यासाठी त्या ठिकाणची प्रत्यक्षात होणारी लोकसंख्या वाढ लक्षात घेऊन योजना आखणे गरजेचे आहे, सदर बाब लक्षात घेऊन ग्रामीण नळ पाणी पुरवठा योजनांचे तपशीलवार अंदाज व आराखडे तयार करताना प्रत्यक्षात त्या ठिकाणची होणारी लोकसंख्या वाढ ही लक्षात घेण्यात यावी. यासाठी १९५१ ते १९९१ या पाच दशकाच्या जनगणना आकडेवारीच्या आधारे इन्क्रिमेंटल व जॉमेट्रिकल पध्दतीने लोकसंख्या वाढ पुढील ३० वर्षाकरीता निश्चित करुन त्याची सरासरी काढण्यात यावी व त्या आधारे नळ योजनांचे तपशीलवार अंदाज व आराखडे तयार करण्यात यावेत.

(३) ग्रामीण नळ योजनांचा नियोजन कालावधी

सध्या ग्रामीण नळ योजना पुढील १५ वर्षांची गरज लक्षात घेऊन आखली जाते. सर्वसाधारणतः ग्रामीण नळ योजनांचा आराखडा तयार होऊन पाणी पुरवठा सुरु होईपर्यंत ३ ते ५ वर्षांचा काळ जातो व प्रत्यक्षात ती योजना फक्त १०-१२ वर्षांकरिताच उपयोगी पडते. त्यानंतर पुन्हा पूरक योजना तयार करावी लागते व त्यामुळे योजनेचा खर्च वाढतो व इतर अडचणीही निर्माण होतात. उदा. धरणातील उपलब्ध पाणी हे इतर कारणाकरिता आरक्षित केलेले असते किंवा योजनेकरिता जमिन मिळत नाही किंवा नवीन व जुन्या योजनांची उपांगे यांचा योग्य तो समन्वय ठेवता येत नाही. सदर बाब लक्षात घेता ग्रामीण भागातील नळ योजना देखील नागरी भागातील नळ योजनांप्रमाणेच १५-१५ वर्षांच्या २ टप्प्यात ३० वर्षांकरिता निर्माण

करण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे. अशा नळ योजनांचे तपशीलवार अंदाज व आराखडे ३० वर्षाकरिता तयार करताना पपिंग मशिनरी १५ वर्षासाठी व इतर उपांगे ३० वर्षाकरिता घेण्यात यावीत व त्या अधारे योजनांचे तपशीलवार अंदाज व आराखडे तयार करण्यात यावेत.

(४) दरडोई दरदिवशी पाणी पुरवठ्याचे प्रमाण वाढविणे व खाजगी नळ जोडण्या देण्याची तरतूद -

ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रम हा सध्या राष्ट्रीय धोरणानुसार राबविण्यात येतो. सदर कार्यक्रमांमध्ये दरडोई दरदिवशी ४० लिटर प्रमाणे सार्वजनिक नळ थांब्याद्वारे पाणी पुरवठा करण्याची तरतूद आहे. त्याचप्रमाणे या कार्यक्रमात खाजगी नळ जोडण्या देण्याची तरतूद नाही. ग्रामीण भागातील जनतेचे जीवनमान दिवसेंदिवस उंचावत असल्यामुळे त्यांच्याकडून वाढीव पाणी पुरवठा करण्याबाबत शासनाकडे मागणी येत आहे. त्याचप्रमाणे कार्यक्रमात काही प्रमाणामध्ये खाजगी नळ जोडण्या देण्याची तरतूद ठेवण्याचीही मागणी आहे. सदर बाब लक्षात घेऊन शासन असा निर्णय घेत आहे की, राज्यातील ग्रामीण नळ योजना ह्या दरडोई दरदिवशी ५५ लिटर प्रमाणे पाणी पुरवठा होईल, या प्रमाणात आखल्या जाव्यात व योजनांमध्ये गावातील ३० टक्के घरांना खाजगी नळ जोडण्या देण्याची तरतूद करण्यात यावी. खाजगी नळ जोडणी धारकांना दरडोई दरदिवशी ७० लिटर प्रमाणे पाणी पुरवठा व उर्वरित ७० टक्के घरांना दरडोई दरदिवशी सार्वजनिक नळथांब्याद्वारे ४० लिटर प्रमाणे पाणी पुरवठा होईल याप्रमाणे नळ योजनाची आखणी करण्यात यावी.

(५) ग्रामीण नळ योजनांसाठी दरडोई खर्चाची प्रमाणके-

ग्रामीण नळ योजनांसाठी दरडोई खर्चाची प्रचलित प्रमाणके खाली निर्देशिली आहेत :-

क्षेत्र

दरडोई खर्चाची कमाल मर्याद

अ) कोकण वगळून राज्याच्या इतर भागासाठी

(१) निर्देशित डोंगरी भाग	रु.२१२०
(२) ३० मी.पेक्षा जास्त स्टॅटीक लिफ्ट असलेल्या नळ योजना	रु.१७९०
(३) ३० मी.पर्यंत स्टॅटीक लिफ्ट असलेल्या नळ योजना	रु.१३९०

ब) कोकण क्षेत्रासाठी

(१) निर्देशित डोंगरी भाग	रु.२३३०
(२) ३० मी.पेक्षा जास्त स्टॅटीक लिफ्ट असलेल्या नळ योजना	रु.१९७०
(३) ३०मी.पर्यंत स्टॅटीक लिफ्ट असलेल्या नळ योजना	रु.१५३०

टीप -

- (१) ग्रामीण नळ योजनांच्या चाचणी कालावधीचा अंदाजपत्रकात समाविष्ट करण्यात आलेला खर्च योजनेचा दरडोई खर्च काढताना वगळण्यात यावा.
- (२) कालव्यातून किंवा नदीतून पाणी उचलून नळाद्वारे पाणी पुरवठा करण्यासाठी बांधावयाच्या साठवण तलावाचा खर्चही योजनेच्या दरडोई खर्चात अंतर्भूत न करता तो स्वतंत्रपणे दाखविण्यात यावा व त्या नळ योजनेवरील खर्च ज्या लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकण्यात येईल त्याच लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकून मंजूर अनुदानातून भागविण्यात यावा.

(६) सध्या अस्तित्वात असलेल्या नळ योजनातून खाजगी नळ जोडण्या देणे

ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रमांतर्गत सध्या खाजगी नळ जोडण्या देण्याची तरतूद लक्षात घेतली जात नाही. मात्र राज्यात अशी बरीच गावे आहेत की, जेथे पाण्याची उपलब्धता जास्त असल्यामुळे काही प्रमाणात खाजगी नळ जोडण्या देता येतील. सदर बाब लक्षात घेता शासन असा निर्णय घेत आहे की सध्या अस्तित्वात असलेल्या व राज्य शासनाच्या निधीतून घेण्यात आलेल्या नळ योजनांमध्ये ज्या ठिकाणी पाणी भरपूर प्रमाणात उपलब्ध आहे. त्या ठिकाणी गावातील ३० टक्के घरांना खाजगी नळ जोडण्या देण्यात याव्यात, मात्र अशा खाजगी नळ जोडण्या देतांना सार्वजनिक नळथांब्याद्वारे देण्यात येणा-या पाण्याचे विहित प्रमाण कमी होणार नाही याची दक्षता घेण्यात यावी. खाजगी जोडण्या ("FERULE") चा वापर करून, योग्य गुणवत्तेची नलिका वापरून योग्य पध्दतीने देण्यात याव्यात.

(७) जनावरे व इतर बाबींसाठी लागणा-या पाण्याची तरतूद -

सध्याच्या कार्यक्रमांमध्ये फक्त मानवासाठी लागणा-या पाण्याची तरतूद करण्यात आलेली आहे. त्यात जनावरांसाठी लागणा-या पाण्याच्या पाण्याचा व गावातील इतर बाबींसाठी लागणा-या पाण्याचा समावेश करण्यात आलेला नाही. या बाबींचा समावेश देखील पाणी पुरवठा कार्यक्रमात असावा अशी जनतेची मागणी आहे. सदर बाब लक्षात घेऊन शासन असा निर्णय घेत आहे की वरील ३ येथे नमूद केलेल्या निर्णयामध्ये दरडोई दरदिवशी ६ लिटर या प्रमाणात जनावरांसाठी पिण्याच्या पाण्याची तरतूद अंतर्भूत आहे. या व्यतिरिक्त ग्रामीण भागातील इतर संस्था/ठिकाणे जसे तीर्थस्थळे, पर्यटनस्थळे, शिक्षणसंस्था, सार्वजनिक कार्यालये, अंगणवाड्या, रुग्णालये, आठवडी बाजार, परिसर स्वच्छता कार्यक्रम व उद्योग इत्यादी बाबींसाठी लागणा-या पाण्याची तरतूद देखील योजनांचे तपशीलवार अंदाज व आराखडे तयार करताना लक्षात घेण्यात यावी व त्याआधारे नळयोजना आखण्यात याव्यात.

(८) नळ योजनांची नलिका ज्या ठिकाणातून जाते त्या भागातील जनतेच्या मागणीचा विचार करून योजना आखणे-

जलाशयातून नळ योजनेसाठी पाणी घेताना ते नलिकेद्वारे घेतले जाते. ग्रामीण भागाकरिता योजना तयार करताना ज्या गावांत पाण्याचे स्रोत असतात व ज्या गावांतून नलिका जाते ज्या गावच्या लोकांची अशी मागणी असते की त्यांनाही त्या योजनेचा लाभ मिळावा. त्यांची ही मागणी रास्त असून कालांतराने सुसूत्रित पाणी पुरवठा करण्याचे साधन म्हणून अशा प्रकारे कार्यवाही करणे गरजेचे आहे. सदर बाब लक्षात घेऊन शासन असा निर्णय घेत आहे की ग्रामीण नळ योजना आखताना ज्या गावातून पिण्याच्या पाण्याचे स्रोत घेतले जातात व ज्या गावांतून नळ योजनेची नाका जाते त्या गावातील लोकांची मागणी असल्यास व त्या ठिकाणी पाण्याची आवश्यकता असल्यास त्या गावांचा देखील विचार ती योजना आखताना करण्यात यावा व अशा प्रकारे योजनांचे अंदाज व आराखडे तयार करण्यात यावेत.

(९) नागरी व ग्रामीण भागासाठी संयुक्त योजना तयार करणे -

राज्यातील काही भागांची भौगोलिक स्थिती व पाण्याचे स्रोत याची उपलब्धता लक्षात घेता काही प्रकरणी ग्रामीण व नागरी भागांकरिता संयुक्त योजना घेण्याचा पर्याय आणखी व्यवहार्य होण्याची शक्यता आहे. अशा प्रकारे वस्तुस्थिती असल्यास ग्रामीण भागांकरिता नवीन योजना तयार करित असताना उपलब्ध स्रोताचा विचार करून नागरी व ग्रामीण भागांकरिता संयुक्त योजना तयार करण्यात याव्यात असा शासन निर्णय घेत आहे.

वर नमूद केलेले सर्व सुधारित निकष राज्य शासनाच्या निधीतून मंजूर होणा-या नळ योजनांना लागू होतील. जुन्या योजनांच्या बाबतीत पूरक योजना प्रस्तावित करताना किंवा वाढीव योजनांची आखणी करताना वरील निकष लक्षात घेऊन योजनांचे अंदाज व आराखडे तयार करावेत. अ.क्र. (५) वरील निकष वगळता

उर्वरित सुधारित निकष वर्धित वेग ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रमांतर्गत केंद्र शासनाकडून मिळणा-या अनुदानातून घेण्यात येणा-या नळ योजनांसाठी लागू राहणार नाहीत.

(१०) योजना स्वीकृतीबाबत स्थानिक संस्थानी करावयाचे ठराव/त्यासाठी जनतेचा सहभाग-

(अ) शासनाने विहित केलेल्या निकषानुसार वार्षिक कृती आराखडयातील समस्याग्रस्त गावांसाठी नळ योजना घेण्याची जिल्हा पाणी पुरवठा समितीने शिफारस केल्यावर कार्यान्वयन यंत्रणेने संबंधित संस्थेच्या सहमतीने अंदाज व आराखडे तयार करावेत. योजना अंतिम करताना योजनेचे महत्व व उद्देश ग्रामस्थांना ग्राम सभेच्या माध्यमातून समजावून सांगण्यात यावेत व योजनेच्या संदर्भात ग्रामस्थांनी विचारलेल्या प्रश्नांना यथोचित उत्तरे देऊन त्यांचे समाधान करण्यात यावे.

(ब) योजना मान्य असल्याबाबतच्या सर्वसाधारण ग्रामसभेच्या निर्णयाबाबत ग्रामपंचायत सदस्यांशी चर्चा करण्यात यावी. ग्राम पंचायतीने योजना स्वीकृतीच्या ठराव करण्यापूर्वी योजनेच्या उद्भवाचे स्थान व त्याची क्षमता, साठवण टाकीची जागा, वितरण व्यवस्था, संभाव्य पाणीपट्टी व इतर तपशीलाबाबतची माहिती, गोषवा-यासह संबंधित ग्रामपंचायतीला कार्यान्वयन यंत्रणेने द्यावी.

(क) ग्राम पंचायतीचा योजना स्वीकृतीचा ठराव होण्यापूर्वी वर (अ) व (ब) येथे नमूद केलेली अनिवार्य प्रक्रिया समाधानकारकरित्या पूर्ण करण्यात आली होती असे संबंधित कार्यान्वयन यंत्रणेच्या उप अभियंत्यांनी सोबतच्या **परिशिष्ट-२** मधील नमुन्यात प्रमाणित करावे. तसेच, जिल्हा वरिष्ठ भूवैज्ञानिकांकडून योजनेच्या उद्भवाबाबतही सोबतच्या **परिशिष्ट-२ (अ)** मधील नमुन्यात प्रमाणपत्र प्राप्त करावे. सदर प्रमाणपत्रे योजनेच्या अंदाज या आराखडयासमवेत सादर करावेत. सदर प्रमाणपत्रे असल्याशिवाय सक्षम अधिका-यांनी योजनेस प्रशासकीय मान्यता देऊ नये.

(ड) वर (अ) येथे नमूद केल्याप्रमाणे ग्राम सभेची सभा झाल्यावर व वर (ब) येथे नमूद केल्याप्रमाणे योजनेचा संपूर्ण तपशील प्राप्त झाल्यावर ग्राम पंचायतीने सोबतच्या **परिशिष्ट-३** मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे, योजना स्वीकृतीचा व पाणी पट्टी बसवून योजनेची देखभाल, दुरुस्ती व व्यवस्थापनाची जबाबदारी स्वीकृत करण्याबाबतचा ठराव करून, तो कार्यान्वयन यंत्रणेला सादर करावा. योजना प्रशासकीय मान्यतेसाठी सादर करतांना, कार्यान्वयन यंत्रणेने सदर ठरावही सादर करावा योजनेसमवेत सदर ठराव प्राप्त झाल्याशिवाय सक्षम प्राधिका-याने योजनेस प्रशासकीय मान्यता देऊ नये.

(इ) प्रादेशिक योजनेच्या बाबतीत योजना स्वीकृतीचा व पाणीपट्टी बसवून योजनेची देखभाल, दुरुस्ती व व्यवस्थापनाची जबाबदारी स्वीकृत करण्याबाबतचा ठराव संबंधित जिल्हा परिषदेने, सोबतच्या **परिशिष्ट-४** मध्ये विहित केल्याप्रमाणे करून, तो कार्यान्वयन यंत्रणेला सादर करावा. योजना प्रशासकीय मान्यतेसाठी सादर करतांना, कार्यान्वयन यंत्रणेने सदर ठरावही सादर करावा, सदर ठराव प्राप्त झाल्याशिवाय सक्षम प्राधिका-याने योजनेस प्रशासकीय मान्यता देऊ नये.

(ई) एका गावाची योजना सुधारीत करावयाची झाल्यास, सुधारीत योजनेबाबतच्या सर्व माहितीचा अंतर्भाव करून, ती माहिती ग्राम पंचायतीला देण्यात यावी व सुधारीत योजना ग्राम पंचायतीला मान्य असल्याबाबतचा ठराव सोबतच्या **परिशिष्ट-५** मधील नमुन्यात ग्राम पंचायतीकडून घेण्यात यावा, असा ठराव प्राप्त झाल्याशिवाय, सक्षम प्राधिका-याने सुधारित योजनेस प्रशासकीय मान्यता देऊ नये.

(ए) प्रादेशिक नळ योजना सुधारीत करावयाची झाल्यास, सुधारीत योजनेबाबतची सर्व माहिती संबंधित जिल्हा परिषदेला देण्यात यावी. तदनंतर सदर सुधारित प्रादेशिक नळ योजना जिल्हा परिषदेस मान्य असल्याबाबतचा ठराव सोबतच्या **परिशिष्ट-६** मधील नमुन्याप्रमाणे जिल्हा परिषदेकडून कार्यान्वयन यंत्रणेने प्राप्त करावा व योजनेच्या सुधारीत अंदाज/आराखडयासमवेत सुधारीत प्रशासकीय मान्यतेसाठी सादर करावा. सदर ठराव व सुधारित प्रशासकीय मान्यता देण्यासाठी जिल्हा पाणी पुरवठा समितीची शिफारस प्राप्त झाल्याशिवाय सक्षम प्राधिका-याने योजनेस सुधारित प्रशासकीय मान्यता देऊ नये.

(अ) नळ योजनेस प्रशासकीय मान्यता प्राप्त झाल्यावर, कार्यान्वयन यंत्रणेने संबंधित जिल्हा परिषद, पंचायत समिती व ग्राम पंचायतीस योजनेच्या सर्व उपांगांची ठळक माहिती व प्राक्कलने द्यावीत. योजनेच्या कामाची सुरुवात भूमीपूजनाच्या कार्यक्रमाने करण्यात यावी. मात्र, लोकांच्या जमिनीत योजनेची विहीर किंवा पाण्याची टाकी बांधली जाणार आहे, त्या लोकांची लेखी संमती अगोदर प्राप्त केल्याशिवाय योजनेचे काम सुरु करू नये.

(ओ) योजनेचे बांधकाम सुरु असताना, संबंधित अभियंत्यांनी स्थानिक ग्रामस्थांचा सहभाग घेऊन, भेटी घाव्यात व ग्रामस्थास योजनेची विविध अंगे समजाऊन सांगावीत. मंजूर योजना व तिचे प्रत्यक्षात कार्यान्वयीकरण यातील फरकामुळे पुढील तक्रारीस वाव राहू नये म्हणून योजनेचे काम चालू असताना, योजनेत येणा-या अडीअडचणी व त्या सोडविण्यासाठी करण्यात येणारी उपाययोजना व योजनेच्या मंजूर कामात त्या अनुषंगाने करण्यात येणारे काही बदल व योजनेची प्रगती याबाबतची माहिती कार्यान्वयन यंत्रणेच्या कनिष्ठ अभियंत्यांनी दर तीन महिन्यांनी ग्राम पंचायतीच्या सभेत द्यावी. कार्यान्वयन यंत्रणेच्या अभियंत्यांनी सभेच्या संदर्भात ग्राम सेवकाशी संपर्क साधावा व ग्राम सेवकाने ग्राम पंचायतीच्या सभेचा दिनांक व वेळ अभियंत्याच्या कार्यक्रमानुसार निश्चित करावी.

प्रगतीपथावरील नळ योजनेच्या संदर्भात देयक मंजूरीसाठी संबंधितांकडे पाठवितांना संबंधित कार्यान्वयन यंत्रणेच्या उप अभियंत्यांनी सोबतच्या परिशिष्ट-७ मधील नमुन्याप्रमाणे देयकात अंतर्भूत योजनेच्या प्रगतीची माहिती संबंधित ग्राम पंचायतीस दिल्याबाबतचे प्रमाणपत्र न चुकता द्यावे. तसे प्रमाणपत्र प्राप्त झाल्याशिवाय देयक मंजूर करण्यात येऊ नये.

(औ) योजनेच्या कामाच्या प्रगतीचा तपशील ठेवण्यात यावा. यामुळे ग्रामस्थाना व ग्राम पांचायतीला योजना उरविलेल्या वेळापत्रकानुसार पूर्ण होत आहे याची खात्री पटण्यास मदत होईल. योजनेच्या कामाची प्रगती व गुणवत्तेसंदर्भात ग्रामस्थांना जी अभिवचने देण्यात आली असतील, ती पाळण्याची जबाबदारी संबंधित कार्यान्वयन यंत्रणेची राहिल.

(अं) ज्या कंत्राटदाराला योजनेचे काम देण्यात आले आहे, त्याला विविध कार्यक्रम व चर्चेमध्ये सहभागी करून घेण्यात यावे, जेणेकरून कामांची अपेक्षित गुणवत्ता व प्रगतीबाबत त्याला जाणीव होत राहिल. कंत्राटदारांना योजनेच्या कामासाठी जमीन, साहित्य व निधी वेळेवर उपलब्ध होण्याकरिता कार्यान्वयने यंत्रणेने योग्य ते सहकार्य करावे.

(अः) नळ योजनेच्या जागेवर योग्य त्या ठिकाणी खालील माहिती निर्देशिणारा फलक लावण्यात यावा :-

- (१) योजनेचे नाव
- (२) मंजूरीचा दिनांक व अंदाजित खर्च
- (३) प्रत्यक्ष खर्च
- (४) विभागीय कर्मचा-यांची नावे
- (५) सरपंचाचे नाव
- (६) कंत्राटदारांचे नावे
- (७) कामाच्या सुरुवातीचा दिनांक
- (८) योजना पूर्ण झाल्याचा दिनांक

(११) पाणी पुरवठा योजनेबाबतची माहिती आमदारांना व पंचायत समितीच्या सभापतींना पुरविण्याबाबत.

एका गावाच्या अथवा प्रादेशिक नळ योजनेस प्रशासकीय मान्यता मिळाल्यावर, योजनेच्या कामास सुरुवात करण्यापूर्वी, कार्यान्वयन यंत्रणेने योजनेबाबतची माहिती सोबतच्या परिशिष्ट ८ मधील नमुन्यातील विवरणपत्रात भरून, ती संबंधित गावाचे सरपंच, पंचायत समितीचे सभापती व संबंधित आमदार यांना द्यावी व नंतरतच योजनेच्या कामास सुरुवात करावी.

(१२) मूळ/सुधारित नळ योजनांस प्रशासकीय मान्यता देण्याबाबतची कार्यपध्दती :-

(अ) योजनांचे मूळ तथा सुधारित अंदाज व आराखडे पुरेसे सर्वेक्षण करून बारकाईने व अचूकरित्या तयार करण्यात यावेत. त्यात लेव्हल व भूस्तराची माहिती असावी. योजनांचे अंदाज व आराखडे प्रशासकीय मान्यतेसाठी शासनास/सक्षम प्राधिका-यास प्राकलन स्वरूपात (प्रोफोर्मा एस्टिमेट्स) सादर न करता, तपशीलवार स्वरूपातच (डिटेल्) सादर करण्यात यावेत.

(ब) मूळ/पूरक योजना प्रशासकीय मान्यतेसाठी सादर करतांना अंदाज व आराखडयासमवेत सोबतच्या **परिशिष्ट १** मधील तपासणी सूची 'एक' व 'एक अ' मधील सर्व तपशील भरून सादर करावा. योजना सादर करण्यापुर्वी उक्त तपासणी सूची 'एक' व 'एक अ' मधील सर्व माहिती देण्यात आली आहे याची कटाक्षाने खात्री करण्यात यावी.

(क) सुधारित प्रशासकीय मान्यतेसाठी योजना सादर करतांना, अंदाज व आराखडयासमवेत **परिशिष्ट-१०** मधील तपासणी सूची 'एक ब' व 'एक क' मधील माहिती कटाक्षाने सादर करावी.

(ड) अपरिहार्य कारणांमुळे, योजनेच्या मूळ मंजूर खर्चात वाढ करावी लागणार आहे. असे निदर्शनास येताच योजनेची सुधारित अंदाजपत्रके त्वरित तयार करून ती सुधारित प्रशासकीय मान्यतेसाठी सक्षम अधिका-यास सादर करण्यात यावीत, योजनेस सुधारित प्रशासकीय मान्यता प्राप्त होण्यापूर्वी, कोणत्याही परिस्थितीत, मूळ मंजूर योजनेच्या किंमतीपेक्षा योजनेवर जास्त खर्च करण्यात येणार नाही याची दक्षता घ्यावी. तथापि, काही अपरिहार्य परिस्थितीत मूळ मंजूर योजनेच्या किंमतीपेक्षा जास्त खर्च करणे अटळ असल्यास, असा जास्त खर्च कमीतकमी ठेऊन, त्याच्या समर्थनार्थ स्पष्टीकरण देऊन सक्षम प्राधिका-याची पूर्वानुमती घेतल्याशिवाय जादा खर्च करू नये. योजनेस सुधारित प्रशासकीय मान्यता न घेता, मान्यताप्राप्त रकमेपेक्षा जास्त खर्च झाल्यास संबंधित कार्यकारी अभियंता व अधीक्षक अभियंता यांना वैयक्तिकरित्या जबाबदार धरून त्यांच्या विरुद्ध कार्यवाही करण्यात यावी.

(इ) योजना मंजूर झाल्यावर त्वरित करावयाच्या कार्यवाहीसाठी **परिशिष्ट ८** मध्ये मुद्दा क्रमांक ८ मधील तपशीलवार सूचना दिलेल्या आहेत. सदर सूचनांचे योजनांच्या कार्यान्वयनाच्या कालावधीत तंतोतंत पालन होईल व तदनुसार योजना पूर्ण करावयाची कार्यवाही विनाविलंब केली जाईल व मंजूर किंमतीच्या आतच योजना पूर्ण केली याकडे कटाक्षाने लक्ष देण्यात यावे.

(ई) सुधारित योजना सादर करतांना, योजनेतील ज्या खर्चाच्या बाबी, मूळ मंजूर योजनेच्या अंदाजपत्रकात समाविष्ट नव्हत्या, अशा बाबींच्या आवश्यकतेबाबत कारणमिमांसा देऊन, त्यास संबंधित सक्षम अधिका-यांची पूर्वमंजूरी घेण्यात यावी. त्यानंतर अशा बाबींचा समावेश सुधारित अंदाजपत्रकात करून, त्यास सक्षम अधिका-यांनी मंजूरी दिल्यावरच, त्या बाबींवर खर्च करण्यात यावा.

(फ) दरवर्षी ३१ मार्च अखेर चालू असलेल्या नळ योजनांच्या कामांचा आढावा घेऊन, सुधारित प्रशासकीय मान्यता आवश्यक असलेल्या कामाबाबतचा अहवाल जून अखेर पर्यंत खालील तक्त्यात शासनास सादर करावा.

अ.क्र.	योजनेचे नाव	मूळ प्रशासकीयमान्यता			वाढीव अंदाजाबाबतची माहिती		शेरा
		कोणी दिली	आदेश क्र. व दिनांक	किंमत (रु लाखात)	किंमत (रु.लाखात)	वाढीव कामाचा तपशील	
१	२	३	४	५	६	७	८

(ग) ग्रामीण नळ योजनांना सुधारित प्रशासकीय मान्यता मिळविण्याबाबतचे प्रस्ताव खालील प्रकरणी सक्षम प्राधिका-याकडे सादर करण्यात यावेत-

(१) ग्रामीण नळ योजनेचे काम हाती घेण्यापूर्वी सार्वजनिक बांधकाम विभागाकडे प्रचलित असलेल्या पध्दतीप्रमाणे (सार्वजनिक बांधकाम नियमावली, नियम १३५) त्या कामाला सक्षम अधिका-यांची तांत्रिक मंजूरी घेणे आवश्यक राहिल. अशी तांत्रिक मंजूरी देतांना चालू दरसूचीप्रमाणे तपशीलवार अंदाजपत्रक तयार करून होणारी कामाची किंमत किंवा चालू कामामध्ये फेरबदल करावा लागल्यामुळे होणारी वाढीव किंमत याबाबत होणारी वाढ, किंवा स्वीकारावयाची निविदा जादा दराची असल्याने होणारी वाढ ही मूळ प्रशासकीय मान्यतेच्या किंमतीच्या १० टक्के पेक्षा अधिक असल्यास, त्यासाठी सक्षम प्राधिका-याची सुधारित प्रशासकीय मान्यता घेणे अनिवार्य राहिल.

(२) ग्रामीण नळ योजनेच्या प्रस्तावाला प्रशासकीय मान्यता मिळाल्यावर, मंजूरीच्या दिनांकापासून पाच वर्षांच्या कालावधीनंतर, ती मान्यता सर्वसाधारणपणे व्यपगत होईल. मात्र यात चालू बांधकामासाठी विशिष्ट तरतूद अंतर्भूत आहे अशा अर्थसंकल्पिय अंदाजाला सक्षम प्राधिका-यांची स्वीकृती मिळाल्यास, ज्या वर्षासाठी ती तरतूद असले, त्या वर्षाकरिता अशी मान्यता किंवा मंजूरी पुन्हा देण्यात आल्याचे समजण्यात येईल. म्हणजेच मंजूरीच्या कामापासून पाच वर्षांच्या कालावधीत त्या कामाचा अंदाजपत्रकात समावेश केला नसेल, किंवा त्या कालावधीत प्रत्यक्ष काम सुरु केले नसेल तर दिलेली मूळ मान्यता व्यपगत होईल व त्या कामास सुधारित प्रशासकीय मान्यता प्राप्त करावी लागेल.

(३) ग्रामीण नळ योजनांची कामे सुरु केल्यानंतर, ज्या कामांना सुधारित प्रशासकीय मान्यता घेणे आवश्यक असेल, अशा कामांच्या सुधारित प्रशासकीय मान्यतेच्या प्रस्तावासोबत संबंधित जिल्हा परिषद/महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाच्या संबंधित कार्यालयाने सक्षम मुख्य लेखाधिका-यांकडून त्या कामावर केलेल्या खर्चाचा पुर्ण हिशोब प्रमाणित करून घेऊन सार्वजनिक बांधकाम विभाग नियमावलीच्या परिच्छेद ३१६-३१७ प्रमाणे अहवाल सादर करावा.

(१३) स्थानिक स्तरावरील नळयोजनांना प्रशासकीय मान्यता देण्याबाबत अवलंबावयाची कार्यपध्दती :-

स्थानिक स्तरावरील नळ योजनांना प्रशासकीय मान्यता देताना, योजनांच्या अंदाज व आराखड्याची सखोल तपासणी करण्याच्या हेतूने, तसेच योजनांच्या कार्यान्वयनाच्या कालावधीत व त्या पूर्ण झाल्यावर करावयाच्या देखभालीबाबत काही महत्वाच्या बाबींकडे लक्ष देणे आवश्यक आहे. यासाठी सोबत परिशिष्ट-११ मध्ये तपासणी सूची विहित करण्यात आली असून, स्थानिक स्तरावरील नळ योजनास प्रशासकीय मान्यता देण्यापूर्वी, सदर तपासणी सूचीच्या आधारे आवश्यक ती माहिती संबंधितांकडून मागवून, ती परिपूर्ण आहे याची खात्री झाल्यावरच योजनांस प्रशासकीय मान्यता देण्याबाबत विचार करावा.

(१४) ग्रामीण नळ योजनास प्रशासकीय/तांत्रिक मान्यता देण्याच्या वित्तिय मर्यादा :-

नळ योजनांस प्रशासकीय मान्यता देण्याचे अधिकार व त्यासाठीच्या वित्तिय मर्यादा खालीलप्रमाणे आहेत :-

(अ) राज्यक्षेत्र

अ.क्र.	पदनाम	वित्तिय मर्यादा (रु.लाखात)		
		प्रशासकीय मान्यता	तांत्रिक मान्यता	निविदा मंजूरी
१	२	३	४	५
(१)	कार्यकारी अभियंता (महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण) (जिल्हा पाणी	२५	२५	२५

	पुरवठा समितीच्या शिफारशीवर)			
(२)	अधीक्षक अभियंता (महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण) (जिल्हा पाणी पुरवठा समितीच्या शिफारशीवर)	५०	५०	७५
(३)	मुख्य अभियंता (महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण) (जिल्हा पाणी पुरवठा समितीच्या शिफारशीवर)	१००	पूर्ण अधिकार	२५०
(४)	महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाचे सदस्य सचिव	--	--	५००

टीप :- पाच टक्क्यापेक्षा अधिक खर्चाची निविदा मंजूरीचे अधिकार महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाच्या लगतच्या वरिष्ठ अधिका-यास रहातील.

(ब) स्थानिक क्षेत्र

स्थानिक क्षेत्रातील नळ योजनास प्रशासकीय मान्यता/निविदा मंजूरीचे अधिकार खालीलप्रमाणे आहेत :-

अ.क्र.	पदनाम/संस्था	वित्तीय मर्यादा (रु.लाखात)	
		प्रशासकीय मान्यता	निविदा मंजूरी
(१)	(२)	(३)	(४)
	जिल्हा परिषद (जिल्हा पाणी पुरवठा समितीच्या (शिफारशीवर)	१५	ही मर्यादा महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१ व त्या खालील तरतुदीनुसार राहिल.

टीप :-

(१) राज्यक्षेत्रातील/स्थानिक क्षेत्रातील नळ योजना जिल्हा पाणी पुरवठा समितीने प्रशासकीय मान्यतेसाठी शिफारस केल्यावरच आणि सदर समितीने मंजूर केलेल्या जिल्ह्याच्या ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रमाच्या वार्षिक कृती आराखड्यात संबंधित गावे समाविष्ट असल्यास संबंधित अधिका-यांस मंजूर करता येतील.

(२) उपरिनिर्दिष्ट प्रशासकीय मान्यतेची मर्यादा केंद्र शासन पुरस्कृत वर्धित वेग पाणी पुरवठा कार्यक्रमाखाली घ्यावयाच्या योजनांना लागू राहणार नाही. अशा योजनांना प्रचलित पध्दतीनुसार शासनाकडूनच मंजूरी दिली जाईल.

(३) रु.१००.०० लक्षावरील नळ योजनास प्रशासकीय मान्यता देण्याची कार्यवाही शासन करील. अशा प्रकारच्या योजना प्रशासकीय मान्यतेसाठी शासनास सादर कराव्यात.

(४) वर (अ) येथे विहित केलेल्या प्रशासकीय मान्यतेच्या वित्तीय मर्यादा नागरी नळ योजनास लागू नाहीत. मात्र तांत्रिक मंजूरीच्या व निविदा मंजूरीच्या आर्थिक मर्यादांचे अधिकार, ग्रामीण नळ योजनांबरोबरच, नागरी नळ योजनांचे बाबतीतही लागू राहतील.

(५) वर (अ) व (ब) येथे नमूद केलेल्या अनुक्रमे राज्यक्षेत्र व स्थानिक क्षेत्रातील ग्रामीण नळ योजनांच्या अंदाज व आराखड्यास प्रशासकीय मान्यता देण्यासाठी विहित केलेल्या वित्तीय मर्यादांच्या आधीन

राहून योजना मंजूर करताना, दरवर्षी होणारी भाववाढ लक्षात घेऊन, प्रशासकीय मान्यता देण्याचे अधिकार खालील अटीच्या आधीन राहून, त्या त्या क्षेत्रातील सक्षम प्राधिका-यांना प्रदान करण्यात आले आहेत -

(अ) योजना किती कालावधीत पूर्ण होईल याचे टप्पे ठरविण्यात यावेत व त्या आधारे दरवर्षी योजनेवर किती खर्च होईल याची टक्केवारी ठरविण्यात यावी.

(ब) योजना मंजूर करताना भविष्यात होणारी भाववाढ लक्षात घेऊन प्रशासकीय मान्यता देण्यात यावी. त्यासाठी भावावाढीमुळे होणारी दरवाढ प्रतिवर्षी ७ टक्के (सात टक्के) इतकी धरण्यात यावी.

(क) अशा प्रकारे भाववाढ लक्षात घेऊन योजनेस प्रशासकीय मान्यता दिल्यानंतर, योजनेच्या निविदा काढताना मात्र निविदेत भाववाढीच्या रकमेचा अंतर्भाव करण्यात येऊ नये. तर भाववाढीपोटी देण्यात आलेली वाढ वगळून योजनेच्या निविदा काढण्यात याव्यात.

(१५) सुधारित नळ योजनास प्रशासकीय मान्यता देण्याचे अधिकार :-

परिच्छेद (१४) मध्ये योजनेस प्रशासकीय मान्यता देण्याचे अधिकार ज्या अधिका-यांना आहेत, त्यांनी मूळ योजनेच्या किंमतीच्या १५ टक्के पेक्षा जास्त किंमत नाही अशा सुधारित योजनांना खालील अटींना आधीन राहून सुधारित प्रशासकीय मान्यता देण्याचे अधिकार राहतील :-

(१) मूळ मंजूर अंदाजापेक्षा अधिक रक्कम खर्च व्हावयाच्या आत सुधारित प्रशासकीय खर्चास मान्यता घेण्यात यावी.

(२) मूळ प्रस्तावाला लागू असलेल्या इतर सर्व अटी तशाच चालू राहतील.

(३) सुधारित प्रशासकीय योजनेत/प्रस्तावाच्या मूळ उद्देशात बदल करण्यात येऊ नये.

(४) सुधारित योजनेस मान्यता देण्यासाठी जिल्हा पाणी पुरवठा समितीची शिफारस असणे आवश्यक आहे.

(५) केवळ दरसूचीतील वाढीमुळे योजनेची किंमत वाढलेली असावी.

योजनेची सुधारित किंमत ही मूळ योजनेला प्रशासकीय मान्यता देण्याकरिता सक्षम अधिका-यांना जी वित्तीय मर्यादा विहित करून दिली आहे. त्या मर्यादेपर्यंत असावी. १५ टक्केपेक्षा सुधारित योजनेची किंमत जास्त असल्यास किंवा वरील अटीची पूर्तता होत नसल्यास योजनेस सुधारित प्रशासकीय मान्यता देण्यासाठी व्यय अग्रक्रम समितीची मान्यता घ्यावी लागेल.

(१६) स्थानिक स्तरावरील नळ योजना कार्यान्वयनासाठी महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाकडे वर्ग करणे.

प्रचलित नियमानुसार स्थानिक स्तरावरील नळ योजना जिल्हापरिषदांमार्फत कार्यान्वित करून घेण्यात येतात. जर जिल्हा परिषदा सदर योजना कर्मचा-यांअभावी वा अन्य कारणांमुळे कार्यान्वित करण्यास असमर्थ असतील व सदर कामे महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणामार्फत करून घेण्याबाबत जिल्हा परिषदांनी विनंती केली असेल, तर सदर कामे कार्यान्वयनासाठी महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाच्या संबंधित बांधकाम विभागाकडे जिल्हा पाणी पुरवठा समितीच्याशिफारशीने व शासनाच्या मंजूरीने जिल्हा परिषदेकडील आवश्यक त्या अनुदानासह वर्ग करता येतील.

(१७) स्थानिक स्तरावरील ग्रामीण नळ योजनांची तपासणी

महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाच्या अधीक्षक अभियंत्यांनी प्रत्येकी महिन्यातून किमान बारा स्थानिक स्तरावरील नळ योजनांच्या कामाची तपासणी करावी आणि जिल्हा परिषदेच्या अधिका-यांना तांत्रिक मार्गदर्शन व सहाय्य करावे. अशा तपासणीत निदर्शनास आलेल्या उणीवांबाबतचा अहवाल जिल्हा परिषदांच्या मुख्य कार्यकारी अधिका-यांना व विभागीय आयुक्तांना पाठवावा. अधीक्षक अभियंत्यांनी तपासणीअंती केलेल्या

सूचनांचे अनुपालन कटाक्षाने केले जाईल, याबाबत जिल्हा परिषदेच्या मुख्य कार्यकारी अधिका-यांनी दक्षता घ्यावी.

महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाच्या अधीक्षक अभियंत्यांनी जिल्हा परिषदांच्या पाणी पुरवठा विभागाच्या कार्यकारी अभियंत्यांच्या स्थानिक क्षेत्रातील नळ योजनांच्या कामाबाबत जिल्हा परिषदेच्या मुख्य कार्यकारी अधिका-यांकडे वेळोवेळी अभिप्राय पाठवावेत. संबंधित कार्यकारी अभियंत्यांचे गोपनीय अभिलेख लिहिताना मुख्य कार्यकारी अधिका-यांनी सदर अभिप्रायांची दखल घ्यावी.

(१८) महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाकडून कार्यान्वित होणा-या नळ योजनांची त्रयस्थ यंत्रणाकडून तपासणी

महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणामार्फत कार्यान्वित होणा-या (नव्याने काम सुरु करावयाच्या तसेच प्रगतीपथावरील सर्व योजना) सर्व नळ योजनांची व मलनिःसारण योजनांची त्रयस्थ संस्थांकडून पहाणी करण्यात यावी. या पहाणीचे स्वरूप गुणवत्ता परीक्षणाचे (क्वालिटी ऑडीट) राहिल. सहाजिकच अत्यावश्यक नसल्यास, मोजमापासारख्या तपशीलात न शिरता कामाची जी पध्दत अवलंबण्याने गुणवत्ता टिकवता येते व योजनेच्या यशस्थितेची खात्री देता येते. अशी पध्दत पाळण्यात येते किंवा नाही, हे मुख्यतः पहाणीत पाहिले जावे. नळ/मलनिःसारण योजनांची पहाणी करण्याकरीता यंत्रणांची निवड निविदा पध्दतीने न करता हे कामकरु शकणा-या संस्था/फर्म/व्यक्ती इत्यादिंचा शोध करुन आणि त्यांचेशी चर्चा करुन त्यांचेवर सोपविण्यात येईल. अशा संस्थांची/व्यक्तींची निवड करण्याची जबाबदारी पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागाच्या अतिरिक्त मुख्य सचिवांच्या अध्यक्षतेखालील समितीवर राहिल. समितीची कार्यकक्षासोबतच्या परिशिष्ट-१२ मध्ये निर्देशिली आहे.

(१९) उच्चस्तर टाकीऐवजी भूमिगत टाकी बांधून तीवर हातपंप बसविणे.

उच्चस्तर टाकीतील पाणी हे स्टँडपोस्टद्वारे वितरीत होत असते. तथापि या स्टँडपोस्टची देखभाल ग्रामपंचायतीकडून नीट केली जात नाही. तोटया सुटया ठेवल्या जातात किंवा चोरीला जातात. परिणामी पाणी वाहून जाते व वाया जाते. शिवाय पाणी वाहिल्यामुळे आजुबाजुला चिखल होतो व त्यामुळे रोगराई होण्याचा संभव असतो. तसेच पाणी पुरवठा दिवसातून फक्त ३-४ तास होऊ शकतो व इतर वेळी बंद असतो. या गोष्टी टाळण्यासाठी ज्या योजनांचे बाबतीत शक्य असेल तेथे खालील प्रमाणे व्यवस्था करावी.

(अ) गावात उच्चस्तर टाकी बांधण्याऐवजी, ग्रामस्थांना सहज पाणी घेता येईल अशा ठिकाणी आवश्यकतेनुसार पाण्याच्या योग्य धारणाशक्तीची एक किंवा जास्त भूमिगत टाक्या बांधाव्यात. या टाक्या बांधतांना त्यातील पाणी प्रदुषित होणार नाही याची पुरेपुर दक्षता घ्यावी. अशा भूमिगत टाक्यांचे प्रमाणित नकाशे व स्पेसिफिकेशन जीवन प्राधिकरणाच्या मुख्य अभियंत्यांकडून मागवावे.

(ब) भूमिगत टाक्यात उद्भववाचे पाणी नळाद्वारे भरण्याची व्यवस्था करावी.

(क) अशा भूमिगत टाक्यांवर एक किंवा जास्त साधे हातपंप बसविण्यात यावेत.

(२०) कोणत्याही योजनेच्या पाईप लाईनचे काम गुणवत्ता पूर्ण झाले आहे की नाही हे तपासण्यासाठी भारत सरकारच्या वॉटर सप्लाय एन्ड ट्रिटमेंट मॅनुअल-तिसरी आवृत्ती-१९९१ अन्वये विहित केलेल्या आणि सोबत जोडलेल्या परिशिष्ट १३ मध्ये देण्यात आलेल्या मार्गदर्शक सूचनानुसार योजनाची जलदाब तपासणी करण्यात यावी.

(२१) विंध्यण विहिरीवर पाणबुडे पंप अथवा साध्या/उद्भव विहिरीवर सॅन्ट्रीफ्यूगल पंप बसविणे

विंध्यण विहिरीवर पाणबुडे पंप (सबमर्सीबल) बसवितांना किंवा साध्या/उद्भव विहिरीवर सॅन्ट्रीफ्यूगल पंप बसविताना इलेक्ट्रीक वॉचमन, अर्थलिकेज सर्कटब्रेकर, ओसीबी/एसीबी, वसवार, रबर मॅटींग इत्यादी

सुटे भाग बसविण्यात येतात. असे सुटे भाग बसवितांना सेंट्रीफ्युगल पंपावर ओसीबी/एसीबी हे सयंत्र ६० हॉर्सपॉवर पर्यंतच्या पंपासाठी वापरण्यात येऊ नये. ६० हॉर्सपॉवरच्या वर (५० किलोवॉटपेक्षा जास्त लोड असल्यास) उच्च दाबाचा वीज पुरवठा व ट्रान्सफार्मर सबस्टेशन उभारणे, महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळाच्या नियमानुसार आवश्यक असून अशा परिस्थितीत पॅनलला एक ओसीबी/एसीबी बसविणे आवश्यक आहे. सबब पाणी पुरवठा योजनेत सेंट्रीफ्युगल पंप बसवितांना संबंधितांनी या सूचनांचे पालन करावे.

(२२) नळ योजनेच्या जलवाहिनीवर एअर व्हॉल्व बसविणे :-

नळ योजनेची दाबनलिका व गुरुत्ववाहीनी विश्वासाह रीतीने विनातक्रार काम करण्यासाठी एअर व्हॉल्वची तीव्र आवश्यकता आहे. एअर व्हॉल्व परिणामकारकरित्या काम करण्यासाठी प्रत्येक ५०० मीटर अंतरावर उंच ठिकाणी एअर व्हॉल्व बसवावा. एअर व्हॉल्व बसविण्यासाठी जमिनीवर उभा पाईप बसवून त्या पाईपच्या मजबुतीसाठी कॉन्क्रीटचा उभा खांब (पिलर) तयार करावा व त्यावर एअर व्हॉल्व बसवावा. याबाबत जीवन प्राधिकरणाच्या पुणे विभागाच्या दिनांक २३.३.९३ च्या पत्रान्वये तांत्रिक माहिती पुरविण्यात आली आहे. जलवाहिनीची पाईपलाईन फुटण्याचे प्रसंग टाळण्यासाठी वरील उपाय योजना करावी.

(२३) पिण्याच्या पाणी टंचाई कालावधीत पाणी पुरवठा करण्यासाठी साठवण तलाव बांधणे :-

ग्रामीण भागातील अनेक गावात पिण्याच्या पाण्याची टंचाई निर्माण होते. त्यावेळी लांब अंतरावरून टँकर/बैलगाडीने पाणी आणावे लागते. कायमस्वरूपी बारामाही उद्भवासाठी लांब अंतरावरून नळ योजना करणे दरडोई खर्चाच्या मानाने जास्त खर्चिक असते व देखभालीच्या दृष्टीने अनुकूल नसते. अशा ठिकाणी टंचाई कालावधीत गरजेसाठी साठवण तलाव बांधून पाणी राखून ठेवून वापरणे सोयीचे होते. त्यासाठी साठवण तलावाबाबतच्या सविस्तर सूचना ग्राम विकास विभागाच्या पत्र क्रमांक आरडब्ल्यूएस-१०९३/सीआर-११३७/३८, दिनांक ११.५.९३ अन्वये देण्यात आल्या आहेत. त्याच अनुषंगाने शासनाने प्रत्येक जिल्ह्यात प्रायोगिक तत्वावर ५ गावात साठवण तलाव बांधण्यासाठी प्रस्ताव तयार करण्याबाबत शासन पत्र क्र.ग्रापापु-१०९३/सीआर-६२६/३९-अ, दिनांक ७ जून, १९९३ अन्वये सूचना निर्गमित केल्या आहेत. सदर पत्रांच्या प्रती सोबत **परिशिष्ट १४** येथे जोडल्या आहेत.

(२४) नळ योजनांसाठी ए.सी.प्रेसर/पीव्हीसी पाईप वारण्याबाबत.

स्थानिक स्तरावरील ग्रामीण नळ योजना जिल्हा परिषदांमार्फत तर राज्यस्तरावरील ग्रामीण नळ योजना महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणामार्फत राबविण्यात येतात. सदर योजनांसाठी आता बहुतेक ठिकाणी ए.सी.प्रेसर/पी.व्ही.सी.पाईप्सचा वापर करण्यांत येत आहे. या पाईप्सची हाताळणी तसेच पाईप्स जमिनीत पुरतांना जी दक्षता घेणे आवश्यक असते, ती ब-याच प्रकरणी घेतली जात नाही असे शासनाच्या निदर्शनास आले आहे. पाईप्सचा वापर योग्य रित्या होत नसल्यामुळे पाईप्सना तडे जाणे व पर्यायाने त्यातून पाण्याचा अपव्यय होणे, गटाराचे अथवा घाण मिश्रीत पाणी पाईप्समध्ये जावून पाणी दुषीत होणे व असे दुषित पाणी ग्रामस्थांनी प्यायल्यास साथरोगांचा प्रादुर्भाव होणे इत्यादि समस्या उद्भवतात या समस्या उद्भवू नयेत याकरीता पाईप्सचा वापर शास्त्रीय पध्दतीने होणे अगत्याचे आहे.

वर नमुद केलेल्या विविध समस्या उद्भवू नयेत याकरीता पाईप्सची हाताळणी कशी करावी. कोणत्या प्रकारचे पाईप्स कोणत्या प्रकारच्या योजनासाठी वापरण्यांत यावेत. त्याचप्रमाणे पाईप्स जमिनीत पुरतांना कोणती पध्दती व काळजी घेण्यात यावी. याबाबतच्या सर्वसमावेशक सूचना सोबतच्या सहपत्रात **परिशिष्ट १५** मध्ये नमुद करण्यात आल्या आहेत. तरी त्या सूचनांचे पालन, स्थानिकस्तर तसेच राज्यस्तरावरील नळ योजनांची अंमलबजावणी करतांना, करण्याबाबत दक्षता घेण्यात यावी. स्थानिकस्तर नळ पाणी पुरवठा योजनांच्या संदर्भात वरील सूचना सर्व जिल्हा परिषदा अंतर्गत अभियंत्यांना देण्याकरीता आवश्यकतेनुसार संबंधित जिल्हा परिषदेच्या मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी परिसर अभियांत्रिकी बांधकाम विभागाच्या मदतीने प्रशिक्षण सत्र

आयोजित करावे व यापुढे या परिपत्रकातील सूचनांची अंमलबजावणी सर्वत्र काटेकोरपणे केली जाईल अशी दक्षता घेण्यात यावी.

(२५) नळ योजनांचे सर्वेक्षण, अंदाज व आराखडे तयार करण्यासाठी दोन टक्के रक्कम प्राधिकरणास देण्याबाबत :-

प्रचलित पध्दतीनुसार रु.१५ लक्ष किंमतीपर्यंतच्या नळ योजनांना प्रशासकीय मंजूरी देऊन जिल्हा परिषदांमार्फत कार्यान्वित करावयाच्या आहेत. त्याचप्रमाणे नळ पाणी पुरवठा योजनांच्या दुरुस्तीचे कामही संबंधित जिल्हा परिषदांनी करावयाचे आहे. परंतु, असे आढळून आले की, अनेकदा जिल्हा परिषदांच्या कार्यबाह्यलुप्त्यामुळे जिल्हा परिषदांना सदर कामे करणे कठीण जाते व त्यामुळे नळ योजनांचे तसेच योजनांच्या दुरुस्तीचे सर्वेक्षण, अंदाज व आराखडे तयार करण्याचे काम महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाकडून करून घेण्यात येते. अशा प्रकारे सर्वेक्षण अंदाज व आराखडे तयार करण्याचे काम महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाने केल्यास त्यांना योजनांच्या अंदाजपत्रकीय किंमतीच्या दोन टक्के निधी अदा करावा लागतो. सदर निधी त्यांना कोणत्या प्रकारे व कोणत्या निधीतून अदा करण्यात यावा याबाबत असे स्पष्ट करण्यांत येते की, प्रस्तावित नळ पाणी पुरवठा योजना अथवा नळ पाणी पुरवठा योजनांच्या दुरुस्तीची कामेही ज्या निधीमधून हाती घ्यावयाची असतील त्याच निधीतून सदर योजनांच्या अथवा योजना दुरुस्तीच्या कामाच्या अंदाज पत्रकीय किंमतीच्या २ टक्के निधी जिल्हा परिषदेने महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणास त्या योजनेचे सर्वेक्षण, अंदाज व आराखडे तयार करण्यासाठी विहित पध्दतीनुसार द्यावा व या संबंधीचा खर्च संबंधित कामावरील खर्चाचा एक भाग म्हणून धरण्यात यावा.

(२६) नळ योजना कार्यक्रमात गुणवत्ता नियंत्रण

अनेक प्रकरणी कामांचे तुकडे पाडल्यामुळे कामाच्या गुणवत्तेवर दुष्परिणाम झाल्याचे दिसून आले आहे. सबब, यापुढे ग्रामीण पाणी पुरवठा योजना राबविणा-या यंत्रणांनी कोणत्याही परिस्थितीत शासनाच्या परवानगीशिवाय कोणत्याही कामाचे तुकडे पाडू नयेत.

(२७) ग्रामीण नळ योजनांच्या कामासाठी ठेकेदारांची नियुक्ती

सध्या ग्रामीण पाणी पुरवठा योजनेची कामे जाहीर निविदा काढून ठेकेदारांमार्फत राबविण्यांत येतात. सदर ठेकेदाराची शासनाच्या सार्वजनिक बांधकाम विभागांतर्गत सक्षम प्राधिका-याकडे योग्य त्या वर्गीकरणाखाली नोंदणी झालेला आहे, व सदर ठेकेदारास सार्वजनिक बांधकाम विभागाकडून काळया यादीत टाकण्यात आले नाही या बाबी निविदा मंजूर करताना ठेकेदाराने भरलेल्या दराबरोबर प्रामुख्याने पाहिले जातात. अनेक प्रकरणी असे दिसून आले आहे की, सार्वजनिक बांधकाम विभागाकडे नोंदणी झालेल्या अनेक ठेकेदारांना ग्रामीण नळ योजना राबविण्याचा अनुभव नसतो. ग्रामीण नळ योजनांची कामे विशिष्ट तांत्रिक स्वरूपाची असल्याने अनुभव नसलेल्या ठेकेदारांकडून अशा योजनांची कामे हाताळली गेल्यास सदर कामांच्या गुणवत्तेवर अनेक ठिकाणी विपरित परिणाम झाल्याचे दिसून आले आहे. याचा विचार करून शासन असे आदेशित करीत आहे की, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाने तात्काळ सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या सक्षम अधिका-याकडे नोंदणीकृत ठेकेदारांपैकी ग्रामीण पाणी पुरवठा योजनांची कामे राबविण्यास तांत्रिक ज्ञान व अनुभवाच्यादृष्टीने सक्षम ठेकेदारांची स्वतंत्ररित्या नोंदणी करावी व अशा पध्दतीने नोंदणी केलेल्या ठेकेदारांची नावे सर्व जिल्हा परिषदांना कळवावी. ठेकेदारांची नोंदणी करण्यासाठी महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाने सध्या शासनाच्या सार्वजनिक बांधकाम विभागामार्फत अवलंबिली जाणारी कार्यपध्दती अनुसरावी. दि.१.४.९५ पासून ग्रामीण नळ योजनांची कामे हाताळण्यासाठी फक्त महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाकडे नोंदणी झालेल्या ठेकेदारांचाच विचार करण्यात यावा. प्राधिकरणाकडे नोंदणी न झालेल्या ठेकेदारास नवीन कामे देण्यात येऊ

नयेत, मात्र ज्या ठिकाणी महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाकडे नोंदणी केलेले ठेकेदार उपलब्ध नसतील त्या ठिकाणी योजनांची कामे सार्वजनिक बांधकाम विभागकडे नोंदणी केलेल्या ठेकेदारांकडून करून घेण्यात यावीत.

नोंदणीकृत ठेकेदारांनी योजनेची कामे अपेक्षित गुणवत्तेनुसार विहित कालावधीत समाधानकारकरित्या न केल्यास ठेकेदारास काळया यादीत टाकण्याचे अधिकार महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणातर्गत सक्षम नोंदणी प्राधिका-यांकडे राहतील. तसेच एखाद्या ठेकेदारास काळया यादीत टाकण्यासंबंधी जिल्हा परिषदेच्या मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी केलेल्या शिफारशी सदर सक्षम अधिका-यांवर बंधनकारक राहतील.

मंजूर आराखडयाप्रमाणे योजना राबविताना कार्यान्वयन यंत्रणानी (जिल्हा/परिषद/महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण) एका नळ योजनेच्या कामासाठी एकाच ठेकेदाराची नियुक्ती करावी व ठेकेदारास कामाचा ठेका साहित्य-सामुग्रीसह देण्यात यावा. स्थानिक क्षेत्रातील योजनांची कामे एकाच ठेकेदाराकडून पार पाडण्यासंबंधी हे आदेश जिल्हा परिषदांना महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या अधिनियम, १९६१ च्या कलम २६१ (अ) अन्वये देण्यात येत असून ते त्यांचेवर बंधनकारक आहेत.

सार्वजनिक प्रकल्पाची कामे पूर्ण झाल्यानंतर, विहित कालावधीपर्यंत देखभालीच्या वेळी आढळून येणा-या बांधकामातील दोष स्वतःच्या खर्चाने दुरुस्त करून घेण्याची जबाबदारी कंत्राट पध्दतीने पूर्ण करून देणा-या ठेकेदारांवर बंधनकारक राहिल. अशी अट निविदेत घालण्याबाबत डिफेक्ट लायबिलिटीचे नियम सार्वजनिक बांधकाम विभागाने दि.१४ जून, १९८९ च्या नियम क्र.सीएटी-१०८७/सीआर-९४/बिल्डींग-२ नुसार प्रस्तुत केले आहेत. हा निर्णय महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण व जिल्हा परिषदांमार्फत कार्यान्वित होणा-या सार्वजनिक उपयोगी ग्रामीण पाणी पुरवठा योजनांच्या कंत्राटी कामाना तात्काळ प्रभावाने लागू करण्यात येत आहे. ग्रामीण पाणी पुरवठा योजनांच्या कामासाठी डिफेक्ट लायबिलिटीचा कालावधी **परिशिष्ट-१६** मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे राहिल. सदर कालावधी कामाची चाचणी पूर्ण होऊन नियमित वापर सुरु झाल्याच्या दिनांकापासून राहिल. डिफेक्ट लायबिलिटीच्या कालावधीतील दैनंदिन देखभाल व दुरुस्ती करणे अथवा त्याबाबतचा खर्च सोसणे हे काम ठेकेदाराच्या कक्षेबाहेरील राहिल, परंतु त्या कालावधीत कामातील दोष व साहित्यातील दोष आढळून आल्यास, तो ठेकेदाराने स्वखर्चाने दुरुस्त करून देणे ठेकेदारावर बंधनकारक राहिल. यासाठी कंत्राटाच्या नियमाप्रमाणे ठेकेदारावर कार्यवाही होऊ शकेल व त्यासाठी ठेकेदाराने भरलेल्या अनामत रक्कमेचा काही अंश राखून ठेवण्यात यावा.

(२८) ग्रामीण नळ योजनांच्या कार्यान्वयनाची क्रमवार पध्दती :-

ग्रामीण नळ योजनांची कामे पार पाडण्याबाबत यापुढे आराखडा तयार करण्यात यावा. योजनांच्या उद्भवाचे काम सर्वप्रथम न करता, अन्य उपांगाची कामे आधी केल्यास व नंतर उद्भवास पुरेसे व पिण्यायोग्य पाणी न लागल्यास, अन्य उपांगावरील खर्च वाया जाण्याची शक्यता असते. यासाठी योजनांच्या उद्भवाचे काम सर्वोच्च प्राधान्याने करण्यात यावे, व उद्भवास पाणी लागताच ते पिण्यायोग्य आहे किंवा नाही याची आरोग्य प्रयोगशाळेकडून चाचणी घेण्यात यावी, ते पिण्यायोग्य आहे, असे आरोग्य प्रयोग शाळेने प्रमाणित केल्यास, उद्भवाचे काम पुढे चालू करावे, तद्नंतर उद्भवातून प्रकल्पित लोकसंख्येस पुरेल इतके पाणी उपलब्ध असल्याचे भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणेने प्रमाणित केल्यानंतर योजनेच्या अन्य उपांगाची कामे खाली निर्देशिलेल्या क्रमानुसार करण्यात यावीत-

- (१) उच्चस्तर/भूस्तर टाक्यांची कामे,
- (२) उध्दरण वाहिनी व गुरुत्व वाहिनीची कामे, पंपगृह व पंपिंग मशिनरी बसविणे. टाक्यांची कामे ८० टक्के पूर्ण झाल्यावर उध्दरण वाहिनी व गुरुत्व वाहिन्याची कामे हाती घ्यावीत.
- (३) वितरण व्यवस्था
- (४) नळ कोंडाळयाची कामे

(३९) ग्रामीण नळ योजनांची इतिहास पत्रे ठेवणे :-

जिल्हयातील प्रत्येक पूर्ण झालेल्या स्थानिक/राज्यस्तर योजनेसाठी एक स्वतंत्र हिस्ट्रीशीट सोबत जोडलेल्या **परिशिष्ट-१७** च्या नमुन्यात ठेवण्यात यावे व त्यात खालील बाबींची नोंद घेण्यांत यावी.

अ) योजनेची ठळक वैशिष्ट्ये

ब) योजनेच्या प्रत्येक दुरुस्तीचा आर्थिक व उपांगनिहाय तपशील.

क) दरवर्षी वार्षिक तपासणी झाल्यानंतर योजनेच्या कामगिरीविषयी नोंदी

प्रत्येक वर्षी नळ योजनांची वार्षिक तपासणी शासन परिपत्रक, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग क्र.ग्रापापु-१०९३/सीआर-८३१/३९-अ, दिनांक ११ जानेवारी, १९९४ मधील सूचनांनुसार करून वर नमुद केल्याप्रमाणे त्याच्या कामगिरी विषयी योग्य त्या नोंदी योजनेच्या हिस्ट्रीशीट मध्ये करण्यात याव्यात, ज्या योजनांची कामगिरी समाधानकारक नाही, त्यांची तांत्रिक लेखा परीक्षा मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद कार्यकारी अभियंता, पाणी पुरवठा विभाग व महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाच्या संबंधित अधीक्षक अभियंत्यांनी करावी व त्यांनी दिलेल्या अभिप्रायांच्या आधारावर पुढील कार्यवाही करण्यात यावी. सर्व पुर्ण झालेल्या नळ योजनांची वार्षिक तपासणी व आवश्यकतेनुसार तांत्रिक लेखा परीक्षा करण्याचीच पध्दत सुरु केल्यावर, कामाच्या गुणवत्तेवर निश्चितच चांगला परिणाम होऊ शकेल.

(३०) पाणी पुरवठा योजनांसोबत परिसर स्वच्छतेचा अंतर्भाव असलेले एकात्मिकृत प्रकल्प मंजूर करणे :-

पिण्याच्या शुध्द पाण्याच्या पुरवठ्याचा संबंध परिसर स्वच्छतेशी येतो. परिसर अस्वच्छतेमुळे होणारे पाण्याचे प्रदुषण टाळण्यासाठी ग्रामीण भागात शौचालयाची व्यवस्था करणे, गटारे बांधणे व पाणी पुरवठा योजनेच्या सांडपाण्याचा निचरा होणे, तसेच गुरांच्या गोठ्यांची स्वच्छता ठेवणे यासाठी पाणी पुरवठा योजनेसोबत परिसर स्वच्छतेचा अंतर्भाव असलेले एकात्मिकृत प्रकल्प मंजूर करण्यात यावेत. त्यादृष्टीने यापुढे पाणी पुरवठा योजनेस मंजूरी प्रदान करताना त्या योजनेत परिसर स्वच्छतेच्या अंतर्भाव असल्याशिवाय नळ योजनेस मंजूरी देण्यात येऊ नये.

(३१) आदिवासी उपयोजना क्षेत्रातील नळ योजनांना मान्यता देणे :-

शासनाच्या असे निदर्शनास आले आहे की, राज्यातील आदिवासी उप योजना क्षेत्रातील काही नळ योजना विहित दरडोई खर्चाच्या निकषात बसत नाहीत व त्यामुळे योजना मंजूर करण्यास अडचणी येतात. पिण्याचे पाणी ही आवश्यक बाब असून राज्यातील दूर्गम आदिवासी भागातील जनतेस ते उपलब्ध करून देण्यासाठी या संदर्भात आखण्यात आलेल्या कार्यपध्दतीत सुलभता आणण्याची गरज आहे. आदिवासी उपयोजना क्षेत्रातील जनतेसाठी ज्या कल्याणकारी योजना आखावयाच्या असतात, त्यांचे नियोजन शासनाच्या आदिवासी विकास विभागामार्फत करण्यांत येते. म्हणून आदिवासी उपयोजना क्षेत्रातील ज्या नळ योजना शासनाने विहित केलेल्या दरडोई खर्चाच्या निकषात बसत नाहीत. त्या योजनांच्या दरडोई खर्चाच्या निकषांचे शिथिलकरण करण्याबाबत आदिवासी विकास विभागाने कार्यवाही करावी त्यानुसार आदिवासी विकास विभागामार्फत वित्त विभागास प्रस्ताव सादर करण्याची कार्यवाही करण्यात यावी.

(३२) बंद नलिकेतून पाणी उचलणे :-

सध्या अनेक योजनांमध्ये पिण्याचे पाणी थेट जलाशयातून न घेता नदी द्वारे किंवा कालव्याद्वारे वाहून नेवून पुरविले जाते. या योजनेमध्ये बाष्पीभवन व नदीच्या पात्रामध्ये पाणी जिरण्यामुळे मोठया प्रमाणात पाण्याचा व्यय होतो. त्याचप्रमाणे नदी व कालव्यावर ज्या उपसा सिंचन योजना आहेत त्याद्वारे देखील पाण्याची उचल मोठया प्रमाणावर होते. तसेच आजूबाजूच्या वस्त्या व झोपड्यांमधूनही बरीचशी घाण नदीच्या पात्रात व कालव्यामध्ये टाकली जाते, त्यामुळे पाणी अशुध्द होण्याची शक्यता असते. राज्यामध्ये पाण्याची एकंदरीत

उपलब्धता मर्यादीत असल्यामुळे उपलब्ध पाण्याचा जास्तीत जस्त बंद नलिकेद्वारे थेट जलाशयातून पाणी आणण्यासाठी लागणारा खर्च व त्याद्वारे होणारी पाण्याची बचत याचा अभ्यास करून, जर व्यवहार्य होत असेल, तर जलाशयातून थेट बंद नलिकेद्वारे पाणी उचलून योजना करण्यांस प्राधान्य देण्यात यावे, अशी पध्दती ही नवीन नळ योजना घेताना अनुसरण्यात यावी. त्याचप्रमाणे सध्याच्या ज्या योजना नदी किंवा कालव्यातून पाणी उचलून निर्माण केलेल्या आहेत व ज्या ठिकाणी पाण्याची अडचण आहे. तिथे देखील योजना आखताना ही पध्दती अवलंबण्याबाबत कार्यवाही करण्यात यावी.

(३३) पिण्याच्या पाण्याचे स्रोत बळकट करणे :-

पिण्याचे पाणी पुरवठा योजनेमध्ये स्रोत हा जितका खात्रीशीरअसेल तितके योजनेचे यश जास्त असते. त्यामुळे नळयोजना तयार करताना उपलब्ध होणारा स्रोत हा खात्रीशीर असण्याची गरज आहे. त्याप्रमाणे उपलब्ध स्रोताचे पाणी भविष्यात कमी होणार नाही या दृष्टीने सुरुवातीपासून काळजी घेण्याची गरज आहे. सदर बाब लक्षात घेऊन, ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रमांतर्गत पिण्याचा कार्यक्रमाच्या नियोजनाचा एक अविभाज्य भाग म्हणून स्रोत बळकटीकरणासाठी आवश्यक त्या ठिकाणी जलसंधारण उपाय योजना घेण्यात याव्यात व योजनेला प्रशासकीय मंजूरी देताना अशा प्रकारे जलसंधारण उपाय योजना घेण्यात आलेल्या आहेत, याची खात्री करून घेऊनच प्रशासकीय मंजूरी देण्यात यावी.

(३४) योजना अंमलबजावणीचे वेळापत्रक तयार करणे :-

प्रचलित पध्दतीनुसार नळ योजना तयार करताना ती प्रस्तावित कालावधीमध्ये कशी राबविली जाईल व त्या करीता कोणत्या उपाययोजना कराव्या लागतील त्यांचे सविस्तर नियोजन केले जात नाही. त्यामुळे योजना पूर्ण होण्यास विलंब लागतो व त्याचा परिणाम योजनांच्या खर्चावर होतो. सदर बाब लक्षात घेता योजना राबविण्याकरीता योजनांचे सविस्तर कालबद्ध अंमलबजावणी आराखडे तयार करण्यात यावेत व अशी अंमलबजावणी आराखडे असलेल्या योजनांनाच प्रशासकीय मंजूरी देयात यावी. योजनेच्या अंमलबजावणी आराखडा तयार नसल्यास योजनेस प्रशासकीय मंजूरी देण्यात येऊ नये.

(३५) सिंचन प्रकल्पांच्या सोडून देण्यात आलेल्या साईटसचा उपयोग उद्भव निवडीसाठी करणे.

राज्यातील ज्या भागांमध्ये सिंचन प्रकल्पांच्या साईटस् अव्यवहार्य होत असल्यामुळे पाटबंधारे विभागाकडून सोडून देण्यात येतात, अशी स्थळे, जवळची व सोयीची असल्यास त्या स्थळांचा विचार नळ योजनांचे उद्भव निश्चित करताना करावा.

(३६) विशेष घटक योजनेतर्गत किमान लोकसंख्येची अट शिथिल करणे :-

अनुसूचित जातीच्या ग्रामस्थांच्या वस्त्यात पाण्याची सोय नसेल तर व विहित लोकसंख्येची अट पूर्ण होत नसली तरीही तेथील निकड लक्षात घेऊन सदर वस्त्यात पाणी पुरवठा योजना घेण्यात याव्यात व त्याबाबतचा खर्च विशेष घटक योजनेतून भागवावा.

(३७) मार्गस्थ गावे/वाडयांना पिण्याचे पाणी पुरविणे :-

ग्रामीण नळ योजनेची नलिका ज्या गावे/वाडयातून जात असेल, त्या गावे/वाडयातील जनतेची मागणी असल्यास व पाण्याची आवश्यकता असल्यास त्या गावे/वाडयाचा समावेश योजनांचे अंदाज व आराखडे तयार करतांना करण्यात यावा. तसेच ज्या गावामध्ये/वाडयांमध्ये वर्षभर किंवा उन्हाळ्यात किंवा टंचाई परिस्थितीत माणशी/दिवशी ४० लिटर्सपेक्षा कमी पाणी मिळते त्या गावांना/वाडयांनाही प्रचलित निकषानुसार पाणी पुरवठा योजना करण्यात याव्यात.

(३८) महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाने ग्रामीण/नागरी नळ योजनांची बांधणी करतांना किंवा योजना पूर्ण झाल्यावर त्या चालविण्याकरिता नवीन कर्मचा-यांच्या नेमणूका करू नयेत.

(३९) दरडोई खर्चाच्या निकषात न बसणा-या नळ योजनांबाबत :-

नळ योजनांचे अंदाज व आराखडे प्रथम तयार करतांना सर्व बाबींचा विचार करून योजना किमान किंमतीची कशी होईल याचा विचार करावा. पुर्ण विचारांती योजना कमी खर्चात होऊ शकत नाही व परिणामी ती दरडोई खर्चाच्या निकषात बसत नाही असे आढळून आल्यास, योजनेच्या अंदाज व आराखडयाबरोबर क्षेत्रीय अधिका-यांनी सोबतच्या परिशिष्ट १७ मध्ये विहित केलेले प्रमाणपत्र सादर करावे.

(४०) ग्रामीण नळ योजनांसाठी दर्जेदार साधन सामुग्री वापरणेबाबत :-

ग्रामीण पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात येणारी साधन सामुग्री दर्जेदार असेल व तीच सामुग्री पाणी पुरवठा योजनांसाठी वापरण्यात येईल याची सर्व क्षेत्रीय कार्यान्वयन यंत्रणांनी दक्षता घ्यावी. वापरण्यात येणारी सामुग्री भारतीय मानक संस्थेच्या (आय.एस.आय.) शर्तीप्रमाणे असल्याची खात्री करून घ्यावी. यंत्रणांकडून ठेकेदारांना साहित्य द्यावयाचे असेल, त्यावेळी यंत्रणांना पुरवठादाराकडून मिळत असलेले साहित्य स्वीकृत करण्यापूर्वी ते त्रयस्थ यंत्रणेकडून तपासून घ्यावेत (थर्ड पार्टी इन्स्पेक्शन) त्यासाठी त्रयस्थ यंत्रणेच्या तपासणीची अट पुरवठा आदेशात न चुकता समाविष्ट करावी. निविदा शर्तीप्रमाणे ठेकेदाराने साहित्य आणावयाचे असेल (विशेषतः सिमेंट, लोखंडी सळया, वाळू/रेती, ब्लीचींग पावडर, तुरटी, इ.) तर सदर साहित्य योग्य व दर्जेदार असल्याबाबत स्थानिक अभियांत्रिकी महाविद्यालय/ तंत्रनिकेतन/ प्रयोगशाळांकडे सदर साहित्याचे नमुने पाठवून ते योग्य व दर्जेदार असल्याबाबत खात्री करून प्रयोगशाळांकडे सदर साहित्याचे नमुने पाठवून ते योग्य व दर्जेदार असल्याबाबत खात्री करून घ्यावी.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(रु. न. देशमुख)

उपसचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) विभागीय आयुक्त, (सर्व)
- २) अपर मुख्य सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ३) सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी
- ४) सदस्य सचिव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, मुंबई
- ५) मुख्य अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
- ६) अधीक्षक अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
- ७) कार्यकारी अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)
- ८) कार्यकारी अभियंता, पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- ९) उप अभियंता, पाणी पुरवठा व स्वच्छता उप विभाग, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १०) महालेखापाल, महाराष्ट्र-१, मुंबई (लेखा परिक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता)
- ११) महालेखापाल, महाराष्ट्र-२, नागपूर (लेखा परिक्षा/ लेखा व अनुज्ञेयता)
- १२) जिल्हा कोषागार अधिकारी (सर्व)
- १३) मुख्य लेखा परिक्षक, स्थानिक निधी लेखा, नवी मुंबई
- १४) उप मुख्य लेखा परिक्षक, स्थानिक निधी लेखा (सर्व)
- १५) वित्त विभाग (व्यय-३, अर्थसंकल्प-१६)

- १६) ग्राम विकास व जल संधारण विभाग (जल-२ व जल-४ कार्यासन क्र२५ व २७)
 १७) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागातील सर्व पर्यवेक्षीय अधिकारी व कार्यासन अधिकारी
 १८) निवडनस्ती (पापु-०७)

परिशिष्ट-१
प्रमाणपत्र

ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रमांतर्गत नळ योजनेचा प्रस्ताव मंजूरीकरीता सादर करतांना प्रस्तावासोबत सादर करावयाचे प्रमाणपत्र.

- सोबत गांवे /वाडी, तालुका जिल्हा
- चा ग्रामीण नळ योजनेचा प्रस्ताव मंजूरीकरीता सादर करण्यांत येत आहे.
२. असे प्रमाणीत करण्यात येते की, जिल्हा तील ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रमाचा सन चा वार्षिक कृती आराखडा जिल्हा पाणी पुरवठा समितीतर्फे मंजूर करण्यात आलेला असून, सदर गांव/वाडी साठी योजना प्रस्तावित करतांना, त्यापेक्षा उच्च प्राथम्य क्रमाच्या गावांत/वाड्यांत तशीच उपाययोजना तांत्रिकदृष्ट्या शक्य व प्रचलित आदेशानुसार घेण्याची राहिलेली नाही. करीता सदर प्रमाणपत्र देण्यात येत आहे.
३. जिल्हयाच्या यावर्षीच्या वार्षिक कृती आराखडयातील समस्याग्रस्त गांवे/वाडयांची सद्यस्थिती खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	शा.नि.नुसार केलेले वर्गीकरण	वर्गीकरणातील एकूण गांवे/वाडयांची संख्या	कार्यक्रम घेण्यात आलेली/कार्यक्रम मंजूर केलेली गांवे/वाडया	शिल्लक गांवे / वाडया	शिल्लक गांवे / वाडयांत प्रस्तावित कार्यक्रम
१.	२.	३.	४.	५.	६.

सही/-
 मुख्य कार्यकारी अधिकारी
 जिल्हा परिषद

परिशिष्ट-२

प्रमाणपत्र

प्रमाणित करण्यांत येते की, जिल्हा परिषद -----/महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण बांधकाम विभाग----- यांनी गांव----- तालुका-----जिल्हा----- यांच्यासाठी तयार केलेल्या नवीन/सुधारित ग्रामीण नळ पाणी पुरवठा योजनेची प्राकलने व आराखडे अंतिम करण्यापूर्वी सदर ग्रामपंचायतीच्या दिनांक----- रोजी ----- वाजता झालेल्या ग्राम सभेत योजनेचे महत्व प्रदेश स्थानिक लोकांना समजावून सांगण्यात आले असून त्या संदर्भात स्थानिक जनतेने विचारलेल्या प्रश्नांना यथोचित उत्तरे देऊन त्यांचे समाधान करण्यांत आले आहे व योजनेची प्राकलने व आराखडे सदर स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या सहमतीने अंतिम करण्यांत आली आहेत.

२. योजना मान्य असल्याबाबतच्या सर्वसाधारण ग्रामसभेच्या निर्णयाबाबत ग्रामपंचायतीच्या दिनांक ---- च्या सभेत चर्चा करण्यात आली असून ग्रामपंचायतीने सदर योजना स्वीकृतीविषयी ठराव करण्यापूर्वी योजनेच्या उदभवाचे स्थान व त्याची क्षमता, साठवण टाकीची जागा, वितरण व्यवस्था, संभाव्य पाणी पट्टी व इतर तपशीलाची माहिती सदर ग्रामपंचायतीला देण्यात आली आहे.

(उप अभियंता)

पाणी पुरवठा उपविभाग-----जिल्हा परिषद-----/
महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण बांधकाम उपविभाग -----

CERTIFICATE
(For PWS Scheme)

- 1) The original source was/was not certified GSDA.
- 2) Original source was certified for a population of -----souls at the rate of ----- litres/per day
- 3) The source well is excavated to a recommended depth of ----- metres b.g.l., with an effective diameter of-----metres as suggested by GSDA.
- 4) Reasons for inadequacy of water and additional quantity of water required.
 - i) Existing source well located at----- having a depth of ----- mtrs. From Ground level is recommended for deeping upto total depth of-----mtrs. From Ground level.
 - ii) Inwell bore of ----- mm dia, & ----- Depth is recommended from the bottom of well.

For strengthening the source following water conservation structures/ unconventional measures are recommended.

- i) Underground bandhara
- ii) Check Dam
- iii) Nala Bund

The source well with the above structure/ unconventional measures is capable of yield at the rate of 55 Ltrs./ per day, 70 Ltrs./ per day for a prospective population of ----- soul.

- 2) Certified that the required quantity of water for a projected poulation of ----- souls at the rate of 55 Ltrs./ per day, 70 Ltrs./day cannot be met even after adopting unconventional schemes & structure,hence new source based on Ground Water is recommended as below,

- i) Construction of New well with following design.
- ii) Dia (Effective)----- mtrs.
- iii) Depth----- mtrs. b.g.l.
- iv) Location of Source well-----

----- for strengthening the source following structures/ unconventional schemes are recommended.

- i) Underground bandhara
- ii) Check dam
- iii) Nala bund
- iv) Unconventional Measures.
 - I) Jacking around Source Well
 - II) FSC on the down stream of well.

(Give details & design of structures/ UCM Schemes proposed in the certificate & also show location of Plate-2 copy enclosed)

V) Inwell bore of -----mm &----- mtrs depth from bottom of well.

The new source recommended as above with proposed structures/ unconventional scheme is capable to yield at the rate of 55 ltrs./day, 70 ltrs./day, for a prospective population of ----- souls.

Site for source well & supporting structures were shown to shri

Who accompanied during course of survey.

Place

SINIOR GEOLOGIST
Groundwater Surveys and
Development Agency,

Date

Location Sketch
(Not to the scale)

N.B. (Information on Point No.1 & 4 to be obtained from agency requesting for Augmentation & copy should be enclosed with the certificate).

परिशिष्ट-३

एका गावाच्या स्वतंत्र नळ योजनेसंबंधी ग्रामपंचायतीने मंजूर करावयाच्या ठरावाचा नमूना

ग्रामपंचायतीची सर्वसाधारण मासिक सभा, मा.सरपंच, ग्रामपंचायत-----यांच्या अध्यक्षतेखाली ग्रामपंचायत कार्यालयात दिनांक -----रोजी-----वाजता खालील विषयावर विचार करण्यासाठी भरली, सभेला खालील सभासद उपस्थित होते :-

- १)
- २)
- ३)

विषय क्रमांक :- -----नळ पाणी पुरवठा योजनेसंबंधी शासनाच्या मंजूरीबाबत विचार करणे.

ठराव क्रमांक :-----

- १) जिल्हा परिषद/ महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (पुणे) बांधकाम विभाग-----यांनी----- गावांसाठी तयार केलेली नळ पाणी पुरवठा योजना जिची किंमत रुपये ----- /- निव्वळ व रु.----- /- ढोबळ आहे, ती ग्रामपंचायत -----मान्य करण्यास तयार आहे, योजनेची किंमत वाढल्यास वा योजना सुधारण्यात आल्यास योजनेच्या देखभालीपोटी करावा लागणारा वाढीव खर्च सोसावयास ग्राम पंचायत तयार आहे.
- २) प्रस्तुत योजना पूर्ण झाल्यानंतर व यशस्वी चाचणी दिल्यानंतर शासनाच्या आदेशाप्रमाणे ती एक महिन्यांच्या आत घेऊन राबविण्यात ग्रामपंचायत, ----- तयार आहे.
- ३) योजना स्वयंपूर्ण होण्याच्या दृष्टीने ग्रामपंचायत, ----- आवश्यक ती पाणी पट्टी बसविण्यास व आवश्यक असल्यास, पाणी पट्टीच्या दरात वाढ करण्यास तयार आहे.
- ४) योजना राबवितांना अस्थायी आस्थापना खर्चाच्या तसेच, घसारा, मशिनरी दुरुस्ती वगैरे खर्चासाठी ग्रामपंचायत, ----- शासनाकडून किंवा जिल्हा परिषदेकडून अनुदानाची मागणी करणार नाही. ग्रामपंचायत, -----हा खर्च योग्य अशी पाणीपट्टी कर बसवून भागविण्यास तयार आहे.
- ५) ग्रामपंचायत, ----- ने वरील बाबींचे अनुकरण न करता योजना ताब्यात घेण्याची व राबविण्याची जबाबदारी टाळल्यास सदर योजना राबविण्याच्या व्यवस्थेसाठी जिल्हा परिषदेस झालेला खर्च ग्रामपंचायत, ----- ला शासनाकडून मिळणाऱ्या पैशातून किंवा अनुदानातून शासनाने परस्पर वळता करून घेण्यास ग्रामपंचायत, ----- मान्यता देत आहे.

सूचक - श्री. -----

अनुमोदक - श्री. -----

ठराव क्रमांक ----- सर्वानुमते पास करण्यात आला.

ग्राम विकास अधिकारी/ ग्रामसेवक

सरपंच, ग्रामपंचायत

परिशिष्ट - ४

नमूना (अ)

प्रादेशिक नळ पाणी पुरवठा योजनेसंबंधी संबंधित जिल्हा परिषदेने मंजूर करावयाच्या ठरावाचा नमूना.

जिल्हा परिषदेची सर्वसाधारण सभा, मा. अध्यक्ष, जिल्हा परिषद, ----- यांच्या अध्यक्षतेखाली जिल्हा परिषद कार्यालयात दि. ----- रोजी ----- वाजता खालील विषयावर विचार करण्यासाठी भरली.

विषय :- प्रादेशिक नळ पाणी पुरवठा योजनेसंबंधी शासनाच्या मंजूरीबाबत विचार करणे.
ठराव :- -----

- (१) जिल्हा परिषद ----- ने/अधिक्षक अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण -----ने -----गावासाठी तयार केलेली प्रादेशिक नळ पाणी पुरवठा योजना जिची किंमत रु. -- ----- /- निव्वळ व रु. ----- /- ढोबळ आहे, ती जिल्हा परिषद, ----- मान्य करण्यास तयार आहे. योजनेची किंमत वाढल्यास किंवा योजना सुधारण्यात आल्यासयोजनेच्या देखभालीपोटी करावा लागणारा वाढीव खर्च सोसावयास जिल्हा परिषद ----- तयार आहे.
- (२) प्रस्तुत योजना पूर्ण झाल्यानंतर व यशस्वी चाचणी दिल्यानंतर शासनाच्या आदेशाप्रमाणे ती एक महिन्यांच्या आत घेऊन राबविण्यात जिल्हा परिषद, ----- तयार आहे.
- (३) योजना स्वयंपूर्ण होण्याच्या दृष्टीने जिल्हा परिषद, ----- आवश्यक ती पाणी पट्टी बसविण्यास व आवश्यक असल्यास, पाणी पट्टीच्या दरात वाढ करण्यास तयार आहे.
- (४) योजना राबवितांना अस्थायी आस्थापना खर्चाच्या तसेच, घसारा, मशिनरी दुरुस्ती वगैरे खर्चासाठी शासनाकडून जिल्हा परिषद अनुदानाची मागणी करणार नाही. जिल्हा परिषद, ----- योजनेच्या देखभाल दुरुस्तीवरील खर्च योग्य अशी पाणीपट्टी कर बसवून भागविण्यास तयार आहे.
- (५) जिल्हा परिषद, ----- ने वरील बाबींचे अनुकरण न करता योजना ताब्यात घेण्याची व राबविण्याची जबाबदारी टाळल्यास सदर योजना राबविण्याच्या व्यवस्थेसाठी शासनास झालेला खर्च जिल्हा परिषद, ----- ला शासनाकडून मिळणाऱ्या पैशातून किंवा अनुदानातून शासनाने परस्पर वळता करून घेण्यास जिल्हा परिषद, ----- मान्यता देत आहे.

सूचक - श्री. -----

अनुमोदक - श्री. -----

ठराव क्रमांक ----- सर्वानुमते पास करण्यात आला.

अध्यक्ष, जिल्हा परिषद -----

परिशिष्ट-५

एका गावाच्या सुधारीत नळ योजनेसंबंधी संबंधित ग्रामपंचायतीने करावयाच्या ठरावाचा नमूना.

ग्रामपंचायतीची सर्वसाधारण मासिक सभा, मा. सरपंच, ग्रामपंचायत, ----- यांच्या अध्यक्षतेखाली ग्रामपंचायत कार्यालयात दिनांक ----- रोजी ----- वाजता खालील विषयावर विचार करण्यासाठी भरली. सभेला खालील सभासद उपस्थित होते :-

- १)
- २)
- ३)
- ४)

विषय क्रमांक :- नळ पाणी पुरवठा योजनेसंबंधी शासनाच्या मंजूरीबाबत विचार करणे.

ठराव क्रमांक :- -----

- (१) जिल्हा परिषद/महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण विभाग -----यांनी -----गावासाठी तयार केलेली नळ पाणी पुरवठा योजना जिची किंमत रु.----- /- निव्वळ व रु. ----- ढोबळ आहे, ती ग्रामपंचायत ----- मान्य करण्यास तयार आहे, योजनेची किंमत वाढल्यास वा योजना सुधारण्यात आल्यास, योजनेच्या देखभालीपोटी करावा लागणारा वाढीव खर्च सोसावयास ग्रामपंचायत ----- तयार आहे.
- (२) प्रस्तुत योजना पूर्ण झाल्यानंतर व यशस्वी चाचणी दिल्यानंतर शासनाच्या आदेशाप्रमाणे ती एक महिन्याच्या आंत ताब्यात घेऊन राबविण्यास ग्राम पंचायत, ----- तयार आहे.
- (३) योजना स्वयंपूर्ण होण्याच्या दृष्टीने ग्रामपंचायत, ----- आवश्यक ती पाणीपट्टी बसविण्यास व आवश्यक असल्यास, पाणीपट्टी दरात वाढ करण्यास तयार आहे.
- (४) योजना राबवितांना अस्थायी आस्थापना खर्चाच्या तसेच, घसारा, मशिनरी दुरुस्ती वगैरे खर्चासाठी ग्रामपंचायत, -----शासनाकडून किंवा जिल्हा परिषदेकडून अनुदानाची मागणी करणार नाही. ग्रामपंचायत, ----- हा खर्च योग्य अशी पाणीपट्टी कर बसवून भागविण्यास तयार आहे.
- (५) ग्रामपंचायत, ----- ने वरील बाबीचे अनुकरण न करता योजना ताब्यात घेण्याची व राबविण्याची जबाबदारी टाळल्यास सदर योजना राबविण्याच्या व्यवस्थेसाठी जिल्हा परिषदेस झालेला खर्च ग्रामपंचायत, ----- ला शासनाकडून मिळणाऱ्या पैशातून किंवा अनुदानातून शासनाने परस्पर वळता करून घेण्यास ग्रामपंचायत ----- मान्यता देत आहे.

सूचक - श्री. -----

अनुमोदक - श्री. -----

ठराव क्रमांक ----- सर्वानुमते पास करण्यात आला.

ग्रामविकास अधिकारी/ग्रामसेवक

सरपंच, ग्रामपंचायत-----

परिशिष्ट - ६

सुधारित प्रादेशिक नळ पाणी पुरवठा योजनेसंबंधी संबंधित जिल्हा परिषदेने मंजूर करावयाच्या ठरावाचा नमूना.

जिल्हा परिषदेची सर्वसाधारण सभा, मा. अध्यक्ष, जिल्हा परिषद, ----- यांच्या अध्यक्षतेखाली जिल्हा परिषद कार्यालयात दि. ----- रोजी ----- वाजता खालील विषयावर विचार करण्यासाठी भरली.

विषय :- प्रादेशिक नळ पाणी पुरवठा योजनेसंबंधी शासनाच्या मंजूरीबाबत विचार करणे.
ठराव :- -----

- (१) जिल्हा परिषद ----- ने/अधिक्षक अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण -----ने -----गावासाठी तयार केलेली प्रादेशिक नळ पाणी पुरवठा योजना जिची किंमत रु. -- ----- /- निव्वळ व रु. ----- /- ढोबळ आहे, ती जिल्हा परिषद, ----- मान्य करण्यास तयार आहे. योजनेची किंमत वाढल्यास किंवा योजना सुधारण्यात आल्यास योजनेच्या देखभालीपोटी करावा लागणारा वाढीव खर्च सोसावयास जिल्हा परिषद ----- तयार आहे.
- (२) प्रस्तुत योजना पूर्ण झाल्यानंतर व यशस्वी चाचणी दिल्यानंतर शासनाच्या आदेशाप्रमाणे ती एक महिन्यांच्या आत घेऊन राबविण्यात जिल्हा परिषद, ----- तयार आहे.
- (३) योजना स्वयंपूर्ण होण्याच्या दृष्टीने जिल्हा परिषद, ----- आवश्यक ती पाणी पट्टी बसविण्यास व आवश्यक असल्यास, पाणी पट्टीच्या दरात वाढ करण्यास तयार आहे.
- (४) योजना राबवितांना अस्थायी आस्थापना खर्चाच्या तसेच, घसारा, मशिनरी दुरुस्ती वगैरे खर्चासाठी शासनाकडून जिल्हा परिषद अनुदानाची मागणी करणार नाही. जिल्हा परिषद, ----- योजनेच्या देखभाल दुरुस्तीवरील खर्च योग्य अशी पाणीपट्टी कर बसवून भागविण्यास तयार आहे.
- (५) जिल्हा परिषद, ----- ने वरील बाबींचे अनुकरण न करता योजना ताब्यात घेण्याची व राबविण्याची जबाबदारी टाळल्यास सदर योजना राबविण्याच्या व्यवस्थेसाठी शासनास झालेला खर्च जिल्हा परिषद, ----- ला शासनाकडून मिळणाऱ्या पैशातून किंवा अनुदानातून शासनाने परस्पर वळता करून घेण्यास जिल्हा परिषद, ----- मान्यता देत आहे.

सूचक - श्री. -----

अनुमोदक - श्री. -----

ठराव क्रमांक ----- सर्वानुमते पास करण्यात आला.

अध्याक्ष, जिल्हा परिषद -----

परिशिष्ट-८

ग्रामीण नळ पाणी पुरवठा योजनेबाबत संक्षिप्त माहितीसाठी नमुना

(योजना मंजूर झाल्यानंतर काम चालू करण्यापूर्वी ग्रामपंचायत/पंचायत समिती/जिल्हा परिषद यांना द्यावयाची योजनेबाबतची तपशिलवार माहिती)

१) योजनेचे नांव :-	तालुका	जिल्हा
२) योजनेत समाविष्ट गांव /वाडयांचा तपशिल नांव	१९८१ ची वस्ती	प्रकल्पीत वस्ती (-----सालची) ----- -----
	एकूण वस्ती	-----
३) योजनेतील गांव, वाडी, उद्भव, दाबनलिका, मुख्य वितरण नलिका, टाकी वितरण नलिका दाखविणारे नकाशे (नावांच्या तपशिलासह) जोडावे.		
४) योजनेपासून अपेक्षित दररोजची क्षमता	:	
प्रति ताशी क्षमता	:	द.ल.
दररोज अपेक्षित कामाचे तास	:	लिटर
५) उद्भवाबाबत तपशिल		
५.१) उद्भवाचे ठिकाण	:	नदी/नाल्याकाठी -----सर्वे नं.-----मध्ये : उद्भव ठिकाणापासून नाल्याच्या ----- पात्राची खोली जमीन पातळीची लेव्हल -----
५.२) उद्भव विहिरीचे आकारमान	:	
बांधकामाचा व्यास	:	
बांधकामाची जमिनीखालील खोली	:	
बांधकामाची जमिनीवरील उंची	:	
बाऊलचा व्यास व खोली	:	
बांधकामाची जाडी व नमुना	:	
(काँक्रीट/दगडी वगैरे)	:	
ट्रेंच गॅलरीची लांबी व पाईपचा व्यास	:	
पंप घर/स्विच रुमचा आकार व ठिकाण	:	
६) दाबनलिकेबाबत तपशिल	:	
व्यास व लांबी	:	
पाईपचा नमुना व ताकदीची क्षमता	:	
नियोजित एअर व्हाल्वची संख्या	:	

७) पंप मशिनरीचा तपशिल	:	प्रति पाणी खेचण्यासाठी क्षमता	:
		खेचण्याची उंची (एलएसएल पासून):	
		अंदाजित पंपाची अश्वशक्ती	:
		एकूण पंपाची संख्या	:
८) मुख्य वितरण नलिकांचा तपशिल	:	व्यास व लांबी	:
	:	पाईपचे नमुने व ताकदीची लेव्हल	:
	:	नियोजित एअर व्हाल्वची संख्या	:
९) पाण्याच्या टाकीची तपशिल	:	साठवण क्षमता	:
		ठिकाणाचा तपशिल	:
		टाकीजवळ जमीन पातळीची लेव्हल	:
		टाकीची पाणी साठवणीची लेव्हल	:
		टाकीचे नमुने (FSL)	:
		(दगडी/काँक्रीट)	:
		टाकीचा ठिकाणाचा तपशिल	:

(एकापेक्षा जास्त टाक्या असल्यास, प्रत्येक टाकीसाठी वेगळी माहिती द्यावी)

१०) वितरण नलिकांचा तपशिल	/	वितरण नलिकेची एकूण लांबी
		वापरलेल्या पाईपचे नमुने
		(एसी/पीव्हीसी)
		एकूण सार्वजनिक नळ थांबे

(प्रादेशिक योजनेसाठी प्रत्येक गावाचा स्वतंत्र तपशिल द्यावा)

११) योजनेची उपांगावार मंजूरीची किंमत (ढोबळ)	:	
		सर्वेक्षण
		उद्भव व स्विच रुम
		पंप मशिनरी
		दाब नलिका
		टाकी
		वितरण नलिका
		इतर
		एकूण ढोबळ किंमत
		दरडोई खर्च
		प्रशासकीय मंजूरीची तारीख
		योजना कार्यान्वित होण्यासाठी अपेक्षित कालावधी

१२) योजना दैनंदिन देखभालीसाठी अपेक्षित कर्मचारी

१२.१) पंप चालक (आयटीआय पास)... .. व्हाल्वमन (एसएससी पास)
चौकीदार (चौथी पास)

१२.२) अपेक्षित खर्च : विद्युत बिल/प्रतिवर्षी
पगाराव्यतिरिक्त :- दुरुस्तीसाठी/प्रतिवर्षी... ..

१३) देखभाल व दुरुस्ती पगार वगैरेसाठी अपेक्षित वार्षिक खर्च

१४) उत्पन्नाची व्यवस्था :

- १) सार्वजनिक पाणी पट्टीचे दर. घरटी/वर्षाला
अपेक्षित घराची संख्या
- २) घरगुती खाजगी नळ अर्धा इंच फक्त अंगणात एक नळ
अपेक्षित घरांची संख्या. घरटी/वर्षाला
- ३) ग्राम पंचायतीनी स्वतःच्या उत्पन्नातून घ्यावयाचा निधी

१५) टिप्पणी :

- एक) योजना कार्यान्वित करित असताना काही बदल झाल्यास सुधारित माहिती वेळोवेळी कळविण्यांत येईल.
- दोन) योजनेची कामे पूर्ण झाल्यानंतर एक महिना चाचणी घेण्यात येईल व योजना हस्तांतरीत केली जाईल. तदनंतर एक वर्ष कामाच्या दर्जातील दोष खात्यामार्फत दुरुस्त करून देण्यात येतील. देखभाल व दुरुस्ती व इतर खर्च ग्रामपंचायतीचे रहातील.
- तीन) चाचणीच्या अगोदर ग्रामपंचायतीनी नोकरवर्ग नेमून कामावर पाठविल्यास त्यांना प्रशिक्षण करून देण्यात येईल.

परिशिष्ट ९

ग्रामीण नळपाणी पुरवठा योजना सादर करतांना योजनेबरोबर देण्यांत द्यावयाच्या माहितीबाबतची तपासणी सूची-एक

क्रमांक - १ सर्व नळयोजनेसाठी सामायिक सूची

१) योजनेचे नांव तालुका जिल्हा
.....

- (१.१) योजनेचा प्रकार (एका गावाची/प्रादेशिक/सुधारीत
पूरक/विस्तारित किंवा वाढीव)
- (१.२) गावाचे नांव व गावात असलेली वाड्यांची संख्या (गाववार)
.....
- (१.३) योजनेत समाविष्ट असलेली वाड्यांची संख्या (गाववार)
.....

२) गावांची लोकसंख्या

- २.१) गावांची एकूण लोकसंख्या
- २.२) योजनेत समाविष्ट असलेली
गावे व वाड्यांची नांवे व लोकसंख्या (वाडीवार)
- २.३) योजनेत समाविष्ट नसलेल्या वाड्यांची नांवे व त्या समाविष्ट न करण्याबाबत व त्यांच्या
पाण्याच्या व्यवस्थेबाबत टिप्पणी योजनेत दिली आहे - (होय/नाही)
- २.४) गावाची नियोजित लोकसंख्या प्रस्तुत निर्णयाच्या परिच्छद २ मध्ये दिलेल्या
सूचनेप्रमाणे काढण्यात आलेली आहे. - (होय/नाही)

३)

- ३.१) गांव निर्देशित डोंगराळ भाग आहे का/उद्भवापासून स्टॅटिक लिफ्ट किती आहे.
(निर्देशित डोंगराळ भाग-शा.नि.नियोजन विभाग क्र.डॉविका-१०८९/प्र.५६/योजना-१९, दिनांक
२३ नोव्हेंबर, १९९०)
- ३.२) गावाला गेल्या दोन-तीन वर्षात टँकरने पाणी पुरवठा केला आहे का? व असल्यास प्रतिवर्षी
किती दिवस?
(तहसीलदाराचे प्रमाणपत्र जोडावे)
- ३.३) योजनेतील कोणते गांव आदिवासी उपयोजना क्षेत्रात आहे व त्याचा अ.क्र. (आ.वि.वि.शासन
निर्णय क्र.टीएसपी-१०८६/८७१०/प्र.नं.३१/का.५, दिनांक ९.३.१९९० अन्वये)

४) गावाच्या सध्याच्या पिण्याच्या पाणी पुरवठ्याबाबत माहिती :-

(प्रादेशिक योजनेसाठी योजनेत असलेल्या सर्व गावांबाबत वेगवेगळी माहिती आवश्यक आहे.)

- ४.१) सुधारीत रुवॅट प्रपत्रातील माहिती दिली आहे - (आहे/नाही)
- ४.२) अस्तित्वात असलेल्या नळ योजनेबाबत माहिती दिली आहे - (होय/नाही)
- ४.२.१) नळ योजना तात्पुरती/कायम स्वरूपी नळ योजनेची माहिती
व किंमत दिली आहे. - (आहे/नाही)

- ४.२.२) मंजूर दिनांक/पूर्ण झाल्याचा दिनांक दिला आहे. - (होय/नाही)
- ४.२.३) नळ योजनेची नियोजित क्षमता व सध्या उन्हाळ्यातील क्षमता लिटर रोजी/प्रतिमाणशी व नळ योजनेच्या उपांगाबाबत माहिती/टिप्पणी दिली आहे. - (होय/नाही)
- ५) नियोजित योजनेची ढोबळ किंमत
- ५.१) १९८१ सालच्या प्रकल्पित लोकसंख्येनुसार दरडोई खर्च,
- ५.२) प्रस्तावाधीन गावासाठी अनुज्ञेय दरडोई खर्चाची मर्यादा रु.
(प्रस्तुत निर्णयाचा परिच्छेद (५) पहावा)
- ५.३) देखभालीचा वार्षिक खर्च
- ५.३.१) प्रति १००० लिटर पाण्यासाठी खर्च
- एकुण योजनेसाठी खर्च
- ५.३.२) घरटी पाणी पट्टीचा दर
- ५.४) योजना पाणीपट्टीसह स्वीकृतीचा ग्राम पंचायतीचा/जिल्हा परिच्छेदाचा ठराव दिला आहे. -- (होय/नाही)
- ५.५) पाणीपट्टीच्या दरातून येणारे उत्पन्न वार्षिक देखभालीच्या खर्चापेक्षा कमी असल्यास जादा येणारा खर्च इतर उत्पन्नातून करण्यास तयारी असल्याबाबत जिल्हा परिषद/ग्रामपंचायतचा ठराव दिला आहे. -- (होय/नाही)
- ५.६) प्रादेशिक पाणी पुरवठा योजना
(एका महसूल गावापेक्षा जास्त गावासाठीची योजना)
साठी ५.४ व ५.५ चे ठराव जिल्हा परिषदेने दिले आहेत काय -- (होय/नाही)
- ५.७) ग्राम पंचायतच्या आर्थिक परिस्थितीबाबत सविस्तर माहिती दिली आहे. -- (होय/नाही)
- ६) नळ योजनेची शिफारस केल्याचा जिल्हा पाणी पुरवठा समितीने ठराव दिल्याबाबत. -- (होय/नाही)
- ६.१) जिल्हा पाणी पुरवठा समितीने नळ योजनेची शिफारस केली आहे काय, -- (होय/नाही)
- ६.२) एमएमपी वार्षिक योजनेच्या कृती कार्यक्रमांमध्ये वरील नळ योजनेसाठी निधीची तरतूद केलेली आहे काय -- (होय/नाही)
- ६.३) प्रादेशिक पाणी पुरवठा योजना असल्यास योजनेतील गावांच्या नावाबाबत जिल्हा पाणी पुरवठा समितीने सहमती दिली आहे. -- (होय/नाही)
- ७) नळ योजनेच्या उद्भवाबाबत आवश्यक माहितीबाबत.
- ७.१) उद्भवाबाबत भुवैज्ञानिकाने नवीन प्रपत्रात सविस्तर माहिती व नकाशासह भूजल पाणी प्रमाणपत्र अपेक्षित क्षमतेचे पाणी विश्वासाहता मिळत असल्याबाबत दिली आहे काय -- (होय/नाही)
- ७.१.१) योजनेसाठी भुवैज्ञानिकाकडून प्रमाणपत्र कमाल एक महिन्याच्या कालावधीत प्राप्त होईल हयाबाबत दक्षता घ्यावी.

- ७.१.२) भूवैज्ञानिकांकडून प्रमाणपत्र न मिळाल्यास, त्याबाबत शासन संचालक/उपसंचालक भूजल सर्वेक्षण विभाग यांना कळवावी.
- ७.१.३) यंत्रणेने दिलेले उद्भव अयशस्वी/अपुरा ठरल्यास ती बाब जिल्हा पाणी पुरवठा समितीच्या सभेत निदर्शनास आणावी.
- ७.२) उद्भवाच्या जागेच्या मालकीचा तपशील व जागा खाजगी -- (होय/नाही)
मालकीची असल्यास मालकाने संमती दिली आहे काय
- ७.३) गावापासून उद्भवाचे अंतर १ कि.मी.पेक्षा लांब (१००० पर्यंतच्या वस्तीला) व २ कि.मी. पेक्षा लांब (१००० पेक्षा जास्त वस्तीला असल्यास) नियोजित उद्भवापेक्षा जवळ पर्यायी उद्भव उपलब्ध नसल्याबाबत भूवैज्ञानिकाने प्रमाणपत्र दिलेले आहे काय, --- (होय/नाही)
- ७.४) योजनेचा दरडोई खर्च निकषापेक्षा जास्त असल्यास जादा खर्चाच्या मुख्य कारणाबाबत खुलासा (परिशिष्ट-१८) मधील प्रमाणपत्र द्यावे.
- ७.४.१) कमी खर्चाच्या उपाययोजनेसाठी जादा खोलीच्या कूपनलिका घेणे अपारंपारिक इतर उपाय योजनाद्वारे कमी खर्चाची नळ योजना उद्भव प्रस्ताव तपासणी करून साध्य होत असल्याबाबत भूवैज्ञानिकातर्फे सविस्तर टिप्पणी दिली आहे. ---- (होय/नाही)
- ७.४.२) प्रादेशिक पाणी पुरवठा योजना अथवा गावातील अनेक वाड्याची योजना असल्यास जलवाहीनीचा खर्च वाचवून योजनेचा खर्च कमी करण्यासाठी लांब अंतरावरील गावांसाठी व वाड्यांसाठी (५०० पर्यंत वस्तीला १ किं.मी पेक्षा जास्त व १००० पेक्षा जास्त वस्तीला २ कि.मी. पेक्षा जास्त) पर्यायी जवळपासचा स्वतंत्र उद्भवाची तपासणी कमी अंतरावर कमी खर्चात साध्य असण्याबाबत भूवैज्ञानिकातर्फे सविस्तर टिप्पणी दिली आहे. -- (होय/नाही)
- ७.४.३) योजनेचा दरडोई खर्च जास्त राहण्यासाठी कारणे साठवण तलाव बांधणे, पाटबंधारे धरणाचे व इतर संस्थेचे पाणी घेण्यासाठी भांडवली खर्च देण्याचे अशी कारणे असल्यास त्यासाठी होणारा जादा खर्च दिला आहे. तसेच जास्त लांब व विश्वासाह उद्भव निवडत असतांना जवळपासचे सर्व उपलब्ध विश्वासाह पर्यायी प्रस्तावांचा तुलनात्मक अभ्यासाची तपशील टिप्पणी अभियंत्यांना दिली आहे काय -- (होय/नाही)
- ७.४.४) वितरण नलिकेची लांबी व खर्च कमी ठेवण्यासाठी ग्रामपंचायतीच्या अनुमतीने कोणत्याही वस्तीपासून २५० मीटर पर्यंत लांब अंतरावर नळ थांबे ठेवण्यांत आले आहे व २०० लोकवस्तीला एक प्रमाणे सामूहिक ठिकाणी नळ थांबा देण्याचे प्रयत्न करून वितरण नलिकेची लांबी कमीत कमी ठेवलेली आहे. (नकाशात वस्तीचे ठिकाण व नळ थांब्याचे ठिकाण दाखवावे) -- (होय/नाही)
- ७.४.५) वितरण नलिकासाठी कमी खर्चाचे पी.व्ही.सी.पाईप वापरत नसल्यास त्यासाठी विशिष्ट कारणासह स्पष्टीकरण अभियंत्यांनी दिले आहे. -- (होय/नाही)
- ७.४.६) योजनेच्या अंदाजपत्रकातील दरामध्ये दरसूचीतील दर बरोबर जादा लागणारे हेडलोड वगैरेची तरतूद केली असल्यास त्याबाबत सविस्तर स्पष्टीकरण अहवालात दिले आहे. -- (होय/नाही)
- ७.५) प्रादेशिक नळ योजनेमध्ये प्रत्येक महसूली गावांसाठी एकच ठिकाणी मीटरद्वारे पाणी त्यांच्या टाकीमध्ये देण्याची व्यवस्था केली आहे. -- (होय/नाही)
- ७.६) उद्भव भूजल साठा नसल्यास आवश्यक माहितीबाबत.
- ७.६.१) नैसर्गिक १२ माही झरा/प्रवाह असल्यास उन्हाळ्यातील प्रवाह मोजणीचा तपशील दिला आहे. -- (होय/नाही)
- ७.६.२) भूमीगत प्रवाह असल्यास जवळपासचे प्रवाहाजवळील पाझर विहीरीचे आकारमान व उन्हाळ्यातील पाण्याच्या मोजमापाचा तपशील दिला आहे काय, -- (होय/नाही)

- ७.६.३) पाटबंधारे विभागाचा नोटीफाईड नदी कालवा अथवा धरणातील साठा असल्यास पाटबंधारे विभागाकडून पाण्याचे आरक्षण व पाणी परवाना मिळविलेला आहे काय, -- (होय/नाही)
- ७.६.४) पाटबंधारे कालवा उद्भव असल्यास आवश्यक क्षमतेच्या साठवण तलावाची (१२ माही कालव्यासाठी ६० दिवसांची क्षमता व ८ माही कालव्यासाठी १५० दिवसांची) तरतूद योजनेत केलेली आहे काय, (होय/नाही)
- ७.६.५) लघू पाटबंधारे तलाव/पाझर तलावाची पाण्याचा साठा अथवा तलावाखालील पाझर विहीरी उद्भव असल्यास, तलावांची संपूर्ण पाणी आवके क्षमता (९० टक्के व ५० टक्के विश्वासार्हतेने) व साठवण क्षमता (मृत व जिर्वेत साठा) धरणाचे साठा उन्हाळ्यात कोणत्या महिन्यापर्यंत टिकते यांची तपशीलवार माहिती टिप्पणीत दिली आहे काय, (नाही/होय) धरणातील पाण्याचे आरक्षण आवश्यकतेप्रमाणे करावे आवश्यकतेप्रमाणे पाझरचे पाणी पंपिंग करून साठविण्याची व्यवस्था करावी.
- ७.६.६) तलावाच्या प्रसारण क्षेत्रात उद्भव असल्यास तलावाच्या प्रसारण क्षेत्राच्या पाटबंधारे विभागाचा कंटूर नकाशामध्ये पाटबंधारे विभागाच्या समितीने निश्चित केलेले उद्भवाचे ठिकाण व धरणापासून अंतराचा तपशील दाखविणारा नकाशा तयार करून योजनेस जोडलेला आहे. तलावातील पाण्याच्या किमान पातळीपेक्षा कमीतकमी १ मी.खालून पाणी उद्भव विहीरीमध्ये आणावयाची व्यवस्था केलेली आहे व उच्चतम पूर पातळीच्या वेळी उद्भव विहीरीला जाण्याची व्यवस्था केलेली आहे (होय/नाही)
- ७.६.७) तलावाच्या भांडवली खर्चाच्या हिश्याची मागणी पाटबंधारे विभागाकडून आली आहे काय, असल्यास किती-----
- ७.६.८) तलावातील उद्भव अथवा हिवाळ्यात जास्त प्रवाह असलेली नदी उद्भव असल्यास कॉफर डॅमसाठी तरतूद योजनेच्या अंदाजपत्रकात केलेली आहे. (होय/नाही)
- ७.६.९) उद्भव महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ/महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण मंडळाची योजनेतील पाणी असल्यास संबंधित मुख्य पाणी पुरवठा योजनेची तपशील पाणी घेण्याचा ठिकाणचे तपशील देण्यात यावे व तांत्रिक दृष्ट्या प्रस्तावाची सुयोग्यता दाखविणारे टिप्पणी दिली आहे. (होय/नाही)
संबंधित संस्थेची पाणी देण्याबाबतची सम्मती पत्र दिली आहे (होय/नाही)
संबंधित संस्थेची पाणी पट्टीचे व इतर अटी जिल्हा परिषद/ग्रामपंचायतीला कळवून मान्यता घेतली आहे. (होय/नाही)
- ७.७) उद्भवाचे पाणी पिण्यास योग्य व आरोग्यकारक असल्याबाबत माहिती.
- ७.७.१) गावातील अस्तित्वात असलेले पाणी क्षारयुक्त /फ्लोराईडयुक्त/नारुयुक्त/दुषित आहे म्हणून नळ योजना प्रस्तावित केली असल्यास पृथक्करण तपशीलाचा अहवाल जोडला आहे. (होय/नाही)
- ७.७.२) वरील ७.७.१ माहिती योजनेत समाविष्ट असलेल्या प्रत्येक संबंधित गांव व वाडीबाबत देण्यांत आलेली आहे. (होय/नाही)
- ७.७.३) योजनेच्या प्रस्तावित उद्भवाजवळील भूगर्भातील पाण्याचेबाबत ७.७.१ ची माहिती दिली आहे (होय/नाही)
- ७.८) पूरक/वाढीव पाणी पुरवठा योजनेबाबत माहिती.**
- (७.८.१) अस्तित्वात असलेल्या मूळ योजना मंजूरीची तारीख व किंमतीचा तपशील, क्षमतेचा तपशील व उपांगाचा तपशील दिला आहे. (होय/नाही)

- (७.८.२) अस्तित्वात असलेल्या योजनेपासून सध्या मिळत असलेल्या उन्हाळ्यातील पाण्याची क्षमता व दर्जाबाबत माहिती दिली आहे (होय/नाही)
- (७.८.३) पूरक/वाढीव पाणी पुरवठा योजनेची आवश्यकता पटविण्याबाबत सविस्तर टिप्पणी दिली आहे. (होय/नाही)
तसेच मुद्दे (१) व (७.७) चे सर्व माहिती दिली आहे.
- ७.८.४) पूरक योजनेत अस्तित्वात असलेल्या योजनेतील उपांगाची वापर करणे/न करणेबाबत टिप्पणीत माहिती दिली आहे. (होय/नाही)
- (८) योजना मंजूरीनंतर कार्यान्वित करण्यासाठी लागणारा कालावधी
- (९) नळ पाणी पुरवठा योजनेबरोबर असलेल्या नकाशाबाबत माहिती.
- (९.१) इंडेक्स नकाशा (टोपोशीटचा नकाशा) मध्ये अस्तित्वात असलेल्या नळ योजनेचा उद्भव जलवाहिनी, टाकी व प्रस्तावित योजनेतील उपांगे वेगवेगळ्या रंगाने दाखविणारा नकाशा जोडलेला आहे. त्यात जवळपासचे पाझर तलाव/पाटबंधारे धरण (अस्तित्वातील/प्रस्तावित) कालवा वगैरे दाखविलेली आहे (होय/नाही)
- (९.२) प्रवास चित्र नकाशा सर्व महत्वाची ठिकाणचे पातळीचा तपशीलसह अंतराचा तपशीलासह दिलेला आहे. (होय/नाही)
- (९.३) उद्भवाच्या ठिकाणचे व टाकी आणि वितरण ठिकाणचे गावाचा नकाशा (Village Map) मध्ये अस्तित्वात असलेली व प्रस्तावित योजनेतील कामे दाखविलेला नकाशा जोडलेला आहे. (होय/नाही)
- (९.४) दाब नलिकेची लांबद्वेद (Section) दाखवून त्यात दाबनलिका वॉटर हयोमर डिझाइन योजनेत दिलेला आहे (होय/नाही)
- (९.५) याचिकेचा की प्लॅन (Key Plan) आवश्यक तपशीलासह दिला आहे. (होय/नाही)
- (९.६) योजनेच्या गाववार वितरण नलिकेचा नकाशा सर्व तपशीलासह दिला आहे व आवश्यक हायड्रॉनिक डिझाइन (Hydronic Designs) योजनेत दिला आहे. (होय/नाही)
- (९.७) सलोह टाकीचे डिझाइन योजनेत देऊन त्याचा नकाशा दिला आहे. (होय/नाही)
- (९.८) साठवण तलाव/बंधारा या सर्व आवश्यक डिझाइन व नकाशा दिला आहे. (होय/नाही)
- (९.९) साठवण तलाव/बंधा-याचा पाणलोट क्षेत्र पूर प्रवाहाचा डिझाइन दूर सुरक्षित वाहून नेण्याबाबत व धूप नियंत्रण व्यवस्थेबाबत तरतूद साठवण क्षमतेचे डिझाइन काढून नकाशा वगैरे माहिती दिली आहे. (होय/नाही.)
- (१०) प्रशासकीय मंजूरी मिळाल्यानंतर त्वरीत करावयाची कारवाई
- (१०.१) योजनेत त्वरीत तांत्रिक मान्यता देण्यात यावी व योजनेच्या उद्भवाचे काम प्रथम प्राधान्यतेने हाती घेण्यात यावे. उद्भवाचे खात्री पटल्यानंतरच इतर उपांगाची कामे घेण्यात यावी.
- (१०.२) योजनेची कामे त्वरीत पूर्ण करून ग्रामस्थांना लवकरात लवकर पाणी देता येईल व विलंबामुळे योजनेचा खर्च वाढू नये व योजना सुधारित करावी लागू नये याची पूरेपूर दक्षता घेण्यात यावी.
- (१०.३) योजनेतील सर्व कामांना एकच निविदा निश्चित करावी व योजनेपासून पाणी पुरवठा देण्यासाठी व यशस्वीरित्या चाचणी देण्यासाठी आणि डिफेक्ट लायबिलिटीचे जिम्मेदारी घेण्यासाठी एका योजनेला एकच कंत्राटदार निश्चित करावा. निविदेत १०.१ च्या अटी समाविष्ट कराव्यात.
- (१०.४) अपरिहार्य कारणांमुळे योजनेची कामे सुरु करण्यास विलंब झाला अथवा उद्भव अयशस्वी/अपुरा ठरल्यामुळे व अन्य उद्भव शोधण्यास विलंब लागल्यामुळे योजनेच्या

खर्चात वाढ करावी लागणार आहे असे निर्दर्शनास आल्यास योजनेची कामे बंद ठेवण्यात यावीत व योजनेची सुधारित अंदाजपत्रके त्वरीत तयार करुन ती सुधारित प्रशासकीय मान्यतेसाठी शासनास सादर करण्यात यावीत.

- (१०.५) इतर काही अपरिहार्य कारणांमुळे योजनेच्या खर्चात वाढ करावी लागणार आहे असे निर्दर्शनास येताच सर्व परिस्थितीचा साकल्याने विचार करुन शासनाचे कमीत कमी नुकसान होईल याची वाजवी काळजी घेऊन शक्य तेथे काम बंद ठेवण्यात यावेत वा हळू करण्यात यावीत. दरम्यान योजनेची सुधारित अंदाजपत्रके तातडीने तयार करुन सुधारित प्रशासकीय मान्यतेसाठी शासनास सादर करावेत.
- (१०.६) योजनेची कामे द्रुतगतीने होण्याच्या दृष्टीने तसेच कामाचा दर्जा राखण्याच्या दृष्टीने विविध उपागांचे साचे (मोडयुल्स) तयार करणे, पूर्वरचित (प्रीफॅब्रिकेटेड) साहित्य वापरणे असे उपाय योजण्यात यावेत.
- (१०.७) कार्यकारी अभियंता, अधिक्षक अभियंता, मुख्य अभियंता (ग्रामीण) यांनी आपापल्या अधिकार कक्षेतील योजनांचे वर्षवार संनियंत्रण करुन योजनांची कामे पूर्ण होतील याची दक्षता घ्यावी.
- (१०.८) योजनाची कामे चालू असतांना अचानक भेटी देऊन योजनांसाठी वापरण्यात आलेले/येणारे साहित्य जागेवरच तपासणे, कामाबाबत सूचना देणे इत्यादी बाबींचा अवलंब करावा, जेणेकरुन योजनांच्या कामाचा दर्जा उत्कृष्ट राहिल.

परिशिष्ट-१०

तपासणी सूची एक - क

ग्रामीण नळ योजनांसाठी सुधारित प्रशासकीय मान्यतेच्या प्रस्तावासोबत सादर करावयाची माहिती.

योजनेचे नांव :

तालुका	जिल्हा
१) मुळ योजनेच्या प्रशासकीय मान्यतेचा निर्णय, क्रमांक व दिनांक	
२) मूळ योजनेची मंजूर किमत	
३) मूळ मंजूर योजनेच्या दरसूचीचे वर्ष	
४) मूळ मंजूर योजनेच्या तांत्रिक मान्यतेचा दिनांक	
५) मूळ मंजूर योजनेच्या कामाची सुरुवात केल्याचा दिनांक	
६) मूळ मंजूर योजनेनुसार कामे पूर्ण होण्याचा कालावधी	
७) मूळ योजनेतून पाणी पुरवठा सुरु केल्याचा दिनांक	
८) योजनेत समाविष्ट असलेल्या गावे/वाडयांपैकी अद्यापि पाणी पुरवठा सुरु न केलेली गावे/वाडया	
९) योजनेवर केलेला अद्यावत खर्च	
१०) मंजूर खर्चापेक्षा जास्त खर्च केला असल्यास, त्याची कारणे	
११) शासनाच्या पूर्वानुमतीशिवाय मंजूर खर्चापेक्षा जास्त खर्च करणा-या अधिका-यांविरुद्ध कार्यवाही.	
१२) मूळ योजनेवर केलेल्या अद्यावत खर्चाची विगत अ) पूर्ण झालेली कामे व त्यावर झालेला खर्च ब) अपूर्ण कामे व त्यावरील प्रत्यक्ष खर्च क) अपूर्ण कामे पूर्ण करण्यासाठी सुधारित	

प्रस्तावानुसार येणारा खर्च

- ड) अद्याप हाती घ्यावयाची कामे व त्यावर सुधारित प्रस्तावानुसार करावयाचा अदांजे खर्च
- इ) सुधारित प्रशासकीय मान्यता मिळाल्यावर योजनेची अपूर्ण व अद्याप हाती घ्यावयाची कामे पूर्ण करण्यासाठी लागणारा अपेक्षित कालावधी
- १३) मूळ योजनेच्या कार्यान्वयात झालेल्या कालापव्ययाची तपशीलवार कारणे
- अ) तांत्रिक मान्यता देण्यातील विलंब
- ब) निविदा मागविण्यास लागलेला विलंब
- क) ठेका देण्यात लागलेला विलंब
- ड) ठेकेदाराच्या कार्यान्वयनाच्या बाबतीत विलंब
- इ) उद्भव अयशस्वी होणे व नविन उद्भव प्रमाणित करण्यास लागलेला विलंब
- ई) जमीन संपादन करण्यास लागलेला विलंब
- उ) अन्य कारणे, तपशील नमूद करावा.
- ऊ) ठेकेदाराने विलंब केला असल्यास, त्याचेविरुद्ध केलेली कार्यवाही, योजनेची उर्वरीत कामे एट हिज रिस्क एन्ड कॉस्ट, करण्याबाबत केलेली कार्यवाही अशी कार्यवाही केली असल्यास, त्याबाबतची कारणे
- १४) ज्या उप विभागामार्फत योजनेचे काम करण्यांत येत आहे, त्या उप विभागाचे नांव आणि उप विभागातर्फे केल्या जाणा-या सर्व कामांवर प्रस्तुत योजनेचे काम ज्या वर्षापासून सुरु करण्यांत आले आहे, त्या वर्षापासून आतापर्यंत करण्यांत आलेला खर्च
उपविभागाचे नांव	वर्ष	एकूण खर्च (रु.लाख)
- १५) सुधारित योजनेची किंमत
- १६) सुधारित योजनेच्या दरसूचीचे वर्ष

- १७) सुधारित प्रशासकीय मान्यतेचा प्रस्ताव क्षेत्रीय कार्यालयाकडून मंत्रालयात प्राप्त झाल्याचा दिनांक
- १८) योजनेत समाविष्ट केलेल्या गावांची/वाड्यांची लोकसंख्या
- १९) मूळ मंजूर योजनेत समाविष्ट असलेल्या गांवे व वाड्यांव्यतिरिक्त अन्य अतिरिक्त गांवे/वाड्या समाविष्ट करण्यात आल्या आहेत काय? नांवे नमूद करावीत.
- २०) अतिरिक्त गांवे/वाड्या समाविष्ट करण्यासाठी शासनाची पूर्वानुमती घेण्यात आली होती काय, नसल्यास सदर अतिरिक्त गांवे/वाड्यांचा समावेश करण्याची कारणे व त्यामुळे योजनेच्या खर्चात किती वाढ झाली.
- २१) योजनेचा लाभ समाविष्ट गावातील दलित वस्त्यात मिळणार आहे काय, नसल्यास त्याची कारणे नमूद करावीत. व त्या वाड्यांना पिण्याच्या पाण्याचा प्रश्न कोणत्या उपयाने सोडविण्यात आला/येणार आहे ते नमूद करावे.
- २२) दरडोई खर्च
- २३) परिरक्षणाचा खर्च
- २४) करपात्र घरे
- दरडोई खर्च/पाणीपट्टी विहित निकषापेक्षा किती जास्त आहे व ती जास्त असण्याची कारणे
- २५) वार्षिक/घरटी पाणी पट्टी
- २६) उद्भव बदललेला असल्यास, भूजल सर्वेक्षण विकास यंत्रणेचे उद्भव

प्रमाणपत्र (प्रत जोडावी)

- २७) नूतन उद्भवात पाटबंधारे विभागाच्या अनुमतीची आवश्यकता आहे काय, असल्यास ती प्राप्त करण्यात आली आहे काय, (प्रत जोडावी)
- २८) उद्भवाच्या जमीन मालकाची ना हरकत प्रमाणपत्राची प्रत (प्रत जोडावी)
- २९) नूतन उद्भव व त्यामुळे योजनेची बदलेली अन्य उपांगाची कामे वन क्षेत्रात आहेत काय व तिथे योजनेची कामे करावयाची वन विभागाची अनुमती प्राप्त झाली आहे काय, (प्रत जोडावी)
- ३०) उद्भवाच्या परिसरातील उपलब्ध पाण्याचा रासायनिक पृथःकरणे अहवाल
- ३१) प्रस्तुत निर्णयानुसार विहित केलेली परिशिष्ट-७ मधील प्रमाणपत्रे
- ३२) ग्राम पंचायत/जिल्हा परिषदेचा ठराव.
- ३३) मूळ प्रशासकीय मान्यताप्राप्त किंमत व सुधारित प्रशासकीय मान्यतेसाठी प्रस्तावित करण्यांत आलेली किंमत याचा तुलनात्मक तक्ता
- १) एकूण वाढ रुपये
मुळ प्रशासकीय मान्यताप्राप्त किंमतीच्या तुलनेत टक्केवारी

अ) अपरिहार्य कारणामुळे झालेली वाढ :-

अ.क्र.	बाब	वाढ (रु.लाख)	मूळ प्रशासकीय मान्यताप्राप्त किंमतीच्या तूलनेत टक्केवारी	वाढीचे स्पष्टीकरण/समर्थन
१)	दरसूचीतील फरकामुळे			
२)	जास्त दराची निविदा स्वीकारल्यामुळे झालेली वाढ			
३)	भूसंपादनाच्या किंमतीत वाढ			
४)	संकल्प चित्रातील बदलामुळे वाढ (प्रत्येक बदल/वाढ नमूद करावी)			

मुद्दा क्रमांक ३३

अ) अपरिहार्य कारणामुळे झालेली वाढ

अ.क्र.	बाब	वाढ (रु.लाख ढोबळ)	मूळ प्रशासकीय मान्यताप्राप्त किंमतीच्या तूलनेत टक्केवारी	वाढीचे स्पष्टीकरण
१	२	३	४	५
अ)	दरसूचीतील फरकामुळे १) पंपगृह २) पंपींग मशीनरी ३) उर्ध्वनलिका ४) वितरण नलिका			

(अ) एकूण

ब) जास्त दराची निविदा स्वीकारल्यामुळे झालेली वाढ

१) इनस्पेक्शन विहिर

२) पंपगृह

३) उर्ध्वनलिका

४) साठवण टाकी

५) वितरण नलिका

ब) एकुण रु.

क) भूसंपादनाच्या किंमतीत वाढ

क) एकुण रु.

ड) संकल्प चित्रातील बदलामुळे वाढ

ड) एकुण रु.

इ) कामाच्या व्याप्तीतील बदल

१) उर्ध्वनलिका

इ) एकुण रु.

ई) इतर कारणे

१) वितरण नलिका

२) विद्युतीकरण

३) संकीर्ण कामे

ई) एकुण रु.

एकुण वाढ

(अ + ब + क + ड + इ + ई) रु.

बचत रु.

निव्वळ वाढ रु.

ढोबळ रु.

ब) टाळता येण्यासारख्या कारणामुळे झालेली वाढ

अ.क्र.	बाब	वाढ (रु.लाख)	मूळ प्रशासकीय मान्यता किंमतीच्या तूलनेत टक्केवारी	वाढीचे स्पष्टीकरण/समर्थन
--------	-----	--------------	---	--------------------------

- १) संकल्प चित्रातील बदल
- २) अपुरे सर्वेक्षण
- ३) बाबींचा समावेश मूळ योजनेत राहून गेल्यामुळे इ.
- ४) इतर कारणे.

परिशिष्ट-११

ग्रामीण नळपाणी पुरवठा योजना सादर करतांना योजनेबरोबर देण्यांत यावयाच्या माहितीबाबत तपासणी सूची

क्रमांक-१ सर्व नळयोजनेसाठी समाधिक सूची.

(१) योजनेचे नांव ----- तालूका-----जिल्हा-----

- (१.१) योजनेचा प्रकार -----(एका गावाची/प्रादेशिक/सुधारित पूरक/विस्तारित किंवा वाढीव)
- (१.२) गावाचे नांव व गावात असलेल्या वाड्यांची संख्या (गाववार)-----
- (१.३) योजनेत समाविष्ट असलेल्या वाड्यांची संख्या (गाववार)

(२) गावांची लोकसंख्या

- (२.१) गावांची एकुण लोकसंख्या -----

- (२.२) योजनेत समाविष्ट असलेली गांवे -----
व वाड्यांची नांवे व लोकसंख्या (वाडीवार) -----
- (२.३) योजनेत समाविष्ट नसलेल्या वाड्यांची नावे व समाविष्ट न करण्याबाबत व त्यांच्या पाण्याच्या व्यवस्थेबाबत टिप्पणी योजनेत दिली आहे (होय/नाही)
- (२.४) गावांची नियोजित लोकसंख्या प्रस्तुत निर्णयाच्या परिच्छेद (२) मध्ये दिलेल्या सूचनेप्रमाणे काढण्यात आलेली आहे. (होय/नाही)
- (३.१) गांव निर्देशित डोंगराळ भाग आहे का/उद्भवापासून स्टॅटिक लिप-ट किती आहे.
(निर्देशित डोंगराळ भाग- शासन निर्णय नियोजन विभाग क्र.डॉविका-१०८९/प्र.क्र.६६/योजना-१९, दिनांक २३ नोव्हेंबर, १९९०)
- (३.२) योजनेतील कोणते गांव आदिवासी उपाययोजना क्षेत्रात आहे व त्याचा अ.क्र. (आ.वि.वि.शा.नि.क्र.टीएसपी-१०८६/८७१०/प्र.नं.३१/का.५, दि.९.३.१९९० अन्वये)

(४) गावाच्या सध्याच्या पिण्याच्या पाणी पुरवठ्याबाबत माहिती (प्रादेशिक योजनेसाठी योजनेत असलेल्या सर्व गावांबाबत वेगवेगळी माहिती आवश्यक आहे.)

- (४.१) सुधारित रुबॅट प्रपत्रातील व राजीव गांधी पेयजल अभियानातर्गत सर्वेक्षणाची माहिती दिली आहे. (होय/नाही)
- (४.२) अस्तित्वात असलेल्या नळयोजनेबाबत माहिती दिली आहे. (होय/नाही)
- (४.२.१) नळ योजना तात्पुरती/कायम स्वरूपी नळ योजनेची माहिती व किंमत दिली आहे. (होय/नाही).
- (४.२.२) मंजूर दिनांक पूर्ण झाल्याचा दिनांक दिला आहे. (होय/नाही)
- (४.२.३) नळ योजनेची नियोजित क्षमता व सध्या उन्हाळ्यातील क्षमता दक्षलक्ष लिटर रोजी/प्रतिमाणशी रोजी लिटर व नळ योजनेच्या उपांगाबाबत माहिती/टिप्पणी दिली आहे. (होय/नाही.)

- (५) नियोजित योजनेची ढोबळ किंमत
- (५.१) २००६ सालच्या प्रकल्पित लोकसंख्येनुसार दरडोई खर्च

- (५.२) प्रस्तावाधीन गावासाठी अनुज्ञेय दरडोई खर्चाची मर्यादा रु.

- (प्रस्तुत निर्णयानुसार परिच्छेद (५) पहावा)
- (५.३) देखभालीचा वार्षिक खर्च
- (५.३.१) प्रति १००० लिटर पाण्यासाठी खर्च
 एकुण योजनेसाठी खर्च
- (५.३.२) घरटी पाणीपट्टीचा दर
- (५.४) योजना पाणीपट्टीसह स्वीकृतीचा ग्राम पंचायत जिल्हा परिषदेचा ठराव दिला आहे.
 (होय/नाही)
- (५.५) पाणी पट्टीच्या दरातून येणारे उत्पन्न वार्षिक देखभालीच्या खर्चापेक्षा कमी असल्यास जादा
 येणारा खर्च इतर उत्पन्नातून करण्यास तयारी असल्याबाबत जिल्हा परिषदा/ग्रामपंचायतीचा
 ठराव दिला आहे. (होय/नाही)
- (५.६) प्रादेशिक पाणी पुरवठा योजना
 (एका महसूल गावापेक्षा जास्त गावासाठीचे योजना) साठी वरील परिच्छेद
- (५.४) (५.५) चे ठराव जिल्हा परिषदने दिले आहेत काय, (होय/नाही)
- (५.७) ग्राम पंचायतीच्या आर्थिक परिस्थितीबाबत शासनाने निर्दिष्ट केलेल्या तक्त्यात सविस्तर
 माहिती दिली आहे (होय/नाही)
- (६) **किमान खर्च योजनेबाबत जिल्हा सुसूत्रिकरण व संनियंत्रण समितीने ठराव दिल्याबाबत.**
- (६.१) जिल्हा पाणी पुरवठा समितीने नळ योजना किमान मूल्य प्रमाण पत्र दिले आहे काय,
 (होय/नाही)
- (६.२) एमएनपी अंतर्गत ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रमाच्या वार्षिक बृहत आराखड्यात वरील
 नळ योजनेसाठी निधीची तरतूद केलेली आहे काय, (होय/नाही)
- (६.३) प्रादेशिक पाणी पुरवठा योजना असल्यास उद्भवाचे ठिकाण व योजनेतील गावांची
 नावाबाबत सुसूत्रिकरण समितीने ठरावाद्वारे सहमती दिली आहे (होय/नाही)
- (७) **नळ योजनेच्या उद्भवाबाबत आवश्यक माहितीबाबत.**
- (७.१) उद्भवाबाबत भूवैज्ञानिकांनी नवीन प्रपत्रात सविस्तर माहिती व नकाशेसह भूजल पाणी
 प्रमाणपत्र अपेक्षित क्षमतेचे पाणी विश्वासाहर्तने मिळत असल्याबद्दल खात्री दिली आहे काय
 (होय/नाही)
- (७.१.१) योजनेसाठी भूवैज्ञानिकांकडून प्रमाणपत्र कमाल एक महिन्याच्या कालावधीत प्राप्त होईल,
 हयाबाबत दक्षात घ्यावी.
- (७.१.२) भूवैज्ञानिकांकडून प्रमाणपत्र न मिळाल्यास, त्याबाबत शासन, संचालक/उपसंचालक,
 भूजल सर्वेक्षण विभाग यांना कळवावे.
- (७.१.३) यंत्रणेने दिलेले उद्भव अयशस्वी/अपूरा ठरल्यास ती बाब जिल्हा पाणी पुरवठा समितीच्या
 सभेत निदर्शनास आणावी.

- (७.२) उद्भवाच्या जागेच्या मालकीचा तपशील व जागा खाजगी मालकीची असल्यास मालकाची संमती आहे काय, (होय/नाही)
- (७.३) गावापासून उद्भवाचे अंतर १ कि.मी.पेक्षा लांब (१००० पेक्षा जास्त वस्तीला) व २ कि.मी.पेक्षा लांब (१००० पेक्षा जास्त वस्तीला) असल्यास नियोजित उद्भवापेक्षा जवळ पर्यायी उद्भव उपलब्ध नसल्याबाबत भूवैज्ञानिकाने प्रमाणपत्र दिलेले आहे काय, (आहे/नाही)
- (७.४) योजनेचा दरडोई खर्च निकषापेक्षा जास्त असल्यास, जादा खर्चाबाबत मुख्य कारणाबाबत खुलासा (परिच्छेद-१८ मधील प्रमाणपत्रही द्यावे)
- (७.४.१) कमी खर्चाच्या उपाययोजनेसाठी जादा खोलीच्या कूपनलिका घेणे अपारंपारिक इतर उपाय योजनेद्वारे कमी खर्चाची नळ योजना उद्भव प्रस्ताव तपासणी करून साध्य होत असल्याबाबत भूवैज्ञानिकातर्फे सविस्तर टिप्पणी दिली आहे. (होय/नाही)
- (७.४.२) प्रादेशिक पाणी पुरवठा योजना अथवा गावातील अनेक वाड्यांची योजना असल्यास जलवाहीनीचा खर्च वाचवून योजनेचा खर्च कमी करण्यासाठी लांब अंतरावरील गावांसाठी व वाड्यांसाठी (५०० पर्यंत वस्तीला अर्धा कि.मी. पेक्षा जास्त १००० पर्यंत वस्तीला १ कि.मी. पेक्षा जास्त व १००० पेक्षा जास्त वस्तीला २ कि.मी. पेक्षा जास्त) पर्यायी जवळपासच्या स्वतंत्र उद्भवाची तपासणी कमी अंतरावर कमी खर्चात साध्य असण्याबाबत भूवैज्ञानिकातर्फे सविस्तर टिप्पणी दिली आहे (होय/नाही)
- (७.४.३) योजनेचा दरडोई खर्च जास्त राहण्यासाठी कारणे साठवण तलाव बांधणे पाटबंधारे धरणाचे व इतर संस्थेचे पाणी घेण्यासाठी भांडवली खर्च देण्याचे अशा कारणाने असल्यास त्यासाठी होणारा जादा दरडोई खर्च दिला आहे. तसेच जास्त लांब व विश्वासाह उद्भव निवडत असतांना जवळपासचे सर्व उपलब्ध विश्वासाह पर्यायी प्रस्तावांचा तुलनात्मक अभ्यासाची तपशिल टिप्पणी अभियंत्यांनी दिली आहे (होय/नाही)
- (७.४.४) वितरण नलिकेची लांबी व खर्च कमी ठेवण्यासाठी ग्रामपंचायतीच्या अनुमतीने कोणत्याही वस्तीपासून २५० मीटर पर्यंत लांब अंतरावर नळ थांबा ठेवण्यात आले आहे व २०० लोकवस्तीला एक प्रमाणे सामूहिक ठिकाणी नळ थांबा देण्याचे प्रयत्न करून वितरण नलिकेची लांबी कमीत कमी ठेवलेली आहे. (नकाशात वस्तीचे ठिकाण व नळ थांब्याचे ठिकाण दाखवावे) (होय/नाही)
- (७.४.५) वितरण नलिकांसाठी कमी खर्चाचे पी.व्ही.सी.पाईप वापरत नसल्यास त्यासाठी विशिष्ट कारणासह सष्टीकरण अभियंत्यांनी दिले आहे. (होय/नाही)
- (७.४.६) योजनेच्या अंदाजपत्रकातील दरामध्ये दरसूचीतील दर बरोबर जादा लागणारे हेडलोड वगैरेची तरतूद केली असल्यास त्याबाबत सविस्तर स्पष्टीकरण अहवालात दिले आहे. (होय/नाही)
- (७.५) प्रादेशिक नळ योजनेमध्ये प्रत्येक महसूली गावासाठी एकाच ठिकाणी मीटरद्वारे पाणी त्यांच्या टाकीमध्ये देण्याची व्यवस्था केली आहे (होय/नाही)
- (७.६) उद्भव भूजलसाठी नसल्यास आवश्यक माहितीबाबत.
- (७.६.१) नैसर्गिक १२ माही झरा/प्रवाह असल्यास उन्हाळ्यातील प्रवाह मोजणीचे तपशील दिला आहेत (होय/नाही)
- (७.६.२) भूमीगत प्रवाह असल्यास जवळपासचे प्रवाहाजवळील पाझर विहिरीचे आकारमान व उन्हाळ्यातील पाण्याच्या मोजमापाचा तपशिल दिला आहे काय, (होय/नाही)

- (७.६.३) पाटबंधारे विभागाच्या नोटीफाईड नदी कालवा अथवा धरणातील साठा असल्यास पाटबंधारे विभागाकडे पाण्याचे आरक्षण व पाणी परवाना मिळविले आहे काय, (होय/नाही)
- (७.६.४) पाटबंधारे कालवा उद्भव असल्यास आवश्यक क्षमतेच्या साठवण तलावाची (१२ माही कालव्यासाठी ६० दिवसांची क्षमता व ८ माही कालव्यासाठी १५० दिवसांची) तरतुद योजनेत केलेली आहे काय (होय/नाही)
- (७.६.५) लघुपाटबंधारे तलाव/पाझर तलावाच्या पाण्याचा साठा अथवा तलावा खालील पाझर विहिर उद्भव असल्यास तलावाची संपूर्ण पाणी आवक क्षमता (९० टक्के व ५० टक्के विश्वासार्हतेचे) व साठवण क्षमता (मृत व जिवंत साठा) धरणाचे साठा उन्हाळ्यात कोणत्या महिन्यापर्यंत टिकते याची तपशीलवार माहिती धरणापासून उद्भवाचे अंतर व त्यांच्या जवळपास असलेल्या व नियोजित असलेल्या इतर योजनांची उद्भवाबाबत तपशिलवार माहिती टिप्पणीत दिली आहे काय, (होय/नाही). धरणातील पाण्याचे आरक्षण आवश्यकतेप्रमाणे करावे व आवश्यकतेप्रमाणे पाझरचे पाणी पंपिंग करून साठविण्याची व्यवस्था करावी.
- (७.६.६) तलावाच्या प्रसारण क्षेत्रात उद्भव असल्यास तलावाच्या प्रसारण क्षेत्राच्या पाटबंधारे विभागाचा बंदूर नकाशामध्ये पाटबंधारे विभागाच्या संमतीने निश्चित केलेले उद्भवाचे ठिकाण व धरणापासून अंतराचा तपशील दाखविणारा नकाशा तयार करून योजनेस जोडलेला आहे. तलावातील पाण्याच्या कनिष्ठ पातळीपेक्षा कमीत कमी १ मी. खालून पाणी उद्भव विहीरीमध्ये आणावयाची व्यवस्था केलेली आहे व उच्चतम पूरपातळीच्या वेळी विहीरीला जाण्याची व्यवस्था केली आहे (होय/नाही)
- (७.६.७) तलावाच्या भांडवली खर्चाच्या हिश्याची मागणी पाटबंधारे विभागाकडून आली आहे काय, असल्यास किती.
- (७.६.८) तलावातील उद्भव अथवा हिवाळ्यात जास्त प्रवाह असलेली नदी उद्भव असल्यास कॉफर डॅम तरतुद योजनेच्या अदाजपत्रकात केलेली आहे. (होय/नाही)
- (७.६.९) उद्भव महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाच्या योजनेतील पाणी असल्यास संबंधित मुख्य पाणी पुरवठा योजनेचा तपशिल पाणी घेण्याच्या ठिकाणचे तपशील देण्यात यावे व तांत्रिक दृष्ट्या प्रस्तावाची सुयोग्यता दाखविणारी टिप्पणी दिली आहे (होय/नाही)
संबंधित संस्थेचे पाणी देण्याबाबतचे संमती पत्र दिले आहे (होय/नाही)
संबंधित संस्थेची पाणी पट्टीचे व इतर अटी जिल्हा परिषद/ग्रामपंचायतीला कळवून मान्यता घेतली आहे (होय/नाही)
- (७.७) उद्भवाचे पाणी पिण्यास योग्य व आरोग्यकारक असल्याबाबत माहिती.
- (७.७.१) गावातील अस्तित्वात असलेले पाणी क्षारयुक्त/फ-लोराईडयुक्त नारुयुक्त/दुषित आहे म्हणून नळ योजना प्रस्तावित केली असल्यास पृथकरण तपशीलाचा अहवाल जोडला आहे (होय/नाही)
- (७.७.२) वरील ७.७.१ माहिती योजनेत समाविष्ट असलेल्या प्रत्येक संबंधित गांव व वाडीबाबत देण्यांत आलेली आहे. (होय/नाही)
- (७.७.३) योजनेच्या प्रस्तावित उद्भवाजवळील भूगर्भातील पाण्याचे बाबत ७.७.१ ची माहिती दिली आहे (होय/नाही)

(७.८) पूरक/वाढीव पाणी पुरवठा योजनेबाबत माहिती.

- (७.८.१) अस्तित्वात असलेल्या मुळ योजना मंजूरीची तारीख व किंमतीचा तपशील, क्षमतेचा तपशील व उपांगाचा तपशील दिला आहे. (होय/नाही)
- (७.८.२) अस्तित्वात असलेल्या योजनेपासून सध्या मिळत असलेल्या उन्हाळ्यातील पाण्याची क्षमता व दर्जाबाबत माहिती दिली आहे. (होय/नाही)
- (७.८.३) पूरक/वाढीव पाणी पुरवठा योजनेची आवश्यकता पटविण्याबाबत सविस्तर टिप्पणी दिली आहे. (होय/नाही)
तसेच मुद्दा (१) व (७.७) चे सर्व माहिती दिली आहे.
- (७.८.४) पूरक योजनेत अस्तित्वात असलेल्या योजनेतील उपांगाचा वापर करणे/न करणेबाबत टिप्पणीत माहिती दिली आहे. (होय/नाही)
- (८) योजना मंजूरीनंतर कार्यान्वीत करण्यासाठी लागणारा कालावधी
- (९) नळ पाणी पुरवठा योजनेबरोबर असलेल्या नकाशाबाबत माहिती.
- (९.१) इंडेक्स नकाशा (टोपोशीट नकाशा) मध्ये अस्तित्वात असलेल्या नळ योजनेचा उद्भव जलवाहिनी, टाकी व प्रस्तावित योजनेतील उपांगे वेगवेगळ्या रंगाने दाखविणारा नकाशा जोडलेला आहे. त्यात जवळपासचे पाझर तलाव/पाटबंधारे धरण (अस्तित्वात/प्रस्तावित) कालवा वगैरे दाखविलेली आहे. (होय/नाही)
- (९.२) प्रवाह चित्र नकाशा सर्व महत्वाच्या ठिकाणाचे पातळीच्या तपशीलासह व अंतराचा तपशीलासह दिलेला आहे. (होय/नाही)
- (९.३) उद्भवाच्या ठिकाणाचे व टाकी आणि वितरण ठिकाणाचे गावाचा नकाशा (Village Map) मध्ये अस्तित्वात असलेली व प्रस्तावित योजनेतील कामे दाखविलेला नकाशा जोडलेला आहे. (होय/नाही)
- (९.४) दाब नलिकेचा लांबछेद नकाशा दाखवून त्यात दाबनलिका वॉटर हॅमरचे डिझाईन योजनेत दिलेला आहे. (होय/नाही)
- (९.५) याचिकेच्या की-प्लॅन आवश्यक तपशीलासह दिला आहे. (होय/नाही)
- (९.६) योजनेच्या गावावर वितरण नलिकेचा नकाशा सर्व तपशीलासह दिला आहे. व आवश्यक हायड्रॉलिक डिझाईन योजनेत दिली आहे (होय/नाही)
- (९.७) सलोह टाकीचे डिझाईन योजनेत देऊन त्याचा नकाशा दिला आहे (होय/नाही)
- (९.८) साठवण तलाव/बंधारा याचा सर्व आवश्यक डिझाईन व नकाशा दिला आहे (होय/नाही)
- (९.९) साठवण तलाव/बंधा-याचा पाणलोट क्षेत्र पूर प्रवाहाचा डिझाईन दूर सुरक्षित वाहून नेण्याबाबत धूप नियंत्रण व्यवस्थेबाबत तरतुद साठवण क्षमतेचे डिझाईन काढून नकाशा वगैरे माहिती दिली आहे. (होय/नाही)
- (१०) प्रशासकीय मंजूरी मिळाल्यानंतर त्वरीत करावयाची कारवाई
- (१०.१) योजनेस त्वरीत तांत्रिक मान्यता देण्यात यावी व योजनेच्या उद्भवाचे काम प्रथम प्राधान्यतेने हाती घेण्यात यावे. उद्भवाची खात्री पटल्यानंतरच इतर उपांगाची कामे हाती घेण्यात यावी.
- (१०.२) योजनेची कामे त्वरित पूर्ण करून ग्रामस्थाना लवकरात लवकर पाणी देता येईल व विलंबामुळे योजनेचा खर्च वाढू नये व योजना सुधारित करावी लागू नये याची पुरेपुर दक्षता घेण्यात यावी.
- (१०.३) योजनेतील सर्व कामांना एकच निविदा निश्चित करावी व योजनेपासून पाणी पुरवठा देण्यासाठी व यशस्वीरित्या चाचणी देण्यासाठी आणि डिफेक्ट लायबिलिटीचे जिम्मेदारी घेणासाठी एका योजनेला एकच कंत्राटदार निश्चित करावा. निविदेत १०.१ च्या अटी समाविष्ट कराव्यात.

- (१०.४) अपरिहार्य कारणांमुळे योजनेची कामे सुरु करण्यास विलंब झाला अथवा उद्भव अयशस्वी/अपुरा ठरल्यामुळे व अन्य उद्भव शोधण्यास विलंब लागल्यामुळे योजनेच्या खर्चात वाढ करावी लागणार आहे असे निदर्शनास आल्यास योजनेची कामे बंद ठेवण्यात यावी व योजनेची सुधारित अंदाजपत्रके त्वरित करुन ती सुधारित प्रशासकीय मान्यतेसाठी शासनास सादर करण्यात यावी.
- (१०.५) इतर काही अपरिहार्य कारणांमुळे योजनेच्या खर्चात वाढ करावी लागणार आहे असे निदर्शनास येताच सर्व परिस्थितीचा साकल्याने विचार करुन शासनाचे कमीत कमी नुकसान होईल याची वाजवी काळजी घेऊन शक्य तेथे काम बंद ठेवण्यात यावीत वा धीरे करण्यात यावीत. दरम्यान योजनेचे सुधारित अंदाजपत्रके तातडीने तयार करुन सुधारित प्रशासकीय मान्यतेसाठी शासनास सादर करावीत.
- (१०.६) योजनेची कामे द्रुतगतीने होण्याच्या दृष्टीने तसेच कामाचा दर्जा राखण्याच्या दृष्टीने विविध उपांगाचे साचे (मोडयुल्स) तयार करणे, पूर्वरचित (प्रीफॅब्रिकेटेड) साहित्य वापरणे असे उपाय योजण्यात यावेत.
- (१०.७) कार्यकारी अभियंता, अधिक्षक अभियंता, मुख्य अभियंता (ग्रामीण) यांनी आपापल्या अधिकार कक्षेतील योजनांचे वर्षवार संनियंत्रण करुन योजनाची कामे पूर्ण होतील याची दक्षता घ्यावी.
- (१०.८) योजनांची कामे चालू असतांना अचानक भेटी देऊन योजनांसाठी वापरणेत आलेले/येणारे साहित्य जागेवरच तपासणे, कामाबाबत सूचना देणे इत्यादी बाबींचा अवलंब करावा, जेणेकरुन योजनांच्या कामाचा दर्जा उत्कृष्ट राहिल.

सहपत्र-१-अ

ग्रामीण नळ पाणी पुरवठा योजनांचे मुळ वा सुधारीत आराखडे व अंदाजपत्रके शासनाच्या मान्यतेसाठी पाठवितांना घ्यावयाच्या तपशीलाबाबतची तपासणी सूची (Check list)

- १) योजनेचा निव्वळ आस्थापना अवजारे खर्चासह ढोबळ खर्च
 - २) (अ) खर्चासाठी कोणत्या वर्षाची दरसूची आधारभूत धरली आहे त्याचा निर्देश
(ब) प्रस्तावित योजना किती कालावधीत पूर्ण होईल व १ वर्षापेक्षा जास्त कालावधी लागणार असल्यास दरवर्षी करण्यात यावयाची कामे व त्यासाठी लागणारा खर्च वेळापत्रक (Physical & Financial Phasing of the Project)
 - ३) योजनेत समाविष्ट गावांची/वाडया व वस्त्यांसह गांवे
 - ४) काही वस्त्या/वाडया योजनेतून वगळले असल्यास त्यांची नांवे व वगळण्याची कारणे.
 - ५) पाणी पुरवठ्यासाठी योजनाधीन गावाचा शासन आदेशानुसार अग्रक्रमाचा तपशील.
 - ६) योजनाधीन प्रत्येक गावाची व वाडी/वस्तीची गाव व वाडी/वस्ती निहाय १९८१ च्या जनगणनेनुसार लोकसंख्या व १५ वर्षानंतरची संभाव्य लोकसंख्या
 - ७) योजनेचा दरडोई खर्च
 - ८) अ) योजनेच्या नियमित दुरुस्ती देखभालीसाठी बाबनिहाय तपशील व त्यासाठी बसवावयास लागणा-या पाणीपट्टीचा वार्षिक दर
ब) संबंधित ग्रामपंचातीचे गेल्या ३ वर्षामधील उत्पन्न व खर्चाची आकडेवारी
 - ९) खालील प्रमाणे योजने बरोबर जोडावीत.
अ) नळ योजना घेण्यासाठी शिफारस करण्याबाबतचे जिल्हा पाणी पुरवठा समितीचे प्रमाणपत्र
ब) योजनेचा स्वतंत्र उद्भव नसल्यास ज्यांच्या अखत्यारितील उद्भवातून पाणी घ्यावयाचे आहे, त्यांचे ना हरकत प्रमाणपत्र
क) स्वतंत्र उद्भवाचे बाबतीत उद्भवातून १५ वर्षानंतरच्या प्रकल्पित लोकसंख्येला पुरेसे पाणी उपलब्ध होईल याबाबत जिल्हा वरिष्ठ भूवैज्ञानिकांचे प्रमाणपत्र
ड) संबंधित ग्रामपंचातीचा व एकाहून अधिक गावांसाठी योजना असल्यास संबंधित जिल्हा परिषदेचा योजना (सुधारित योजना) आर्थिक भारासह स्वीकृत करण्याबाबतचा ठराव.
इ) योजनेची दरघरटी वार्षिक पाणीपट्टी भरून काढण्याबाबतचा ग्रामपंचायत/जिल्हा परिषदेचा ठराव.
- १) योजनाधीन गांव आदिवासी उपयोजना क्षेत्रातील आहे काय, याबाबतची माहिती.

सहपत्र-१ (ब)

**सुधारित नळ पाणी पुरवठा योजनासाठी लागणारी जादा माहिती
(क्र.१ मधील माहिती व्यतिरिक्त)**

- (१) मूळ मंजूर योजनेच्या मंजूरीचा आदेश क्रमांक व तारीख (प्रत सोबत जोडावी)
- (२) मूळ मंजूर योजनेची किंमत (निव्वळ) -----
(ढोबळ) -----
- (३) मंजूर योजनेचे अंदाजपत्रकीय दरसूची वर्ष -----
- (४) योजनेचे काम चालू केले त्याची तारीख -----
- (५) काम चालू करण्यास झालेला उशीराबाबतची कारणे दिली आहेत. (होय/नाही)
- (६) कामावर आतापर्यंत झालेला खर्च ----- (दिनांक -----)
- (६.१) काम बंद असल्यास केव्हापासून बंद आहे तारीख -----
- (७) योजनेचा उपांगवार सह परिस्थिती/खर्च दिला आहे (होय/नाही)
- (८) योजनेपासून पाणी पुरवठा चालू केला असल्यास माहिती -----
- (८.१) पाणी पुरवठा केव्हापासून चालू आहे. -----
- (८.२) गावाच्या कोणत्या वस्तीला पाणी पुरवठा चालू आहे. -----
- (८.३) दररोजच्या उन्हाळ्यातील पाणी पुरवठ्याचे प्रमाण दर लिटर रोजीचे प्रमाण व प्रति माणशी रोजी लिटरमध्ये किती आहे.-----
- (८.४) योजना ग्रामपंचायतीला हस्तांतरित केली असल्यास तारीख -----
- (८.५) योजनेची दैनंदिन देखभाल कोण पहाते.
- (६) सुधारित योजनेबाबत माहिती
- (९.१) सुधारित योजनेची अदाजित किंमत
- (९.२) सुधारित योजना मंजूर योजना मधील उपांगवार किंमतीचा तूलनात्मक तक्ता व जास्त/कमी रक्कमेच्या पृथक्करणाचा तपशील पीडब्ल्युडीच्या तक्त्यामध्ये प्रत्येक कारणासाठी झालेल्या खर्चाचा पृथक्करण तपशील दिलेला आहे व त्याची स्पष्टीकरणासह कारणे दिली आहेत (होय/नाही)
- (९.३) सुधारित योजनेचा उपांगवार प्रत्यक्ष झालेल्या कामाचा खर्च व बाकी कामांचा खर्च व कामांना संक्षिप्त तपशील दाखविणारा तूलनात्मक तक्ता दिला आहे (होय/नाही)
- (९.३.१) बाकी कामांची अंदाजपत्रके सध्याच्या प्रचलित दरसूचीप्रमाणे केलेली आहेत.
- (९.४) सुधारित योजनेच्या उपांगवार कालापव्यय/खर्चापव्यय दाखविणा-या वित्त विभागाने दिनांक ८.२.१९९२ च्या प्ररिपत्राद्वारे विहित केलेल्या तक्त्यामध्ये माहिती दिली आहे. (होय/नाही)
- (९.४.१) कालापव्ययाची समर्थनबाबत व खर्चापव्ययाच्या समर्थनबाबत स्पष्टीकरण दिलेले आहे. (होय/नाही)
- (९.५) सुधारित योजनेची क्षमता व मंजूर योजनेची क्षमता दाखविणारे (लोकसंख्या, दररोज एकुण पाणी पुरवठा, योजनेत समाविष्ट गांवे व वाडीची नांवे, बाबत) तूलनात्मक तक्ता दिलेला आहे. (होय/नाही)
- (९.६) सुधारित योजनेचा (९.५) च्या माहितीमध्ये फरक असल्यास अथवा वार्षिक देखभालीचा बोजा घरपट्टी वसूलीपेक्षा जास्त होत असल्यास व तो बोजा ग्राम पंचायतीवर पडणार असल्यास सुधारित योजना स्विकृतीचा ग्राम पंचायतीचा ठराव दिलेला आहे. (होय/नाही)

- (१.६.१) सुधारित योजनेच्या (१.५) च्या माहितीमध्ये फरक असल्यास त्याबाबत सविस्तर कारणे देणारे अहवाल व सुधारित योजनेस जिल्हा सुसूत्रिकरण समितीचे व जिल्हा परिषदेचे योजना स्विकृती ठराव दिलेला आहे. (होय/नाही)
- (१.६.२) सुधारित योजनेच्या उद्भवाचे ठिकाण नवीन असल्यास उद्भवाचे प्रमाणपत्र भूवैज्ञानिकांकडून प्राप्त करून घेतलेले आहे (होय/नाही)
- (७) मंजूर योजनेवर किती जादा खर्च झालेला आहे.
- (१०.१) सुधारित योजनेवर मंजूर योजनेच्या रकमेपेक्षा आजपर्यंत किती जादा खर्च झालेला आहे.
- (१०.२) जादा खर्च करण्यासाठी कोणाची अनुमती/अधिकारी/कोणी दिला/जादा खर्चाची कारणे काय होती व जबाबदारी व्यक्तीचे नाव पदनाम व सविस्तर स्पष्टीकरण दिलेले आहे. (होय/नाही)
- (८) सुधारित योजना सादर करण्यांत लागलेला कालावधीबाबत आवश्यक स्पष्टीकरण दिले आहे (होय/नाही)
- (११.१) मूळ मंजूरी योजनेचा प्रत्यक्ष काम चालू केल्याची तारीख -----
- (११.२) योजनेपासून पाणी पुरवठा चालू केलेल्याची तारीख----- व ताब्यात दिल्याची तारीख -----
- (११.३) योजनेची कामे पूर्ण करून योजना ग्राम पंचायतीकडे हस्तांतरित केल्याची तारीख -----
- (११.४) सुधारित योजनेची अंदाजपत्रके पहिल्यांदा अधीक्षक अभियंत्यांना सादर केल्याची तारीख
- (११.५) सुधारित योजना पहिल्यांदा शासनाकडे सादर केल्याची तारीख-----
- (११.६) सुधारित योजना लवकर मंजूर करून घेण्यासाठी केलेल्या प्रयत्नाबाबत तपशीलवार अहवाल दिलेला आहे. (होय/नाही)
- (११.७) सुधारित योजना सादर करण्यास झालेल्या विलंबाची कारणे जबाबदार व्यक्तीची नावे व स्पष्टीकरण दिलेले आहे (होय/नाही)

सहपत्र-१ (क)

सुधारित योजना शासनास मान्यतेसाठी सादर करतांना द्यावयाची अधिक माहिती.

माहिती खालील तक्त्यामध्ये देण्यात यावी :-

अ.क्र.	योजनेत समाविष्ट करण्यात आलेली बाब	मूळ योजनेनुसार स्तंभ २ वरील बाबींचा खर्च	सुधारित योजनेनुसार स्तंभ २ मधील बाबींचा खर्च	स्तंभ-३ व ४ मधील फरक (+) अगर (-)	स्तंभ-५ मधील फरक घेण्याची कारणे
१	२	३	४	५	६

टिप्पणी :-

- १) स्तंभ ५ मध्ये प्रत्येक कारणासाठी वेगळे उपस्तंभ करावा. वरील भागात (अ) दरवाढीमुळे (ब) ज्यादा निविदामुळे (क) ज्यादा भूसंपादन खर्च योजनेतील विशिष्ट बदलीमुळे (इ) इतर कारणामुळे
- २) स्तंभ ६ मध्ये प्रत्येक कारणासाठी संक्षिप्त स्वरूपात स्पष्टीकरणे देण्यात यावे. गरज भासल्यास स्पष्टीकरणाची स्वतंत्र टिप्पणी देण्यात यावी
- ३) एखादी बाब नव्याने सुधारित योजनेत समाविष्ट केली असल्यास ती समाविष्ट करण्याची आवश्यकता व मूळ योजनेत ती कां नव्हती, याचे सविस्तर स्पष्टीकरण द्यावे.
- ४) एखाद्या बाबींच्या तपशीलात सुधारणा करणे आवश्यक झाल्याने खर्चवाढ होत असल्यास, त्याबाबत सविस्तर समर्थन देण्यांत यावे.
- ५) सुधारित अंदाजानुसार मूळ अंदाजाचे तुलनेत दरडोई खर्चामध्ये पडणारा फरक व योजनेच्या दुरुस्त्या व देखभालीसाठी येणा-या खर्चामध्ये फरक स्पष्ट करण्यांत यावा.
- ६) सुधारित योजनेतील पाणीपट्टीचे दर निकषापेक्षा जास्त होत असल्यास जादा देखभालीचा खर्च स्वतःच्या उत्पन्नातून भागविण्यात तयार असल्याबद्दल ग्राम पंचायत/जिल्हा परिषदेचा ठराव प्राप्त करावा.
- ७) सुधारित योजनेतील ज्यादा खर्च दरवाढीमुळे असल्यास, वरील ज्यादा खर्च समर्थनार्थ खालील तपशील सादर करावा.
 - १) मूळ मंजूर योजनेचे दरसूची वर्ष
 - २) मूळ मंजूरी योजनेची तारीख
 - ३) योजनेची कामे चालू करण्याची तारीख व विलंब झाल्यास विलंबाची कारणे
 - ४) योजनेतून पाणी पुरवठा चालू करण्याची तारीख
 - ५) योजना कार्यान्वित करण्यासाठी लागणारे ज्यादा कालावधी समर्थन करण्यासाठी स्पष्टीकरण
 - ६) सुधारित योजना सादर करण्यासाठी (३) नंतर ज्यादा कालावधी लागण्याची समर्थन स्पष्टीकरण

परिशिष्ट-१२

त्रयस्थ यंत्रणेच्या प्रतिनिधीकडून कामांना भेटी देऊन पहाणी करण्याबाबतची कार्यकक्षा व जबाबदारी

- १) त्रयस्थ यंत्रणेच्या प्रतिनिधीकडून कामांना भेटी देऊन पहाणी करण्याबाबतची कार्यकक्षा व जबाबदारी पुढील प्रमाणे राहिल :-
 - (१.१) त्रयस्थ यंत्रणेचे प्रतिनिधी कामांना भेटी देतील तेंव्हा कामाचे स्वरूप, कामाच्या निरनिराळ्या बाबींची परिमाणे, आराखडे व विनिर्देश ही कागदपत्रे त्यांना उपलब्ध करून द्यावीत.
 - (१.२) या यंत्रणेच्या अधिका-यांनी प्रगतीपथावर असलेल्या कामांना वा पूर्ण झालेल्या कामांना भेटी द्याव्या व निविदेत/विनिर्देशामध्ये उल्लेख केल्याप्रमाणे जी कामे होत नसतील/झाली नसतील, वा, आवश्यक त्या दर्जाची सामुग्री वापरली नसेल तर त्याबाबतचे अहवाल सादर करावेत.
 - (१.३) कामे मानकाप्रमाणे वा अपेक्षेप्रमाणे झाली नसल्यांस वा आवश्यक दर्जाची सामुग्री वापरली नसल्यास त्याबाबतची कारणमीमांसा आपल्या अहवालांत सादर केली जावी.
 - (१.४) कामांच्या अंमलबजावणीस ठरवून दिलेल्या वेळेपेक्षा विलंब झाला असल्यास त्याबाबतची कारणेही या अहवालात नोंदविली जावी.
 - (१.५) जलवाहिनीची जलदाब चाचणी घेतली जाईल. त्यावेळेला त्रयस्थ यंत्रणांचे प्रतिनिधी (शक्यतो) हजर राहतील व त्यांच्या उपस्थितीत झालेल्या चाचणी बाबतचा अनुभव अहवालात नमूद करतील.
 - (१.६) योजना अंतिमतः कार्यान्वित करण्यामध्ये हे प्रतिनिधी सहभागी होतील.
 - (१.७) कामाचा दर्जा सुधारण्याबाबत वा ठरवून दिलेल्या वेळेतच काम करून घेणेबाबत सुधारणात्मक उपाययोजना सूचवतील.
 - (१.८) सर्व महत्वाच्या कामाबाबत तसेच कामावर लक्ष देणे अत्यंत गरजेचे असते अशा टप्प्यावर, जसे की, विहिरीच्या कामासाठी घेतलेला पाया मंजूर करणे, सलोह जलकुंभ व इतर कामांसाठी पाया घेतली जातो त्यास मंजूरी देणे, तसेच जलकुंभाच्या कामासाठी पायापासून छपरा पर्यंतच्या निरनिराळ्या स्तरावरील कॉक्रीटचे काम आणि पंपासाठी सामुग्री बसविताना तिचे संरेखन (अलाईनमेंट - सर्व सामुग्री एका रेषेत असणे) इत्यादी वेळी या यंत्रणेचे अधिकारी उपस्थित राहून कामाची पाहणी करतील. तथापि, याचा अर्थ असा नव्हे की, वर उल्लेख केलेल्या कामाच्या प्रत्येक टप्प्यावर या त्रयस्थ यंत्रणेच्या प्रतिनिधींनी उपस्थित राहून कामांना भेटी दिल्याच पाहिजेत. आपल्या भेटीचे वेळापत्रक त्यांनी शक्यतो त्या दृष्टीने आखावे व जेव्हा-केव्हा हे प्रतिनिधी त्या कामांना भेटी देतील तेव्हा वर उल्लेख केलेल्या मुद्द्यांची पहाणी करावी.
 - (१.९) त्रयस्थ यंत्रणेचे अधिकारी जेव्हा कामांना भेटी देतील तेंव्हा त्यांनी पुढील गोष्टी सविस्तर तपासाव्यात.
 - (१.९.१) (अ) कंत्राटदारांनी बांधकामासाठी जी सामुग्री आणलेली आहे, तिचा दर्जा कसा आहे याबाबत अभिप्राय द्यावा. त्या कामाच्या कंत्राटामध्ये ज्या विनिर्देशाचा व तत्संबंधी पी.डब्ल्यू.डी. (मॅन्युअल)

सारख्या पुस्तकाचा उल्लेख असेल. प्राधिकरणाने याबाबत परिपत्रकाद्वारे वा अन्य प्रकारे आदेश दिले असतील, त्यानुसार या सामुग्रीचा दर्जा असणे आवश्यक आहे.

कामाच्या ठिकाणी दगड, विटा, वाळू, खडी, सिमेंट, पोलादी सळया व पोलदाचे इतर प्रकार तसेच विजेच्या वापरासाठी आणलेली सामुग्री याची जागच्या जागी चाचणी (फिल्ड टेस्ट) घेणे आवश्यक आहे. याशिवाय आवश्यक तेव्हा सिमेंट, वाळू, खडी यांचे नमूने जमा करून ते जवळच्या प्रयोगशाळेत चाचणीसाठी पाठवावेत व त्या चाचणीद्वारे त्याची गुणवंता योग्य आहे किंवा नाही याची खात्री करून घ्यावी.

- (१.९.२) (आ) सलोह कॉक्रीट वा इतर प्रकारच्या कॉक्रीटचे क्यूब घेऊन त्यांची चाचणी करून घ्यावी.
 - (१.९.३) (इ) जलवाहिनीसाठी जे चर खोदलेले असतील वा पायासाठी खोदाई केली असेल तेथे हे काम योग्य त्या प्रकारे व योग्य त्या खोलीवर, आवश्यक त्या चढ उताराप्रमाणे (ग्रेड) केलेले आहे की नाही तसेच संस्तरण (बेंडींग, आवश्यक तेथे ठोकून दाबून घेणे (कॉंपॅक्शन) इत्यादीबाबत योग्य प्रकारे कामे झाले आहे की नाही हे पाहिले जावे.
 - (१.९.४) (ई) विनिर्देशामधील तरतूदीप्रमाणे जलवाहिनीच्या चरामध्ये पाईप उतरवणे, जागेवर ठेवणे तसेच सांध्याची जोडणी करणे ही कामे योग्य प्रकारे होत आहेत की नाही याबाबतचे अभिप्राय नोंदवावे.
 - (१.९.५) (उ) जलवाहिनीच्या जलदाब चाचणीच्या वेळी उपस्थित राहून जलवाहिनीच्या जलदाब चाचणीबाबत अभिप्राय नोंदवावे.
 - (१.९.६) (ऊ) अेअर व्हॉल्व्ह, स्कॉटर व्हॉल्व्ह, स्विस ब्लॉक वगैरे योग्य प्रकारे व योग्य त्या ठिकाणी उभारले गेले आहेत काय, हे तपासून त्याबाबतचे अभिप्राय नोंदवावे.
 - (१.९.७) (ए) जमिनीवरील जलकुंभ असो किंवा उंचावरील, त्यांच्या जलदाब चाचणीच्या वेळी उपस्थित रहावे व चाचणी बदलचे अभिप्राय नोंदवावे.
 - (१.९.८) (ऐ) दगडी किंवा विटांची बांधकामे चालू असतील तेथे सिमेंट व वाळूचे मिश्रणाचे प्रमाण योग्य आहे किंवा नाही, तसेच मिश्रणाच्या वापराची टक्केवारी किती होती, व सर्व योग्य प्रकारे चालले होते किंवा नाही याबाबतचे अभिप्राय नोंदवावे.
 - (१.९.९) (ओ) सलोह कॉक्रीटच्या कामाचे बाबत फॉर्मवर्क व सेंटॅरिंग कसे होते, कॉक्रीटचे कॉंपॅक्शन तसेच क्युरिंग योग्य प्रकारे होते किंवा नाही याबाबतचे अभिप्राय नोंदवावे. कॉक्रीटसाठी जे पाणी वापरले ते त्या कामास योग्य होते किंवा नाही याबाबत मतप्रदर्शन करावे.
 - (१.९.१०) (औ) विजेच्या उपकरणांच्या उभारणी बाबतचे अभिप्राय व्यक्त करावे.
 - (१.९.११) (अं) पंपींग मशिनरी उभारणी बाबत मत-प्रदर्शन करावे.
 - (१.९.१२) (अः) पंपींग मशिनरी किती पाणी पुरवठा करू शकते याबाबतची चाचणी व त्या सामुग्रीची कार्यक्षमता किती याबाबत अभिप्राय नोंदवावा.
 - (१.९.१३) (क) वितरण व्यवस्थेतील सार्वजनिक नळखाबांच्या बांधकामाबाबत अभिप्राय नोंदवावे. तसेच त्या ठिकाणी जमा होणा-या सांडपाण्याचा निचरा योग्य प्रकारे होतो किंवा नाही याबाबत मत प्रदर्शन करावे.
 - (१.९.१४) (ख) ज्या उपांगाचा वर स्पष्टपणे उल्लेख करण्यात आलेला नसेल, अशा इतर उपांगाबाबतही आवश्यक तर अशाच प्रकारची चाचणी घेऊन अभिप्राय नोंदवावा.
- (२.१) वर परिच्छेद ३.१ मध्ये उल्लेख केलेल्या समितीकडून यंत्रणावर काम सोपविल्यावर त्या यंत्रणेतर्फे संबंधित कार्यकारी अभियंत्यांशी संपर्क साधला जाईल व ते आपल्या भेटीचा तपशील त्यांना देऊन पाहणीस सुरुवात करतील पूढेमागे या यंत्रणेच्या अधिका-यांनी कामांना अचानक भेटी देण्यासही हरकत नाही.

- (२.२) तपासणीअंती यंत्रणानी त्यांचा अहवाल अपर मुख्य सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, यांना तसेच सदस्य सचिव (तांत्रिक) यांना सादर करावा. तसेच त्याची एक प्रत संबंधित क्षेत्रीय मुख्य अभियंता, अधीक्षक अभियंता तसेच कार्यकारी अभियंत्यांना पाठवतील. या अहवालात वस्तुस्थितीचे वर्णन करताना चुका का व कशा झाल्या याबाबतचे दिग्दर्शन असणे आवश्यक राहिल तर चुका कशा रीतीने दुरुस्त करता येतील याबाबतच्या विधायक सूचनांचा समावेश असण्यासही हरकत नाही. त्यादृष्टीने अहवालामध्ये आवश्यक त्या प्रमाणात छायाचित्रांचा समावेश असणे अपेक्षित आहे.
- (२.३) या यंत्रणेकडून आलेल्या अहवालावर सदस्य सचिव (तांत्रिक) यांच्याकडून कार्यवाही केली जाईल, शिवाय या अहवालाचा गोषवारा वर उल्लेखिलेल्या समितीकडे सादर केला जाईल. त्यातील ज्या बाबींवर दक्षता स्वरूपाची कार्यवाही करावी लागले, त्याबाबत दक्षता अधिकारी सदस्य सचिव (प्र.अ.) यांना प्रस्ताव सादर करतील. अहवालाचा गोषवारा महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाच्या संचालक मंडळासही चर्चेसाठी सादर करण्यांत यावा.
- (२.४) त्रयस्थ यंत्रणेच्या अहवालातील बाबी पुरता जो गोषवार सदस्य सचिव (तां) उपरोलिखित समितीस सादर करतील, त्यावर समितीकडून विचार करतांना सकारात्मक दृष्टीकोनातून स्विकारला जाईल, चुका का होतात, त्या चुका होऊ नये यासाठी काय केले पाहिजे, त्या दृष्टीने संबंधितांना प्रशिक्षण देण्याची गरज आहे का, व एकूण कामात सुधारणा कशी होईल त्या दृष्टीने ही समिती सूचना करील व त्याबाबत मार्गदर्शन करील अशी अपेक्षा आहे.
- (२.५) दरम्यान त्रयस्थ यंत्रणेकडून सदस्य सचिव (तां) यांना अहवाल सादर झाल्यावर आवश्यक तर त्या अहवालातील प्रमुख मुद्द्यांच्याबाबत त्रयस्थ यंत्रणेतील अधिका-यांच्या उपस्थितीत संबंधित क्षेत्रीय अधिका-यांशी चर्चा केली जाईल. एकुणच या यंत्रणेच्या अहवालावर काय कार्यवाही करण्यांत आली, याबाबतचा अनुपालन अहवाल संबंधित अधीक्षक अभियंता/कार्यकारी अभियंता यांनी सदस्य सचिव (तांत्रिक) यांना सादर करावा. आवश्यक तर सदस्य सचिव (तांत्रिक) त्याबाबत समितीस अवगत करतील.

परिशिष्ट-१३

कोणत्याही प्रकारच्या पाईप लाईनचे काम झाल्यावर ते काम गुणवत्तापूर्ण झाले आहे व प्रत्यक्षात येणा-या जास्तीत जास्त जलदाबास वापरलेले पाईप टिकून राहतात किंवा नाही हयाची खात्री करून घेण्यासाठी त्या पाईप लाईनची क्षेत्रिय जलदाब चाचणी घेणे आवश्यक आहे अशी चाचणी घेतांना जलदाब किती असावा हया बदल भारत सरकारच्या वॉटर सप्लाय एन्ड ट्रिटमेंट मॅन्युअल (तिसरी आवृत्ती-मार्च १९९१) मध्ये मार्गदर्शन असून वेगवेगळ्या प्रकारच्या पाईप संबंधित संदर्भ परिच्छेद खालील प्रमाणे आहेत :-

१) एम.एस.पाईप	-	परिच्छेद ६.५.२ नुसार परिच्छेद ६.४.४.२ प्रमाणे
२) डक्टाईल आयरन पाईप	-	परिच्छेद ६.५.२ नुसार परिच्छेद ६.४.४.२ प्रमाणे
३) कॉक्रीट पाईप	-	परिच्छेद ६.८.३ नुसार परिच्छेद ६.४.४.२ प्रमाणे
४) प्रिस्ट्रेड पाईप	-	परिच्छेद ६.९.३ नुसार परिच्छेद ६.४.४.२ प्रमाणे
५) पी.व्ही.सी. पाईप	-	परिच्छेद ६.१०.५ नुसार परिच्छेद ६.४.४.२ प्रमाणे
६) कास्ट आयरन पाईप	-	परिच्छेद ६.४.४ नुसार परिच्छेद ६.४.४.२ प्रमाणे

अशा रितीने वरील सहा प्रकारच्या पाईपसाठी परिच्छेद ६.४.४.२ नुसार जलदाब धरावयाचा आहे. सदर परिच्छेदनुसार खालील (अ) (ब) (क) व (ड) पैकी जो दाब महत्तम असेल त्या दाबाला क्षेत्रिय जलदाब चाचणी घ्यावयाची आहे.

अ) महत्तम ऑपरेंटिंग प्रेशरच्या दीडपट

ब) महत्तम स्टॅटिक प्रेशरच्या दीडपट

क) महत्तम ऑपरेंटिंग प्रेशर व सर्ज प्रेशर हयांच्या बेरजे एवढे

ड) महत्तम स्टॅटिक प्रेशर व सर्ज प्रेशर हयांच्या बेरजे एवढे

तसेच पाईप लाईनचा क्लास ठरवितांना इतर अटी बरोबरच वरील चाचणी जलदाबाचा विचार होणे ही आवश्यक आहे असे स्पष्ट करण्यांत आले आहे.

अ.सी.पाईप लाईनचे बाबत.

अ.सी.पाईप लाईनच्या जलदाब चाचणी बाबत मॅन्युअल मधील परिच्छेद क्र.६.७.१ मध्ये वरील परिच्छेद ५.४.४.२ चा स्पष्ट उल्लेख नाही. त्यामुळे अ.सी.ग्रॅव्हिटीमेनबाबत क्षेत्रिय चाचणीमध्ये जल पाईपचा क्लास ठरवितांना, तसेच चाचणी संदर्भात वर्किंग प्रेशर म्हणजे पाईपमध्ये नेहमीच्या परिस्थितीत येणारा अंतर्गत दाब कसा आहे. सध्या प्राधिकरणात अ.सी.पाईप उध्वरणनलिका म्हणून वापरण्यांत येत नाही. गुरुत्ववाहिनी म्हणून अ.सी. पाईपांचा वापर त्या-त्या सेक्शनमधील सर्वात कमी पातळीवरचा व्हॉल्व्ह बंद असताना स्रोत साठ्याची अत्युत्तम नळी पातळी (एफ.एस.एल.) व पाईपच्या इन्व्हर्ट लेव्हल मधील फरका एवढे (स्टॅटिक हेड) प्रेशर नेहमी येत असेल गुरुत्ववाहिनीमध्ये हेच प्रेशर सर्वात जास्त असते (सोबतचे चित्र बघावे) त्यामुळे अ.सी.पाईपचा-----६५३०/१९७२ चा संदर्भ घेऊन गुरुत्ववाहिनीची जलदाब चाचणी ऑपरेंटिंग प्रेशरच्या दीडपट----- चाचणी घ्यावयाच्या लांबीमधील सर्वात जास्त स्टॅटिक प्रेशरच्या दीडपट दाबाला घेणे आवश्यक आहे. अर्थात हीच अट मॅन्युअलच्या परिच्छेद ६.४.४.२ मध्ये आहे.

अ.सी.प्रेशर पाईपनचा क्लास मॅन्युअल मधील अॅपेंडिक्स ६.४ मधील तरतुदीनुसार ठरवायचा आहे. या तरतुदीनुसार गुरुत्ववाहिनीमध्ये स्टॅटिक प्रेशरच्या दुप्पट प्रेशरच्या क्लासाचा पाईप वापरणे आवश्यक आहे. सर्व प्रकारच्या पाईप बद्दल क्षेत्रिय जलदाब चाचणी किती दाबाला घ्यावी हे वर स्पष्ट उल्लेख करण्यात आले आहे. हयाच दाबाला प्रत्येक ठिकाणी जलदाब चाचणी घेण्यात यावी.

परिशिष्ट-१४

GOVERNMENT OF MAHARASHTRA

No.RWS-1093/CR-1137/38
Rural Development Department
Mantralaya, Bombay-400 032
Date :- 11 May, 1993

To,
The Supdt. Engineer
ENE Circle
PUNE

Sub :- Design of village Water Supply Project
With balancing storage tank for non perennial source

Ref :- (I) Govt. in RDD letter No. Grapapu 1090/(342)/342/40 B
Dated 30.4.1993 (copy enclosed)
(II) Govt. in RDD letter No.Grapapu 1090/(342)/40 B
dated 5.8.93

In connection with above subject during visit of undersigned to Pune on 6.5.1993 the detailed discussion has been done with Shri. Udgrirkar, Chief Engineer, Jalswardhan, pune in presence supdt. Egieneer, one Circle, Pune & Supdt. Engineer Jalsandharan, Pune. The proposals for line of action in matter worked out during discussion have also been subsequently discussed with Minister RDD 6.5.1993 at Pune

I am sending herewith a brief note duly giving the line of action to be adopted for framing plans and estimates for the typical project of village water supply scheme with balancing tank proposal for non perennial source.

The village to be selected shall be from Pune district where existing piped water supply scheme source is effectively working for 8 months of year and tanker service is felt necessary because of P.W.S. source going almost dry in summer and no other alternate solution are feassible.

The balance tank with storage banddharas is normal pattern so this needs to be worked out now separately.

One typical proposal for balancing tank proposal near PWS Source be worked out for following alternatives.

- i) Balancing tank with eathern Bond on main nalla on which WS source is located.
The villages choosen may not population more than 2000 souls for designed stage.
The detailed estimate be prepared with Irrigation Deptt. Rates for eathern bank work and MWSSB rates for remaining works. The specification and items for estimate for eathern bond be finalised duly consulting Supdt. Engr. Jalasondharan, Pune The details of tanker expenditure for last 3 to 4 years for these villages be obtained from C.E.O., Z.P. Pune and capitalised cost comparison be done with one of tanker service recurring expenditure now being done. The cost per capita be also compared with norms recently approved by Govt. in RDD in Nov.1992

The typical plans and estimate be submitted within a period of 2 to 3 weeks.

Sd/-
(A.S.NARSAPUR)

DESIGN OF VILLAGE WATER SUPPLY PROJECT FROM NON-PERENNIAL SOURCE

The normal source of water for village Water Supply Project is ground water storage, with proposal of dug well bore well, percolation well, percolation gallery etc. The ground water storage regeneration is dependant on monsoon rains, so in hilly region, the nearby feasible water supply source with will be having not adequate subsoil water storage capacity for substained supply during bad parts of the year, especially for four months of source. Often due to reduced sub-soil storage capacity the concentration of soluble chemicals ingredients increase resulting in water becoming chemically and bacteriologically unpotable. For such situation, it felt necessary to fetch the water required for drinking purpose through tankers with lead of 3 to 5 km during every summer season. The recurring expenditure on tanker is costly and need has been felt for finding permanent solution for the same. The surface balancing storage tank just like village tank is one of the solution thought over. Other alternate solution is to in for longer distance source where perennial adequate sub-soil water supply is available, later is often costly for capital cost. The distance.....more, it will be also difficult for small size village panchayat people to have effective maintenance of scheme and often such schemes become defect.

Location of surface balancing tank :

The purpose of this tank is to preserve the water for summer drinking water need. If tank is very near to village, because of easy accessibility, stored water is likely to be made up of for non-drinking purpose like washing clothes, animals etc. and quality of water may deteriorate. So the tank be proposed away from village and near the main source of piped water supply scheme for village and it be used for supplementing the source during needed period of summer. The proposal of balancing storage of small capacity is costly. So this proposal be preferred only when alternative solution of supplementary source of water for summer through additional bore well, dug well are not found feasible and improvement to PWS source or having nearby supplementary PWS source is not found feasible and deployment of tankers or bullock carts for every summer season has become obligatory. The capitalised cost of tanker service for every summer the compared to increased capital cost for justifying the costly solution proposed.

2. Criteria for selection of site for balancing storage tank

The balancing storage tank need be close to the piped water supply scheme source, so that during summer, the stored water is brought to main PWS for controlled supplementation as per need.

2.1 Storage on main stream :

The balancing storage be on main stream of PWS source which is getting water for 8 months of year. This be inform of surface bandhara or underground bandhara. If Bandhara proposal is not feasible, earthen band (dam) storage on main nalla with provision of waste weir etc. be proposed. The earthen dam must have positive cut off to make storage dam leak proof. The out let from storage tank with control valve will be arrange let out of water as and when needed, near infiltration works of piped water supply scheme source for 8 months, So no

separate treatment works are felt necessary. However, if site situation demands, instead of infiltration gallery, artificial simplified filter box be provided at location prior to confluence of tail channel and filter water will be conveyed to supply well by gravity pipe line.

2.2 Balancing storage on bank of nalla of main PWS

This proposal be given second preference as it is more costly and more in convenient. The balancing storage tank be proposed by having earthen bund at a suitable site with normal depression and nearer by to the main piped water supply scheme source. The earthen bound shall have positive cut upto impervious strata for arresting seepage from below ground and the earthing of impervious material be provided for arresting seepage from body of earthen bound. So this will be similar to irrigation Dam. There will be natural catchment for this balancing tank. So provision of over flow arrangement of excessive rain water be made. If the yield from natural catchment of balancing tank is not adequate provision has to be made for pumping natural flow of water in main nalla during rainy season and winter for getting balancing tank filled up before flow of main nalla stops. The stored water from balancing tank need be filtered through simplified box type artificial filter in bed of nalla on D/S side of earthen bound and the filtered water be conveyed by the gravity pipeline to PWS source well. There will be Central sluice valve on dam out let for letting out controlled discharge from balancing tank through artificial filter bed to the supply well. Simplified artificial filter may be in form of artificial infiltration works within a B.B. masonry box for avoiding escape for costly stored water deterring infiltration. Natural local sand be used for filters and the village panchayat can arrange replacement of sand after 4 to 5 years when felt necessary.

2.2.1) Artificial Pond for balancing Storage Tank

If natural site of depression for construction of earthen bound for balancing storage tank of required capacity is not available artificial pond be proposed with earthen bound on all four sides and soil required for earthen bound be taken from pond bed itself to create increased capacity. However, soil for hearing if fled necessary be brought from outside. The earthen bound shall have positive cut off upto impervious strata for all the portion of Bound. If there is any free natural catchment, arrangement of inflow or raw water is made. Over flow arrangement for excessive inflow be made for avoiding over tapping of earthen bound, during accidental situation. Feeding arrangement to tank and withdrawal arrangement from tank will be indite to Para 2.2.

2.2.2) Storage capacity needed for balancing tank

The loss of water from storage be properly estimated and provision of additional capacity provided for the balancing storage tank including feeding system. The main loss is evaporation loss based on surface area. This is worked out based on daily rated loss as per PWD handbook. Some provision for seepage loss be made inspite of positive cut off. For keeping evaporation loss less depth of water in tank be kept on an average 4.0-m upto FSL. Evaporation loss will be 33% of. The overall allowance for loss will be about 50%. The feeding pumps and pumping main be designed to pump total required gross quantity of water in six months period.

2.3) Size of the project for PWS with balancing storage

For bigger size village i.e. about 3000 souls and above, it is preferable to go in for nearer by longer distance (upto 3 to 5 km) existing irrigation storage dams, percolation tank sources with provision of percolation well on D/S side of dam and reservation of water in tank for summer need of PWS. The water conservation proposal if felt necessary be done for preserving and economical use of sub soil water on D/S side of dam during summer. For hilly and inaccessible areas. This be proposed where population is less i.e. upto 2000 souls and no nearer by dependable perennial source is available within 2 to 3 km. Lead with provision of balancing tank. This is also proposed as source augmentation work where existing PWS source turns out to non-perennial.

Whether need of 2000 souls for 120 days of 40 plcd comes to 9600 cubic meter net and total 15000 cubic meter with losses. With average 4.0 m water depth area required comes to 3750 sq. meter, size of 40m x 100m x 100m x 4.0m will be adequate.

2.3.1 Tentative Cost of Proposal

The actual cost will have to be worked out by detailed survey with P & B duly adopts rates of Irrigation Dept. For earthen bound work. If suitable site with natural depression the cost may come upto Rs.16, 000 to 20,000 per 1000 cub meter storage. However, if artificial pond is required to be created with earthen bound on all the four sides and at location with no local depression, cost including land cost may go upto Rs.40, 000 to 50,000 per 1000 cub meter storage.

3. Use of existing Minor Irrigation Tank/Percolation Tank as balancing storage tank for drinking water supply project.

The existing Irrigation Projects from Percolation Tank to Minor Irrigation Project with earthen dam have storage capacity much more than one needed for drinking water supply. The obligatory and permissible seepage from earthen dam to D/s side ensures regeneration of subsoil storage on D/s side of dam in Gorge pertains. So these are considered as most dependable perennial sources of water for drinking water supply project for any size from small village piped water supply to semi urban town piped water supply project depending upon the size of storage tank. Probable location of source for optimum use of sub soil water storage is percolation well in garage portion 30 to 200 m way from D/s side toe of earthen dam, For optimization of supply quantity from seepage of dam water conservation works like Bhoomigat Bandhara trench gallery, surface storage Bandhara on D/s side of water supply will be thought over.

The Minor Irrigation tank and percolation tank are often going dry in summer the reasons are as under.

- i) The 90% dependable inflow of water from catchment is less than total drawl of water from lake including lake losses for evaporation seepage and transit loss and storage capacity of tank is less then 280 non rainy season demand.

- ii) Heavy seepage loss from lake.
The major user of Lake Water is for agricultural one and for rabbi crop. So water required for summer drinking water need has to be got reserved

and preserved. The reservation needed for surface storage will be the additional quantity required over the available sub – sat storage capacity on D/s side of dam, which is naturally available.

The evaporation loss is unavailable. The seepage loss when heavy causes emptying of dam much earlier. The preservation of water for summer water requirement is not possible without control of seepage. The seepage loss considered tolerable from irrigation Project consideration are also large enough drain out major quantity of reservation and stored drinking water for summer. The measures to make these tanks leak proof enough for above purpose are considered technically and economically not feasible. Optimization of use of sub soil storage on D/s sides by water Conservation Method will be helpful. However it may not be fully adequate. The only feasible solution will be to arrest excursive seepage through trench galley collect the same to piped Water Supply Scheme percolation well and pump it back to lake, thus minimize seepage water going waste. Thus the lake balancing tank storage need be preserved for its effective use till end of summer. Typical arrangement will be one as shown in Type I drawing for balancing tank, withdrawal of this storage in summer months will be through the seepage flow only. If the reduced seepage flow in summer months is not adequate enough a supplementary percolation will may be proposed on upstream side of dam in lake bed and the water from this well be pumped back to main source well on D/s side through, pipeline meant for filling the balancing tank storage during fag end of rabbi season.

4. Use of existsting water required to notify rivers by Irrigation Dept. From major and medium irrigation storage's for drinking water supply project.

The Irrigation dept. is having system of releasing storage dam water to river course on D/s side for conveyance of water for use of various location along source of river. This released water is stored by irrigation department in storage bandharas near tapping point and then conveyance is arranged by canal. Pumping pipe line etc to consumer point. The releasing of water from Irrigation storage is intermittent. The river course in absence of above releases is dry in winter and summer months. The rotation gap period for perennial water releases is one month. While for 8 monthly water releases this is four months. The water required for drinking water supply during rotation gap period is to be obtained from available sub soil storage in bed of river and from natural storage ponds in river bed. The assessment of subsoil storage capacity near pipe water supply well source is got done from GSDA. The surface storage capacity in ponds be got assessed by contour survey of pond areas. The adequacy of above be ascertained and for supplementation, works of Bhomigat Bandhara of source storage Bandhara may be proposed. There is possibility of this storage being made use of by other authorized and unauthorized users of either banks of river, mainly for irrigation use. If this unauthorized use of stored water can be controlled affectivity, this is the cheaper and effective solution. However if this arrangement for central for use of water by others is not possible and more fool proof arrangement is desired, following alternate suggestions are given for village piped water supply scheme proposal.'

- (i) The local ground water source in village areas remains un utilised when pipe water supply to village is available. This groundwater source be proposed for use only during rotation gap period by proposing more number of bore well, dug well with in village area with easy accessibility.
- (ii) For need of part of village area where bore well dug well proposals are not feasible. The P.W.S. supply be continued for their restricted use only. The water required for PWS supply be stored in balancing storage tank on bank of river on the pattern of one shown in type II and III=

In case of perennial canal or 8 monthly canal as source for drinking water supply Scheme as per norms of Irrigation dept. Balancing storage is required to done for two months period and five months period respectively. The pattern of balancing storage required to be done will be of type, I, II,III depending upon site condition and with modification of feeding arrangement to balancing tank from canal by gravity feed. If gravity feed for all balancing tank is not feasible this be restricted to $1/3^{\text{rd}}$ to $1/4$ th capacity and pumping feeding be resorted to from gravity feed pond. This will help in meeting with minor rotation gap in canal flow.

परिशिष्ट-१५

**Enclosure to the Rural Development and water Conservation Department as
Circular No. GRAPAPU-1093/CR-625/39-A, dated 25.1.1994.**

1. All pumping mains where AC Pressure pipes of 150 mm diameter or above are to be used, shall be of minimum class 15 (A.C. pipes). Similarly for all pumping main where PVC pipes of 90 mm Dai. Or above are to be used, should be of minimum class, 6 kg./cm² (PVC pipe).
2. The maximum dai of pipes to be adopted in design should be limited to 300 mm for A.C. pressure pipes and 200 mm for PVC pipes. If pipes of larger diameter are to be proposed for the scheme, them specific approval of the appropriate technical authority should be obtained.
3. The maximum static pressure plus the calculated frictional losses must not exceed 50% of the Hydraulic test pressure of AC Pipe i.e. pressure defining the class, (i.e.Class 15.20 etc.)
4. The maximum static lift + frictional loss + water thammer pressure must not exceed (a) 75% of the hydraulic test pressure of AC pipes (i.e.Pressure defining the class of pipe (i.e.Class 15.20 etc.) or (b) the prescribed working pressure of PVC Pipes (i.e.the pressure defining the less 6 & 10 kg/cm²)
5. The Class of pipes adopted should satisfy both the condition i.e.condition No.3 and 4 above.
A typical design of resign main with the details of the class of the pipes to be adopted is enclosed herewith and exhibited as Annexure-15.1
6. If the water hammer pressure is considerable and the diameter of the pipe is large, preferably surge tanks or Zero velocity valves should be provided to dampen the effect of water hammer as an additional safety measure. For schemes, where the Dai of the pipe line is 300 mm and above it is desirable to provide surge tanks because of their greater reliability. However, even if surge arrestors are provided, the pipes should be designed for full water hammer pressure as detailed in Para 4.
7. Width of Trench :- The width of trench above pipe level shall be as small as possible but shall provide sufficient space necessary for jointing the pipe. The trench width shall be such as to provide a space of 30 cm on either side of the pipe (Ref. Clause 4.1.1.I.S.6530-1972).
8. Cover Over Pipes :- The pipes shall have a minimum soil cover of 75 cm when laid under footpaths and side walks, 90 cm when laid under roads with light traffic or under cultivated soils and 1.25 m when laid under roads with heavy traffic. When the soil has poor bearing capacity and is subject to heavy traffic, the pipes shall be laid on a concrete cradle. An extra trench depth of 10 cm shall be provided for each joint pit.

(Ref.Clause 4.1.2,I.S. 6530-1972). However, It is desirable to have more cover than the minimum specified.

9. **Excavation of trenches :- Generally as per clause 4.2.I.S.6530-1972 : pipes should not rest on rocks, stone or other hard substances.**

10. **Handling & Transportation :-**

- 10.1 Pipes upto 150 mm Dai shall be unloaded by two persons pipes having a diameter of 200 mm and above shall be unloaded by three or more persons by holding them in loops, formed with ropes and sliding over smoothly on inclined planks.
- 10.2 The pipes shall not be thrown down the lorry or to be dragged or rolled along hard surface.
- 10.3 The pipes visibly damaged either in transit or while unloading, shall be discarded from the lot and shall be kept separately.
- 10.4 Storage shall be done on firm and clean ground.
- 10.5 The stock shall be in pyramid shape. The height of stock shall not exceed 1.5 M.
- 10.6 Cast Iron detachable joints, nut bolts shall be stored under covered area.
- 10.7 Rubber Rings shall not be exposed to light and heat.

11. **Bedding :-** Minimum 15 cm thick soft murmur of sand bedding should be provided in hard strata portion.

12. **Laying :-** The pipes shall rest continuously on the bottom of the trench. The pipes shall not rest on lumps of earth or on the joints, four meter long wooden template may be used to check the level of the bed.

In unsuitable soils, such as soft and dry lumpy soils, it shall be checked whether the soil, can support the pipelines and, if required, suitable special foundation shall be provided.

In case of black cotton soil strata, special precaution of providing a minimum 10 cm thick, sand encasing around the pipe should be taken. The laying of pipes shall conform to clause 5 of I.S. 6530-1972.

13. **Jointing :-**

13.1) **Jointing with C.I.D. Joints:** - The jointing of A.C. Pipes with C.I.D. Joints shall be carried out as per clause 6.2, I.S. 6530-1972, (Annexure-IV). The jointing of PVC Pipes with solvent cement bed shall be carried out as per the relevant clause of ISS.

13.2) **Jointing with Asbestos Cement Couplings:-** The Jointing of pipes with a/c. Coupling shall be carried out as per clause 6.3,I.S. 6530-1972, enclosed herewith as Annexure IV.

14. **Thrust blocks:** - For all major changes in the directions of pipe line, or for changes in the pipes diameter and in case of dead ends, thrust blocks of adequate size should be provided. Wherever the pipe is likely to be subjected to uplift pressure, adequate dead weight block shall also be provided. Typical designs of Thrust block and Anchor block are enclosed herewith as Annex-15.2. At sluice valve locations, the thrust blocks should be provided on both the sides of the sluice valves. In this connection the clause 7 and 8 of I.S.

specification (I.S. 6530-1972) should be referred. The abstract of the same is enclosed herewith as Annexure-III.

15. **Air Valves:** - The pipeline in general and large diameter force mains in particular should be laid in well defined Rae. For large Dai meter pipes (350mm and above) site rails and boning rods should invariably be used to check the gradient. At all the apex points, kinetic Air valves of the diameters given below. Should be provided.

Pipe Diameter	Dai meter or air Valves
For 80 to 150 mm	25 mm
200 mm	50 mm
250 mm to 300 mm	80 mm

The Air Valves, upto 50 mm diameter, can be fixed, with the help of Saddle pieces while airvalves of 80 mm and 100 mm diameters should be fixed by introducing cast iron Brach Flange Tee only. In any case a bore of diameter exceeding 50 mm should not be tank on A.C./PVC Pipe. For the fixing of air valves, the Type design, sent to all the Chief Executive officers, of Zilla Parishads and the Executive Engineers of, vide Government in Rural Development Department's letter No.GRAPAPU-1093/CR-332/40-B Date 4.4.93 (Copy enclosed) should be adopted. There must be a 3m high vertical pipe at the air valve point, and the air vale should be fixed on the top flange of vertical pipe.

As an additional precaution in all pumping mains for every stretch of 400 meters, suitable air valves should be provided.

16. Field testing :- The hydraulic testing should be as specified in clause 11 of IS 6530-1072. The field test pressure should be kept at 1.5 times the working pressure where "working pressure" is half the factory test pressure defining the class of pipe. The field test pressure shall not exceed the limits given in Table-I below :-

TABLE-I ; THE FIELD TEST PRESSURE FOR PIPES

Class of pipes	Allowable maximum working pressure KGE/cm2 (for AC Pipes)	Maximum field test Pressure KGF/cm2 (for AC pipes)
5.	2.5	3.75
10.	5	7.50
15	7.5	11.25
20	10	15.00
25	12.5	18.75

17. Withholding Payment for hydraulic testing

A special deduction, at the rate of 10% of the total cost of the work done (including all the items of the accepted tender like excavation bedding, laying, chamber valves, cost of pipes of the work involves supply of pipes by the Contractor etc.) should be made from each R.A. Bill till the contractor

given satisfactory hydraulic test. If there are a number of sub-works grouped in one tender, then 10% deduction effected only in respect of the concerned sub work in which the providing and /or laying of A.C./P.V.C. pipe line work is included. The necessary conditions in this tender that if such hydraulic testing is not given the special security deposit withheld for hydraulic testing, shall stand forfeited to the.

18. The hydraulic Bursting Test as specified in IS 1592—1979 Clause 7.1 and 7.3 shall be insisted upon the manufacturing firms.

The hydraulic pressure test shall be performed on all the pipes. The hydraulic bursting test and transverse crushing test shall be performed on the samples of pressure pipes selected as under :

One sample for 200 Nos. of pipes.

Hydraulic Bursting Test :- The calculated value of the bursting test shall not be less than 20MN/m² (200 kg/cm²)

Transverse Crushing Test :- The units transverse crushing scraps arrived at from this test shall not be less than 45MN/m² (450 kg/cm²).

19. Relax valves should not be provided on A.C./P.V.C. Pipe Rising Main at intermediate points.

Annexure - 15.1
WATER SUPPLY SCHEME
TYPICAL DESIGN OF RISING MAIN

1) Daily Demand (Ultimate Stage)	4.00 mld
2) Pumping Hours	20 Hour
2) - a) Design Discharge in Pipeline	4.80 mld.
3) Length of Rising Main	2160 m.
4) (A) Invert R.L. @ Ch. D.O.M. of Rising Main	329.000 M.
(B) Lowest Inverst R.L. @ Ch. 125 M.	328.000 M.
5) F.S.L. of Elevated Service Reservoir,	376.000 M.
6) Velocity Head/Residual Head @ E.S.R.	2.0 M.
7) <u>STATIC LIFT</u> :	
A) Static Lift = F.S.L. of E.S.R.	
- Invert R.L. @ Ch. O.O.M. of Rising Main	
+ 2.0 m. Residual Head	
= (375.000 - 329.000 + 2.0)	49.000 M.
B) Static Test = F.S.L. pf E.S.R.	
- Lowest Invert R.L. of Rising Main @ ch, 125 M.	
+ 2.0 m. Residual Head	
= (376.000 - 328.000 + 2.0)	50.000 M.
8) <u>As per Economical size of Rising Main calculations, 300 mm DIA. AC Pressure Pipe is found economical</u>	
9) "C" Value for AC pipe	120
10) Frictional Loss at 2.52 M./1000 M. for 4.80 mld flow	
a) Total Frictional Losses for 2160 M. Length	5.443 M
b) Total Frictional Losses from Ch. 125 M. to	5.120 M.
11) Losses due to Bends, tees etc. & 10 :	
a) Total losses due to bends, tees etc. for 2160 M. Length 0.544 M.	
b) Total losses due to bends tees etc. between Ch. 125 M. to 2160 M.	0.513 M
12) Maximum working/operating pressure on Line :-	
a) Working Pressure @ Ch. M. =(49.00 + 5.44 + 0.54)	54.99 M.
b) Working Pressure @ Ch. 125 M. = (50.00 + 5.13 + 0.51)	55.64 M.
II) Maximum Working/operating Pressure on Line :	55.64 M.
(Max. of 12. (a) & 12. (b))	
13) Water Hammer Pressure for 300 mm. Dia. AC Pipe (Class-20) 87.00 M. (As per W/s & Treatment Manual of G.G.I., para-5.16, Page-70 Water Hammer Pressure = (KD/EC) X VO	
Where, K- Bulk modules of water = $2.07 \times 10 \text{ kg/m}^2$ & 9 = Gravitational	
E- Modules of Elasticity of Pipe material (AC) = $3 \times 10 \text{ kg/m}^2$ d=0.3000m.	
C- Pipe wall thickness in m. = 0.027m. (for AC-300) & Vo=Velocity of water =079m/Sec. Class-20 pope.	
14) CLASS OF AC PIPE REQUIRED :	
A) 2.0 Times Max. Working/operating Pressure =(2.0 x 55.64) M.	111.28 M
B) 1.33 Times (Operating Pressure + Water Hammer Pressure)	

189.71 M

$= (55.64 + 87.00) \times (1.33) \text{ M.}$

HENCE CLASS OF AC PIPE REQUIRED = Maximum of (A) & (B) 189.71 M. or
16.976 kg/cm²

PROVIDE 300 MM. DIA AC PIPE OF CLASS 20 (kg/cm²)

For longer mains the class of pipes can be reduced as we go away from Pumping Stage as illustrated below :

PROVISION OF LESSER CLASS PIPE FOR PART LENGTH OF RISING MAIN
= ch. 1500 m to ch.

2160 m.

1) Invert R.L. @ ch. 1500 M. of Rising Main

= 358.000 M.

1) A) Minimum Invert R.L. between Ch. 1500 M to 2160 M.

= 358.000 M.

2) Static Lift = F.S.L. of E.S.R.

= 20.000 M.

- Main Invert R.L. between ch. 1500 M to 2160 M of Rising Main

+ 2.0 m. Residual Head

= (376.000 - 358.000 + 2.0)

3) Frictional loss at 2.52 M. /1000 m (for Q = 4.80 mld)

Total frictional losses for section between ch. 1500 to 2160 M. = 0.166 M.

4) Losses due to Bends, tees etc. @ 10% :

Total losses due to bends, tees etc. bet. Ch. 1500 to 2160 M. = 0.166 M.

5) Maximum working/operating Pressure on Line :

Maximum working Pressure @ ch. 1500 M.

= (20.00 + 1.663 + 0.166)

= 21.830 M.

6) Water Hammer Pressure for 300 mm. Dia. AC Pipe (Class-15)

= 80.45 M.

(As per W/s & Treatment Manual of G.O.I. para-5.16, Page 70)

Vel. Of water = 0.79 m/sec. C=Pipe Wall thickness=0.020 M.(AC-300 /Class-15)

(Water Hammer Pressure = As explained in para 13 of above Rising main Design)

7) **CLASS OF AC PIPE REQUIRED** :-

(A) 2.0 Times Max. Working/operating Pressure

= 43.66 M.

= (2.0 x 21.830) M.

(B) 1.33 Times (Operating Pressure + Water Hammer Pressure)

= 136.03

= (21.830 + 80.45) x (1.33) M.

HENCE CLASS OF AC PIPE REQUIRED = Maximum of (A) & (B) : 136.03 M. or
13.6 kg/cm²

PROVIDE 300 mm. DIA AC OF CLASS 15(kg/cm²) FROM ch. 1500 M. to 2160 M.

ANNEXURE -15.2

CENTRAL PLANNING, DESIGNING & MONITORING CIRCLES NEW
BOMBAY WATER SUPPLY SCHEME
TYPICAL DESIGN CALCULATIONS FOR DESIGN OF THRUST BLOCKS
FOR A.C. PRESSURE PIPES.

DATA :

- 1) (a) Pipe Diameter (I.D.) : 300.00 cm. (b) Class of pipe : 20 kg/cm²
- 2) (a) Pipe well thickness : 27.00 cm. (b) Dead wt. Of pipe per m. length : 55 kg/cm²
- 3) Thrust blocks location ch. 180 M. Total length of cutting =D=1.70m.
- 4) Max. Hydraulic pressure in pipe line (p) : 14.13 kg/cm²
 i.e. Max. of 8(A)² (B) (A.F.R.L. + Res Head - Invert R.L. & @ ch. 180 M.
- (a) Max. working pressure = ((376.000 + 2.0 - 329.225) + 2.16 - 0.180M.
 X 2.52 X 1.1) x 0.1 = 5.43 kg./cm²,
- (b) Max. working pressure + water hammer pressure) = 5.43 + 8.70 = 14.13 kg./cm²
- 5) Safe Bearing Capacity of sub-soil (S.P.C.) : 15.00 T/m²
- 6) Whether surrounding soil of thrust block will be compacted after refilling? Yes.
 If so, then (a) Density of Refill, soil (T) 1600 kg/cm³ (Murum soil)
 (b) Angle of repose of soil (B) 30 Degrees
 (Ref. : I.W.W.A. Manual M. page No. 49)
- 7) Lever Arm (h) : 0.33 m.
 (Design, lever Arm = (150 cover below pipe 1/2 the O.D. of pipe)
 (or actual) = 327
- 8) Uplift pressure prevailing @ site or not? No.
 If yes, then (a) Submerged Ht. Of Block (H) : Nil
- 9) Coefficient of Friction between block & Strata (u)
 : 0.40 murmur soil) (Ref. I.W.W.A. Manual M-1 page no. 51)
- 10) Factor of safety against overturning (EOS) :
 : 1.4 (Ref. 1.5.456-1978 R.C.C. Code, clause no. 19.1)
- 11) Factor of safety against sliding (FOS)
 : 1.5 (Ref. I.S. 456-1978 R.C.C. Code, clause no. 19.2)
- 12) Angle of Deviation (8) : 45 Degrees.

CALCULATIONS:

A) Weight calculations :

- (a) Dead wt. Of pipe per m.length = 0.055 t/m
 (/4) x (I.D.)² x 1.0 = 0.071 t/m.
- (b) Wt. Of water = -----
 Total wt. Of pipe (WP) = 0.13 t/m

B) Cross sectional Size of Thrust Block:

- (1) Min, Height of Thrust Block Regd. (B) = (DIA of pipe + 2 x 300 mm)
 = 900 mm = 0.9 m
- (2) Min. Height of Thrust Block Req'd. (H) = (Dai of pipe + 150 - 300)
 = 804 mm = 0.8 m.

C) Thrust of water on bend (Th).

$$Th = 2 \times p \times c/s \text{ Area of pipe} \times \sin (8/2) = 2 \times 14.13 \times 14.13 \times 0.785 \times (30)^2$$

$X \sin (45/2)/1000$ where, C/S Area of pipe = $(/4) = 7.64\text{m (I.D.)}$

D) Net passive Resistance of Soil:

The Surrounding soil of thrust block is well compacted,
Hence, net passive resistance is considered.

Net Passive soil Resistance calculations:

1) coefficient (k_p) for net passive soil resistance

$$K_p = \frac{(1 + \sin)}{(1 - \sin)} \quad \frac{(1 - \sin)}{(1 + \sin)} \quad \frac{(1 + \sin 30)}{(1 - \sin 30)} \quad \frac{(1 - \sin 30)}{(1 + \sin 30)}$$

2) Net Passive soil Resistance per M length of block :

a) Here Depth of cutting is more than the Height of block, hence soil pressure

Diagram will be trapezoidal. (Ref. Figure of thrust block details)

$$\begin{aligned} P_{\text{soil}} &= (1/2) \times (k_p \times T \times (D - H) + (k_p \times R \times D) \times H \\ &= (0.5) \times (2.67) \times (1.6 \times (1.7 - 0.8)) + (2.67 \times 1.6 \times 1.7) \times 0.8 \\ &= 4.44 \text{ t/m.} \end{aligned}$$

E) Total weight of thrust block per m. length of block (without up lift

(a) Wt. Of pipe + Wt. Of Block) per m. length of Block (without uplift pressure)

$$\begin{aligned} W &= (WP) + (B \times H) - (/4) \times 0.02 \times 2.4 \\ &= (0.13 + (0.9 \times 0.8 - (0.785) \times (0.354))) \times 2.4 \\ &= 1.62 \text{ T/m} \end{aligned}$$

F) Check for Bearing Capacity:

$$\begin{aligned} \text{Min width of block reqd.} &= \frac{\text{Total wt. Of block (without uplift)}}{\text{S.B.C. of Soil}} \\ &= W = \frac{1.62}{\text{S.B.C}} = \frac{0.11\text{m}}{15.00} = 0.9 \text{ m (i.e. B provided)} \end{aligned}$$

G) Check for stability against overturning

1) Thrust per meter (TO) In case of Ground water, buoyant weight of block should be considered for checking for stability against overturning & sliding.

$$\begin{aligned} T_o &= \frac{(w \times D/6) + (P_{\text{soil}} \times \text{Dist. Of C.2 soil pres. diagree from base})}{\text{Level Arm (h)}} \\ &\quad \text{(Ref. Firure of thrust block details)} \\ &= \frac{(1.62 \times (0.8/6) + (4.44 \times 0.8/2.2))}{0.33} = 5.55 \text{ T/m} \\ &\quad \text{Length of Block reqd. for stabling against overturning.} \end{aligned}$$

$$2) \quad L(\text{over}) = \frac{\text{F.O.S.} \times T_h}{T_o} \times \frac{1.4 \times 7.64}{5.55} = 1.90 \text{ m.}$$

H) Check for stability against Sliding :

$$\text{Actual F.O.S.} = U \times W$$

should be greater than or equal to H.O.S.

Where P = Net Horizontal force

$$= \text{Th.P soil} \times L (\text{Over}) = (7.64 + 4.44 \times 1.9) = 0.79 \text{ T i.e. } 4$$

shear @ base is approx = 0

$$\text{Actual F.O.S.} = ((0.4 \times 1.62 \times 1.9) / 0) = \text{Infinity} \quad 1.50$$

As net Horizontal shear is negligible,

Actual F.O.S. tends to infinity i.e. greater than 1.50 OK

FINAL RESULTS :

FINAL DEMENSIONS OF THRUST BLOCK PROPOSED :

WIDTH	TOTAL HIGHT	LENTH	GRADE OF CONCRETE
(B)	(H)	(L)	Grade m-100 concrete
(m)	(m)	(m)	
0.90	0.80	1.90	

परिशिष्ट-१६

DEFECT LIABILITY PERIOD FOR THE WORKS OF RURAL WATER SUPPLY & DRAINAGE

TYPE OF WORKS	DEFECT LIABILITY PERIOD AFTER COMMISSIONING
(I) Head Works	
(a) Riverhead works including those at storage Dams, infiltration galleries, trench galleries, bank pitching, Intake work, connecting pipes, approach bridges etc.	Five Years
(b) Anicuts of weirs, Earthen/Masonry dams and ancillary works. Ancillary works.	Five Years
(c) Nalla/Canal Head works inclusive of infiltration wells, connecting pipes, production and percolation Wells etc.	Three Years
(d) Tube wells, Borewells etc.	Three Years
(e) Repairs to the works at (a) to (d) above	One Years
(II) Pumping Machinery: -	
(a) Pumping machinery and other allied Mechanical, Electrical installations (excluding those provided In the treatment-plant-contract) surge arrestors, Water hammer control devices, chlorinates (excluding Those provided in the treatment plant contract)	One Years
(b) Repairs to the works at (a) above.	Six Months
(III) Treatment Plants :-	
(a) Water Treatment Plant and sewage treatment plant based on contractor's designs.	Five Years
(b) Water Treatment plant and sewage treatment plant based on Departmental designs.	Three Years
(c) Repairs to the Treatment plants at (a) and (b) above	Two Years
(IV) E.S.R./G.S.R./B.P.T. Sump and Pump House etc :-	
(a) Based on Contractor's own design	Five Years

(b)	Based on Departmental design	Three Years
(c)	Special Repairs to ESR/GSR/BPT	Two Years
(d)	Ordinary repairs to ESR/GSR/BPT sump and pump house etc.	One Year

(V) PIPE LINES :-

(a)	Pumping mains, gravity mains leading mains, including intercepting out-fall sewer in case of sewerage schemes.	Two Years
(b)	Distribution system, laterals Branch seware of Sewerage system etc.	One Year
(c)	Repairs to pipe lines under the works at (a) and (b) above	Two Years

The instructions contained in the Govt. of Maharashtra (Public Works Departement) Resolution dated the 14th of June,1989 shall henceforth be applicable to all the works for which defect liability periods have been specified as above. Suitable action should be taken for incorporating the same in future tender documents by modifying the clauses 1, 17 and 20 and substituting the word 'Board' or 'Zilla Parishad', as the case may be, in place of 'Government' wherever necessary.

परिशिष्ट-१७

**जिल्हयातील पूर्ण झालेल्या स्थानिक/राज्यस्तर नळ योजनांसाठी पूर्व
इतिहासपत्र ठेवावयाचा नमुना.**

भाग- (I)

जिल्हा ----- तालुका -----

योजनेचे नांव	ग्राम पंचायतीचे नांव	संबंधीत गांवे/ वाड्यांची नांवे	पंचायत समितीचे नांव	योजनेचा प्रकार (स्वतंत्र/प्रादेशिक)
१	२	३	४	५

योजनेचे काम सुरु झाल्याचा दिनांक	योजनेचे काम पूर्ण झाल्याचा दिनांक	ज्या कार्यक्रमातर्गत योजना करण्यात आली त्याचे लेखाशीर्ष निहाय तपशील	संकल्पित लोकसंख्या	योजनेतर्गत येणाऱ्या गांवे /वाड्यातील लोकसंख्या
६	७	८	९	१०

योजना क्षेत्रातील घरांची संख्या	योजनेची किंमत		कार्यान्वयन यंत्रणेचे नांव	योजना हस्तांतरणाचा दिनांक	योजनेचा प्रकल्पित कालावधी
	मूळ १२-अ	सुधारीत १२-ब			
११	१२		१३	१४	१५

उद्भवाचा प्रकार	विद्युत पंपाचा प्रकार	विद्युत पंपाची अश्वशक्ती	टाकीचा प्रकार	टाकीची क्षमता
१६	१७	१८	१९	२०

पाईपलाईनची लांबी (पाईपच्या प्रकारानुसार) तपशील द्यावा	घरजोडण्यांची संख्या व टक्केवारी (एकूण घरांची संख्या)	सार्वजनिक नळ थांब्याची संख्या	योजनेच्या संदर्भात आकारण्यात येणारी		पाणीपट्टीतून मिळणारे वार्षिक एकूण उत्पन्न
			सामान्य पाणीपट्टी	विशेष पाणीपट्टी	
२१	२२	२३	२४		२५

योजना चालविण्यासाठी येणारा सरासरी वार्षिक खर्च
२७

भाग (II)

योजनेच्या संदर्भात केलेल्या पूरक योजना (वर्षनिहाय तपशील)	पूरक उपायांवर झालेला खर्च (वर्षनिहाय तपशील)	योजनेच्या दुरुस्तीवर केलेला खर्च (उपलब्ध अभिलेखानुसार दुरुस्तीचा वर्ष निहाय व उपांगनिहाय तपशील)
१	२	३

भाग - (III)

वार्षिक तपासणी अंती दरवर्षी योजनेच्या विविध उपांगाविषयी द्यावयाची माहिती.

(वर्ष :- -----)

- (१) योजनेच्या उद्भवाची माहिती :-
- (१) उद्भवाचा प्रकार :- (एका पेक्षा जास्त उद्भव असल्यास उद्भवनिहाय माहिती द्यावी.)
- (२) योजनेतून दरदिवशी दरडोई होणारा पाणी पुरवठा (लिटरमध्ये)
- (अ) संकल्पित :-
- (ब) प्रत्यक्ष :-
- (१) सर्वसाधारण कालावधीत :-
- (२) उन्हाळ्यात :-
- (३) (अ) उद्भव योग्य स्थितीत आहे काय,
- (ब) नसल्यास, त्याची सर्वसाधारण कारणे :-
- (१) उद्भवाची क्षमता कमी होणे,
- (२) उद्भवाच्या बांधकामातील बिघाड
- (३) उद्भवाच्या पाण्याचे प्रदुषण (सविस्तर तपशील द्यावा.) :-
- (क) उद्भवाच्या बांधकामातील नादुरुस्तीचे तपशील :-
- (ड) नादुरुस्तीमुळे उद्भवातील पाण्याचे प्रदुषण होण्याची शक्यता आहे काय ?
- (इ) असल्यास, प्रस्तावित दुरुस्तीचे स्वरूप :-
- (फ) उद्भवाच्या दुरुस्तीवरील अंदाजित खर्च :-

(टिप:- नळ योजनेला एका पेक्षा जास्त उद्भवापासून पाणी मिळत असल्यास (३) (अ) ते (फ) पर्यंतची माहिती सर्व उद्भवाबाबत देण्यात यावी.)

- (४) (१) (अ) उद्भव पुरेसा आहे काय ?
- (ब) नसल्यास, वर्षातून किती महिने पुरेसे पाणी मिळत नाही.
- (क) उद्भव वाढ करण्याची गरज आहे काय ?
- (ड) असल्यास, प्रस्तावित उद्भव वाढीचा तपशील,
- (इ) उद्भव वाढीवरील अंदाजित खर्च
- (२) (अ) पुरक उद्भव घेण्याची गरज आहे काय ?
- (ब) असल्यास, पुरक उद्भवाचे स्वरूप
- (क) पुरक उद्भवावरील अपेक्षित खर्च

- (२) विद्युत पंपाबाबत माहिती :-
 (अ) विद्युत पंपाची संख्या :-
 (ब) पंपाची लिटर प्रतितास मध्ये क्षमता :-
 (क) (१) अपेक्षित
 (२) प्रत्यक्ष
 (ड) पंपिंगचे तास
 (इ) विद्युत पंपाचा प्रकार
 (ई) विद्युत पंपाची अश्वशक्ती
 (१) पंप घराजवळ प्रेशरगेज मधील पाण्याचे दाब (पंप चालू असल्यास)
 (२) सारखा दाब अपेक्षेप्रमाणे आहे काय,
 (फ) विद्युतपंपात बिघाड आहे काय
 (ग) असल्यास बिघाडाचे स्वरूप
 (ह) पंपाच्या दुरुस्तीवरील अपेक्षित खर्च
- (३) रायजिंग मेनची माहिती :-
 (अ) रायजिंग मेनची लांबी
 (ब) स्टॅटिक लिफ्टची लांबी
 (क) रायजिंग मेन व्यवस्थितरित्या कार्यरत आहे काय ?
 (१) रायजिंग मेन मधील एअर व्हाल्व, स्लुस व्हाल्व कार्यरत आहेत काय ?
 (२) टाकीच्या ठिकाणी मिळणारे पाणी अपेक्षेप्रमाणे आहे काय ?
 (ड) नसल्यास, बिघाडाचे स्वरूप :-
 (इ) बिघाडाचे दुरुस्तीवरील अपेक्षित खर्च
- (४) उंचावरील जमिनीवरील टाकी
 (अ) टाकीची धारणाशक्ती
 (ब) टाकी योग्य स्थितीत आहे काय,
 (क) नसल्यास, दुरुस्तीवरील अंदाजित खर्च
- (५) निर्जंतूकीकरणाची कायम स्वरूपी व्यवस्था कार्यरत आहे काय
- (६) पाईपलाईनची माहिती :-
 (अ) पाईपलाईनची लांबी
 (ब) वापरलेल्या पाईप्सचा प्रकार
 (क) (१) पाईपलाईन मधून पाणी गळती होते काय
 (२) गळतीमुळे पाणी प्रदुषित होण्याची शक्यता आहे काय,
 (ड) असल्यास, पाईप लाईनच्या आवश्यक दुरुस्तीचे स्वरूप
 (इ) पाईप लाईन दुरुस्तीवरील अपेक्षित खर्च.
 (ई) व्हाल्व गळती आहे काय ? व त्यामुळे पाण्याचे प्रदुषण होण्याची शक्यता आहे काय
 (उ) असल्यास, दुरुस्तीचे स्वरूप
 (ऊ) व्हाल्व दुरुस्तीचे अंदाजित खर्च

(७) सार्वजनिक नळ थांब्याची माहिती

(अ) नळ थांब्याची संख्या

(ब) नळथांबे लोकसंख्येच्या प्रमाणात पुरेशे आहेत काय

(क) नसल्यास, किती अधिक नळथांब्यांची आवश्यकता आहे,

(ड) नळथांबे देणे तांत्रिकदृष्ट्या शक्य आहे काय,

(ई) असल्यास, त्यावरील अपेक्षित खर्च

(फ) पूर्वी असलेल्या सार्वजनिक नळ थांब्याची दुरुस्ती आवश्यक आहे काय ?

(ग) असल्यास, दुरुस्तीचे काम

(ह) नळ थांब्यांवरील दुरुस्तीचा अपेक्षित खर्च

(र) नळ थांब्याभोवती सांडपाणी वाहून जाण्यासाठी गटारे बांधली आहेत काय ?

(ल) असल्यास, ती योग्य स्थितीत आहेत काय,

(व) नसल्यास, त्यांच्या दुरुस्तीचे स्वरूप व दुरुस्तीवरील अंदाजित खर्च

(च) नळ थांब्याभोवती गटारे बांधली नसल्यास, ती बांधण्यासाठी करावयाच्या उपायायोजनांचे स्वरूप

(छ) नविन गटारे बांधण्यावरील अपेक्षित खर्च

(८) वार्षिक तपासणीअंती योजनेच्या कामगिरीविषयी निष्कर्ष :-

(येथे योजनेच्या वार्षिक तपासणीमध्ये उपांगनिहाय वर आढळून येणाऱ्या सर्व बाबींच्या विचार करून योजनेच्या कामगिरीविषयी स्पष्ट अभिप्राय देण्यात यावेत, योजनेच्या ज्या उपांगांची दुरुस्ती करणे आवश्यक आहे, त्याविषयी स्पष्ट शिफारशी करण्यात याव्यात. तसेच बांधकामातील दोषामुळे योजना संकल्पनेनुसार चालत नसल्यास/बंद असल्यास त्याची तांत्रिक लेखापरीक्षा करावी किंवा कसे याबाबतीत स्पष्ट मत व्यक्त करण्यात यावे.)

(३)परिशिष्ट-१८

प्रमाणपत्र

प्रमाणित करण्यांत येते की, ----- गांव -----
तालुका ----- जिल्हा ----- यांची नळपाणी पुरवठा योजनेचे
अंदाज व आराखडे तयार करण्यात आले असून त्यांची ढोबळ किंमत रु. -----
व निव्वळ किंमत रुपये ----- इतकी आहे. पुढे असेही प्रमाणित करण्यांत येते की,
प्रस्तावित योजनेच्या किमान खर्चाचे सर्व पर्याय पडताळून पाहण्यात आले असून सदरची योजना ही उक्त
किंमतीपेक्षा कमी खर्चात होऊ शकत नाही व त्यामुळे ती विहित दरडोई खर्चाच्या निकषात बसत नाही.

()
सक्षम प्राधिकारी